

T. C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

Kadına Yönelik Şiddet Algısı ve Yasal Mücadele Yöntemlerinin Bilinirliği: Hilvan Örneği

Zülfikar Fatih ERYAMAN

ŞANLIURFA-2023

T. C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SOSYOLOJİ ANA BİLİM DALI

(YÜKSEK LİSANS TEZİ)

KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISI VE YASAL MÜCADELE YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİ: HİLVAN ÖRNEĞİ

Zülfikar Fatih ERYAMAN

Danışman

Doç. Dr. Hatice ŞAHİN

ŞANLIURFA - 2023

T.C.

HARRAN ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS

TEZ ONAY SAYFASI

TEZ ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Hatice ŞAHİN danışmanlığında, Zülfikar Fatih ERYAMAN'ın hazırladığı **"Kadına Yönelik Şiddet Algısı ve Yasal Mücadele Yöntemlerinin bilinirliği': Hilvan Örneği'** konulu bu çalışma 05/05/2023 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı'nda YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

X Oybirliğiyle / ☐ Oy çokluğu ile

Danışman	Doç. Dr. Hatice ŞAHİN	
Üye	Prof. Dr. Şevket ÖKTEN	
Üye	Doç. Dr. Serdar NERSE	

Bu tezin Sosyoloji Ana Bilim Dalında yapıldığını ve enstitümüz kurallarına göre düzenlendiğini onaylarım.

Prof. Dr. Şevket ÖKTEN

Enstitü Müdürü

Bu çalışma: HÜBAK Tarafından Desteklenmiştir.

Proje No : ……

Not: Bu tezde kullanılan özgün ve başka kaynaktan yapılan bildirişlerin, çizelge, şekil ve fotoğrafların kaynak gösterilmeden kullanımı 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunundaki hükümlere tabidir.

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS

ORJİNALLİK FORMU VE BEYAN FORMU

Öğrenci No	195214018
Adı / Soyadı	Zülfikar Fatih ERYAMAN
Anabilim Dalı/Programı	Sosyoloji
Tez Konusu	Kadına Yönelik Şiddet Algısı ve Yasal Mücadele Yöntemlerinin bilinirliği: Hilvan Örneği

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Yukarıda başlığı belirtilen tez çalışmamın a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 138 sayfalık kısmına ilişkin, 14/06/2023 tarihinde şahsım/ danışmanım tarafından **Turnitin** adlı intihal tespit programından aşağıda belirtilen filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, benzerlik oranı % 16'dır. Ayrıca tez çalışması hiçbir blok kopyalama içermemektedir.

Uygulanan filtrelemeler:
1- Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç,
2- Kaynakça hariç
3- Alıntılar hariç/dâhil
4- 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Yükseköğretim Kurulu Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi, Harran Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesini ve Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü tez çalışması Orijinallik Raporu alınması ve kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmamın herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim. Etik ihlal tespiti halinde, Enstitü yönetim kurulunca, diplomamın iptal edilmesini kabul ediyorum. Gereğini saygılarımla arz eder. 14/06/2023

Hazırlayan
Zülfikar Fatih ERYAMAN

Yukarıda yer alan raporun ve beyanın doğruluğunu onaylarım.
14/06/2023
Doç. Dr. Hatice ŞAHİN

ÖZET

KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISI VE YASAL MÜCADELE YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİ: HİLVAN ÖRNEĞİ

ERYAMAN, Zülfikar Fatih

Yüksek Lisans Tezi

Sosyoloji Ana Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hatice ŞAHİN

Mayıs, 2023, 138 Sayfa

Kadına yönelik şiddetin dünyanın her yerinde görülebilmesi, kadınlar üzerindeki etkisinin ciddi ve çok büyük olması birçok şiddet türüne bireysel ya da birlikte maruz kalması çok boyutlu sorunları beraberinde getirmektedir. Kadına yönelik şiddet, toplumsal özellikler, kültürel yapı, ahlaki anlayış, eğitim düzeyi, cinsiyet ve sosyo-ekonomik yapı başta olmak üzere pek çok unsur şiddetin temelini oluşturmaktadır. Kadın erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkilerine dayalı şiddetin ekonomik, sosyokültürel, siyasi ve hukuki boyutlarda sonuçlar doğurmaktadır. Dil, din, ırk, coğrafya, kültür ve toplum ayrımı gözetmeksizin tüm dünyada aile içi şiddet hâkimdir. Ev içinde meydana gelmesi nedeniyle genellikle görünmez kalır. Her geçen gün sayısı ve sıklığı artan aile içi şiddet olayları hem kadın hem aile hem de toplum huzuru açısından büyük risk taşımaktadır. Aile içi şiddet, sorunlara neden olduğu gibi, diğer toplumsal sorunlara da yol açar. Araştırmalar, Türkiye'de kadınların %35 ila %45'inin aile içi şiddete maruz kaldığını ortaya koyuyor; ancak Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesine bağlı şiddet olaylarının yaygınlık oranı Türkiye ortalamasının çok altındadır. Bu çalışma, bu fenomenin nedenlerini araştırmak için yapılmıştır. Bu çalışma, basit tesadüfi örnekleme tekniğiyle seçilen 250 kadın ile anket yapılmıştır. Araştırma Hilvan'daki şiddete ilişkin istatistiksel verilerin düşük olmasının, kadınların şiddete daha az maruz kalmasından mı, şiddeti farklı algılamalarından mı yoksa şiddete ilişkin algılarının farklılığından mı ya da yasal hakları hakkındaki bilgisizliğinden mi kaynaklandığını anlamak amacıyla yapılmıştır. Araştırmaya katılan kadınların %31,2'si aile içi şiddete maruz kalırken, sadece %3,9'unun olayı resmi kurum ve kuruluşlara bildirmesi, Hilvan'daki şiddetin

resmi verilerinin neden Türkiye'deki ortalama olay sayısına göre daha az gösterildiğini gösteriyor. Bu çalışmada da şiddet mağdurlarının eğitim ve ekonomik düzeylerinin düşük olması, Hilvan'ın sosyo-kültürel yapısı, suçlanma ve ayıplanma korkusu ve kendileriyle ilgili farkındalık eksikliği nedeniyle olayları polise bildirmedikleri gibi resmi kurum ve kuruluşlardan yardım istemedikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Şiddet, Kadına yönelik aile içi şiddet, Şiddet algısı, Şiddete karşı yasal mücadele yöntemleri.

ABSTRACT

PERCEPTION OF VIOLENCE AGAINST WOMEN AND AWARENESS OF LEGAL METHODS OF STRUGGLE: THE CASE OF HILVAN

ERYAMAN, Zülfikar Fatih

Master's Thesis

Sociology Department

Advisor: Assoc. Prof. Hatice ŞAHİN

May, 2023, 138 Pages

The fact that violence against women can be seen all over the world and its impact on women is serious and enormous, being exposed to many types of violence individually or together brings along multidimensional problems. Violence against women, social characteristics, cultural structure, moral understanding, education level, gender and socio-economic structure, many factors form the basis of violence. Violence based on unequal power relations between men and women has economic, socio-cultural, political and legal consequences. Domestic violence prevails across the globe regardless of language, religion, race, geography, culture, and society. It often remains invisible due to its occurrence within homes. Domestic violence incidents, the number and frequency of which are increasing day by day, carry a great risk for the peace of both women, families and society.Domestic violence causes domestic discomfort as well as gives rise to other social problems. Studies reveal that between 35% and 40% of women experience domestic violence in Turkey; however, the prevalence rate of violence in Hilvan, the district of Sanliurfa, is far below the average occurrence of incidents in Turkey. This study was carried out to investigate the reasons for this phenomenon. The present study recruited 250 women through a random sampling method and administered a questionnaire to find out whether the shown lower statistical data on the violence in the Hilvan was because of the less exposition of women to violence, their distinct perception of the violence, or their unawareness of women's legal rights. The study found that while 31.2% of the participants were exposed to domestic violence, only 3.9% of them reported the incidents to formal institutions, indicating why the official data of the

violence in Hilvan is shown less relative to the average number of incidents in Turkey. This study also found that victims of violence did not report the incidents to the police and sought help from formal institutions due to their low educational and economic level, the socio-cultural structure of Hilvan, fear of being blamed, and lack of awareness about their legal rights.

Keywords: Violence, Domestic violence, Perception of violence, Legal methods of combating violence.

KADINA YÖNELİK ŞİDDET ALGISI VE YASAL MÜCADELE YÖNTEMLERİNİN BİLİNİRLİĞİ: HİLVAN ÖRNEĞİ

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI ii

ORJİNALLİK FORMU VE BEYAN FORMU iii

ÖZET iv

ABSTRACT vi

İÇİNDEKİLER viii

KISALTMALAR xi

TABLOLAR LİSTESİ xii

EKLER LİSTESİ xv

GİRİŞ 1

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDET

1.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET 5

1.1.1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri 6

1.2. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET 12

1.2.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri 14

1.3. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI 18

1.4. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN SONUÇLARI 20

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE YASAL MÜDAHALE ARAÇLARI

2.1. ULUSLARARASI ALANDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE 24

2.1.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Hareketleri ve Uluslararası Metinler 25

2.1.2. CEDAW 26

2.1.3. İstanbul Sözleşmesi 31

2.2. ULUSAL ALANDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE YASAL METİNLER 36

2.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası 38

2.2.2. Türk Ceza Kanunu 40

2.2.3. Türk Medeni Kanunu 42

2.2.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun 45

2.3. KADINA YÖNELİK AİLE ŞİDDETLE MÜCADELEDEKİ DESTEK KURUM VE BİRİMLER 49

2.3.1. Sosyal Hizmet Merkezleri 50

2.3.2. 112 Acil Yardım Hattı, 155 Polis İmdat Hattı ve 156 Jandarma İhbar Hattı 51

2.3.3. Alo 183 Aile Danışma ve Sosyal Hizmet Hattı 53

2.3.4. Kadın Sığınma Evleri 53

2.3.5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM) 55

2.3.6. Aile Mahkemeleri 56

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM60

HİLVAN'DA KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

3.1 ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ 60

3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi 60

3.1.2. Araştırmanın Modeli 61
3.1.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi 63
3.1.4. Veriler ve Analizi 63
3.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları 64
3.2. DEMOGRAFİK BULGULAR 65
3.3. ŞİDDETE MARUZ KALMA DURUMUYLA İLGİLİ BULGULAR 69
3.4. KADINLARIN ŞİDDET ALGISI 85
3.5. YASAL HAKLARIN BİLİNİRLİĞİ 100
SONUÇ 114
KAYNAKÇA 125
EKLER

KISALTMALAR

BM	Birleşmiş Milletler
CEDAW	Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Yok edilmesi Sözleşmesi
DSÖ	Dünya Sağlık Örgütü
KSGM	Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
ŞÖNİM	Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TCK	Türk Ceza Kanunu
TİK	Türkiye İstatistik Kurumu
TMK	Türk Medeni Kanunu

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Yaş dağılımı 65

Tablo 2: Eğitim durumu dağılımı 66

Tablo 3: Eş meslek dağılımı 66

Tablo 4: Hane toplam geliri 67

Tablo 5: Çocuk sayısı 67

Tablo 6: Evlilik yılı 67

Tablo 7: Nikâh türü 68

Tablo 8: Akraba evliliği 68

Tablo 9: Evlenme biçimi 68

Tablo 10: Eş şiddetine maruz kalma durumu 69

Tablo 11: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve yaş değişkenine ilişkin ki-kare analizi 70

Tablo 12: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve eğitim durumu değişkenine ilişkin ki-kare analizi 71

Tablo 13: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve eş eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 72

Tablo 14: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve eş meslek değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 73

Tablo 15: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve gelir düzeyi değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 74

Tablo 16: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve akraba evliliği değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 75

Tablo 17: En son şiddet görme zamanı 75

Tablo 18: Şiddet görme sıklığı 76

Tablo 19: Maruz kalınan şiddet türleri 76

Tablo 20: Erkeğin şiddet uygulama nedenleri 77

Tablo 21: Şiddete maruz kaldığında kolluk kuvvetlerine başvurma durumu 78

Tablo 22: Kolluk kuvvetlerine başvurma nedeni 79

Tablo 23: Şiddete maruz kalmasına rağmen kolluk kuvvetlerine başvurmama nedeni 80

Tablo 24: Şiddete maruz kalma durumunda tepki verme durumu 80

Tablo 25: Şiddet görme durumuna göre şiddete tepki verme durumunun karşılaştırılması 82

Tablo 26: Şiddete maruz kalma durumunda yardım istenilecek kişiler 82

Tablo 27: Kadınların annesinin eş şiddetine maruz kalma durumu 83

Tablo 28: Annenin şiddete maruz kalıp/kalmama durumunun şiddete maruz kalmış ve kalmamış katılımcılar açısından karşılaştırılması 84

Tablo 29: Kadınların psikolojik şiddet türüne ilişkin algıları 85

Tablo 30: Psikolojik şiddet ve yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 86

Tablo 31: Psikolojik şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 88

Tablo 32: Psikolojik şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 90

Tablo 33: Kadınların ekonomik şiddet türüne ilişkin algıları 92

Tablo 34: Ekonomik şiddet ve yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 92

Tablo 35: Ekonomik şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 93

Tablo 36: Ekonomik şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 94

Tablo 37: Kadınların sözel şiddet türüne ilişkin algıları 95

Tablo 38: Sözel şiddet ve yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 95

Tablo 39: Sözel şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 96

Tablo 40: Sözel şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 98

Tablo 41: Kadınların cinsel şiddet türüne ilişkin algıları 99

Tablo 42: Cinsel şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 99

Tablo 43: Cinsel şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 100

Tablo 44: Eşiniz tarafından şiddet uygulandığında yasal haklarının bilgisine sahip olma durumu 100

Tablo 45: Şiddet görme durumunda yasal hakların bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 101

Tablo 46: Şiddet görme durumunda yasal hakların bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 102

Tablo 47: Şiddet görme durumunda yasal hakların bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 102

Tablo 48: Yasal hakların bilinmesi ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması 103

Tablo 49: Şiddetle mücadelede destek kurumları hakkında bilgi sahibi olma durumu 103

Tablo 50: Şiddete karşı yasal hakların bilinirliği 104

Tablo 51: Şiddet uygulaması halinde eşin alabileceği cezaların bilinmesi ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması 104

Tablo 52: Şiddet görme halinde eşinin ceza alacağının bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 105

Tablo 53: Şiddet görme halinde eşinin ceza alacağının bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 106

Tablo 54: Şiddet görme halinde eşin ceza alacağının bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 106

Tablo 55: Şiddete maruz kalma durumunda ücretsiz avukat tutma hakkına ilişkin bilgi sahibi olma durumu 107

Tablo 56: Ücretsiz avukat hakkının bilinmesi durumu ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması 107

Tablo 57: Şiddet görme halinde ücretsiz avukat hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 108

Tablo 58: Şiddet görme halinde ücretsiz avukat hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 108

Tablo 59: Şiddet görme halinde ücretsiz avukat hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 109

Tablo 60: Şiddete maruz kalma durumunda kendisi ve çocuklarının koruma altına alınacağı hakkında bilgi sahibi olma durumu 110

Tablo 61: Devlet korumasının bilinip-bilinmemesi durumu ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması 110

Tablo 62: Şiddet görme halinde devlet koruması hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 111

Tablo 63: Şiddet görme halinde devlet koruması hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 112

Tablo 64: Şiddet görme halinde devlet koruması hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi 112

EKLER LİSTESİ

EK 1: Anket Soruları ek s. 1

EK 2: Etik Kurul İzin Formu ek s. 6

EK 3: Turnitin Raporu ek s. 7

GİRİŞ

Şiddet, güç, tahakküm, bir eylemin ciddiyeti; karşıt görüşlü olanları ikna etmek veya yatıştırmak yerine kaba kuvvet kullanma; aşırı duygu ve davranış anlamlarına gelmektedir. Şiddet göstermek kaba ve sert davranmaktır. Şiddet sadece fiziksel şiddeti değil, sözlü, psikolojik, ekonomik vb. şiddeti ve başkalarına kasıtlı olarak zarar vermeyi de içerir (Akkaş ve Uyanık, 2016, s.32).

Kadına yönelik şiddet, dil, din, ırk, statü, kültür, ekonomik düzey, eğitim düzeyi, coğrafya gibi özellikler fark etmeksizin her gün gerek ev içerisinde gerek kamusal alanda kadınlar, cinsiyete dayalı şiddetin her türlüsüne maruz kalmaktadır. Kadınlar genellikle ev içerisinde ve en yakınları tarafından; abi, baba, kardeş, eş, erkek arkadaş (sevgili) şiddet görmektedir. Şiddetin bir baskı aracı olarak kullanılıp sürdürülmesi, genelde görünür olan fiziksel şiddet ve görünmeyen şiddet türleri olan ekonomik, cinsel ve psikolojik şiddet ile birlikte kadınların hayatlarını yaşanmaz bir hale getirmektedir. Kadına yönelik yaşanan şiddet olaylarının sadece kadınlarla sınırlı kalmayıp beraber olduğu çocuğa da yansımakta ve çocuğun bütün yaşamını etkilemektir. Böylelikle şiddet gelecek kuşaklara aktarılmaktadır.

Türkiye'de kadına yönelik şiddet özellikle 1980 yılından itibaren kadın hareketlerinin etkisiyle yaygın bir şekilde gündeme gelmiştir. 1988 sonrasında ise kadına yönelik şiddetin görünür olabilmesi için konferanslar, açık oturumlar düzenlenerek toplumun şiddete duyarlılığı artırılmaya çalışılmış olup 1990 yılından itibaren ise Üniversitelerde Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü tarafından Kadın Araştırma Merkezleri kurularak kurumsallaşmaya gidilmiştir.

Kadına yönelik şiddetin görünür kılınması, şiddetle mücadelenin ilk adımı olup daha sonra şiddetin kapsamına nelerin girdiği konusunun gelişmesi en sonunda ise şiddet mağduru kadınların yasal yoldan haklarını dile getirebilmesidir. Türkiye kadına yönelik şiddetin engellenmesi noktasında birçok ulusal ve uluslararası metne; İstanbul Sözleşmesi, CEDAW, 6284 imza atmış ve öncülük etmiştir. Ancak kadına yönelik şiddetin bu sözleşmelere rağmen azaldığı gözlenmemiştir. Bu noktada özellikle tüm kadın gruplarına ve sivil toplum kuruluşlarına büyük görevler düşmektedir. Kadına yönelik şiddet konusunda en büyük görev devlete düşmekte

ancak Sivil toplum kuruluşlarının iş birliği ile şiddet olaylarında azalmalarının görülebileceği gerçeği göz ardı edilmemelidir.

Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili resmi veriler sınırlıdır. 2008 yılında Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (KSGM), Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Hacettepe Üniversitesi Nüfus Enstitüsü nezdinde hazırlanan, 17.168 kişiyle görüşme yapılarak gerçekleştirilen "Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet Raporu" 2009'da yayınlanarak bu alandaki resmi tek resmi kaynak özelliği taşımaktadır. Rapora göre kadınların %39'u fiziksel şiddete, %43,9'u duygusal şiddete, %15,3'ü cinsel şiddete, %41,9'u hem fiziksel hem de cinsel şiddete maruz kaldıkları, şiddet sonucu yaralanan kadınların oranı %41,9 maruz kaldıkları şiddeti kimseye anlatamayan kadınların oranı %25, kadınların oranı ise %48,5 olarak tespit edilmiştir (KSGM, 2012-2015, s.11-12).

2008 yılında yapılan bu araştırmanın devamı niteliğindeki "Türkiye'de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması" adlı çalışma 2008 yılında yapılan araştırmanın değerlendirilmesi bakımından büyük önem arz etmektedir. 15-59 yaş arası 7.462 kadın ile yapılan görüşme sonucunda; evli kadınların % 36'sı hayatlarının herhangi bir döneminde eşlerinden veya birlikte oldukları erkeklerin fiziksel şiddetine uğradıklarını, her 10 kadının neredeyse 1'inde hamilelik döneminde fiziksel şiddete maruz bırakıldıklarını belirtmişlerdir. Araştırmaya katılan kadınların %38'i hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldıklarını, evli kadınların %12'si ise hayatlarının herhangi bir noktasında eşleri veya birlikte oldukları kişiler tarafından cinsel şiddete maruz kaldıklarını belirtmiştir.

Güler ve arkadaşlarının (2005, s.52-53) "Kadının Aile İçinde Şiddete Bakış Açısı" başlıklı çalışmasında, 15-49 yaş arası 162 evli kadınla yapılan görüşme sonucunda elde veriler, kadınların %40.7'si aile içi şiddete maruz kaldıkları, bu kadınların %91'i eşinden, %22.7'si eş yakınlarından ve %19.7'si ise kendi yakınları tarafından şiddete maruz bırakıldıkları, %59.7'si şiddeti fiziksel, %47.4'ü sözel ve %21.4'ü duygusal şiddet yaşadıkları ortaya çıkmıştır.

Çalışmada ile kadına yönelik aile içi şiddet istatistiklerinin Türkiye ortalamasının altında olduğu yerlerden biri olan Hilvan'daki durumun gerçek nedeninin kadınların aile içinde şiddete maruz kalmamalarından mı yoksa şiddeti

algılama biçimleri veya şiddet karşısında sahip oldukları yasal hakların bilincinde olmamalarından mı kaynaklandığını ortaya koyma amaçlanmıştır. Şiddet istatistiklerinin düşük olması her zaman şiddetin olmadığı anlamına gelmemektedir. Bazı durumlarda toplumun şiddeti algılama biçimlerindeki farklılıklar şiddeti görünmez hale getirebilmektedir. Kadınların şiddeti algılama biçimlerinin tanımlanması kadına yönelik aile içi şiddeti önlemeye yönelik yapılacak çalışmalara yeni bakış açıları kazandıracaktır. Literatürde "kadına yönelik aile içi şiddet" ve "şiddet algısı" konularında oldukça fazla sayıda çalışma bulunmasına rağmen yasal farkındalık konularında yeterli çalışma bulunmamaktadır.

Şanlıurfa ili Hilvan ilçesinde kadına yönelik aile içi şiddet istatistiklerinin düşük olma nedenlerini araştırmak üzere yapılan bu çalışma nicel araştırma yöntemini benimseyerek 250 ev hanımı ile anket yapılmıştır. TÜİK istatistikleri temel alınarak belirlenen örneklem sayısına ulaşmak için 18-55 arası evli kadınlar basit tesadüfi örneklem tekniğiyle seçilmiştir. Araştırmanın verileri SPSS ile analiz edilmiş. Bu analiz sürecinde betimsel istatistik tekniği kullanılmıştır. Araştırma bulguları elde edildiğinde aile içi şiddete maruz kalan kadınların oranı %31.2 (78 kişi) olarak tespit edilirken, resmi makamlara suç duyurusunda bulunma oranı %3.9'dur (5 kişi). Şiddet istatistiklerinin düşük olmasının temel nedenlerinden birinin resmi makamlara başvurunun düşük olması olarak tespit edilmiştir. . Şiddet mağduru kadınların eğitim seviyelerinin düşük olması, ekonomik seviyelerinin düşük olması, Hilvan'ın sosyo-kültürel yapısı, ayıplanma korkusu ve yasal hakları hakkında bilgilerinin olmaması gibi etkenler bu oranın düşük olmasına neden olmuştur. Ayrıca şiddet türleri arasında bazı konuları şiddet olarak tanımlamamaları da şiddet istatistiklerinin düşük olma nedenleri arasındadır.

Üç bölümden oluşan tez çalışmasında; birinci bölümde kadına yönelik şiddet, kadına yönelik aile içi şiddet kavramları tüm yönleriyle detaylı olarak incelenmektedir. İkinci bölümde, kadına yönelik aile içi şiddetle yasal müdahale araçları, ulusal ve uluslararası kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede yasal metinler ayrıntılı olarak aktarılmıştır. Tezin üçüncü bölümünde araştırma bulguları detaylı olarak incelenmiş ve literatürle birlikte değerlendirilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

ŞİDDET

Şiddet, toplumun içinde yaşadığı zamandan ve toplumun kültürel değerlerinden etkilendiği için tanımlanması oldukça zor bir kavramdır. Şiddet genellikle fiziksel şiddetle eş görülmekte ve toplum içinde psikolojik, ekonomik vb. zor kullanmalar şiddet olarak görülmeyebilmektedir. Ancak kavram fiziksel olarak yaralama, acı verme gibi eylemlerin dışında kişiye fiziksel, ruhsal, toplumsal açıdan zarar veren her türlü davranış ve tutumu içerir. Bugün de dâhil olmak üzere tüm çağlarda ve tüm toplumlarda bireyden topluma kadar geniş bir alanda görülmektedir. İki kişi arasında yaşanan şiddetten devletlerarasında yapılan savaşlara varana kadar her türlü zor kullanma şiddet tanımının içinde yer alır.

Şiddet, hem cinsler arasında olması, kişilerin birbirine yakınlıkları, ideolojik farklılıklar ya da devletlerarasındaki siyasi anlaşmazlıkların bir sonucu olması gibi geniş bir skalada yer alması bakımından hem de kültürel farklılıkların şiddete yönelik algıyı belirlemesi açısından üzerinde tek bir tanıma ulaşmayı zorlaştırmaktadır. Bu nedenle şiddetin pek çok tanımını yapmak mümkündür. Ancak şiddet, en geniş anlamıyla Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) (WHO, 2002) tarafından "kişinin kendisine, başka bir birine, bir gruba veya topluluğa karşı, ölüm, yaralanma, psikolojik tahribat, fiziksel gelişim geriliği veya yoksunlukla sonuçlanan, yaralanma ve ölümle sonuçlanma ihtimali yüksek olan, tehdit altında veya eylemli olarak bilerek fiziksel güç veya güç kullanımı" olarak tanımlanmıştır.

Kişinin kendisine acı vermeden hayatını sonlandırmaya kadar giden bir süreçle başlayıp çevresindeki diğer insanlara zarar verme eylemleri olarak insanlar arasında ya da devletin bireye, topluluğa ya da diğer devletlere uyguladığı her türlü baskı uygulamasına verilen addır ve zaman içerisinde artarak devam etmektedir (Öztürk, 2011, s.24). Şiddet hangi boyutta uygulanırsa uygulansın bireyin ve toplumun yaşamını olumsuz etkileyen bir niteliğe sahiptir. Şiddetin farklı biçimleri bulunsa da toplumsal yaşamı mümkün kılan ortamın sağlanması için şiddet eylemini önlemek zaruri bir durumdur. Bu nedenle tarih boyunca şiddeti önlemek için çeşitli

önlemler alınmıştır. Bugün ülkelerin yasaları açısından farklılıklar görülse de ulusal ve uluslararası yasalarda şiddeti önlemeye yönelik önlemler alındığı görülür.

İnsanları korkutmak, sindirmek, baskı altında tutmak, yönetmek gibi amaçlarla bilinçli bir eylem olarak ortaya çıkan şiddet, yasalar aracılığıyla caydırıcı önlemler alınarak engellenmeye çalışılmaktadır (San Sungunay, 2018, s. 6). Türk Ceza Kanunu (2004) başta olmak üzere çeşitli yasa ve yönetmeliklerle Türkiye'de de kişiler ya da gruplar arasında uygulanan her türlü şiddet cezai yaptırıma tabi tutulmuştur.

1.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET

Şiddet tarihin her döneminde güçlünün güçsüze uyguladığı bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Şiddet, yöneldiği kişi ya da gruba yönelik olarak kadına yönelik şiddet, kardeşler arası şiddet, çocuğa yönelik şiddet, yaşlıya yönelik şiddet, engelliye yönelik şiddet, akranlar arası şiddet, flört şiddeti, LGBT şiddeti, mülteci şiddeti ve kişinin kendine yönelik şiddeti (Polat, 2016, s. 16) olarak sınıflandırılmaktadır. Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2019) istatistikleri şiddeti uygulayan tarafın genellikle erkekler olduğunu göstermektedir. Bununla beraber şiddetin, çoğunlukla toplumsal koşullar açısından güçsüz ve savunmasız hale getirilen kadınlara yöneldiği görülmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016, s. 37). Ataerkil güç ilişkilerine dayanan kadına yönelik şiddet eylemi Birleşmiş Milletler (UNHCR, 2019, s. 5) tarafından "bir kişinin iradesine karşı işlenen ve erkekler ve kadınlar arasındaki toplumsal olarak atfedilen (yani toplumsal cinsiyet) farklılıklara dayanan herhangi bir zararlı eylem" olarak tanımlanmaktadır. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet kamusal veya özel alanda fiziksel, zihinsel, cinsel ve ekonomik zarar, zorlama ve tehditleri içerir (UNHCR, t.y.).

Kadına yönelik şiddet kadınların cinsiyetine yönelik olarak erken yaşlarda başlamaktadır. Çocukluk çağında erkek ve kız çocuklar arasında ayrımcılık yapılması, kız çocuklarının ve kadınların fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel istismara uğraması, başlık parası karşılığı evlendirilmesi, sünnet edilmesi, fahişeliğe zorlanması, evlilik içi tecavüz gibi uygulamalara maruz kalması, işyeri, eğitim

kurumları vb. kamusal alanlarda sarkıntılık, cinsel zorlama gibi muamelelere maruz kalması, cinsiyetinden dolayı küçümsenmesi, hor görülmesi, ev kadınlığı yapmaya zorlanması, parasız bırakılması, arkadaşları ya da ailesiyle görüşmesine izin verilmemesi, sahip olduğu mallarının elinden alınması (Sarı, 2010, s.3-4; Öztürk, 2011, s.26; Özcan, 2009, s. 26) gibi pek çok şiddet eylemine maruz kalmaktadırlar.

Kadına yönelik şiddet, bir insan hakları ihlali olup dünya çapında yaygın bir halk sağlığı sorunudur (WHO, 2019, s. 4). Ataerkil toplum ilişkileri nedeniyle ortaya çıkan kadın ve erkek arasındaki dengesiz güç ilişkileri şiddetin pek çok nedeni arasında asıl kaynağı oluşturmaktadır (Başar ve Demirci, 2015, s. 43). Ergenlik çağındaki kızlar, genç kadınlar, azınlık gruplara mensup kadınlar, trans ve engelli kadınlar tüm şiddet biçimlerine karşı en savunmasız gruplar arasında yer alırlar (WHO, 2019, s. 4). Kadınların fiziksel ve ruhsal açıdan zarar görmelerine neden olduğu gibi sosyal gelişimlerine de engel olan kadına yönelik şiddet, başta DSÖ'nün raporları olmak üzere pek çok çalışmada dünya genelinde en yaygın toplumsal sorunlardan biri olarak kabul edilmektedir (Başar ve Demirci, 2015, s. 44).

1.1.1. Kadına Yönelik Şiddet Türleri

Şiddet, bir kişiden başka bir kişiye yönelen zor kullanma eylemi olarak uygulanma biçimine göre farklı biçimlerde sınıflandırılmıştır. Kadına yönelik aile içi şiddet genellikle fiziksel şiddet olarak anlaşılsa da özellikle kadınlara yönelen biçimleriyle şiddet; fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddet olarak kategorize edilmektedir. Her ne kadar uygulama biçimine göre farklı şekillerde adlandırılsa da sırf cinsiyetinden dolayı ataerkil toplumsal cinsiyet normlarınca güçsüzleştirilen kadınların yaşadığı her türlü şiddet kadınların ruhsal, fiziksel ve toplumsal açıdan zarar görmelerine neden olmaktadır.

1.1.1.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet en çok saptanan şiddet türüdür ve kişinin fiziksel güç kullanarak karşısındakini hırpalamaktan öldürmeye kadar varan her türlü eylemini içerir (Polat, 2016 s. 25). Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün 2014 yılında yaptığı aile içi şiddet araştırmasında fiziksel şiddetin ölçümü için tokat atma, tekmeleme, sürükleme, dövme, boğazını sıkma, bir şey fırlatma, itme, tartaklama, saç çekme, yumruklama, bir cisimle vurma, bir yerini yakma veya bıçak, silah gibi aletlerle tehdit etme veya bunları kullanma eylemlerini kullanmıştır (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2014, s. 6). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü de fiziksel şiddeti; "tokat atmak, tekmelemek, yumruklamak, hırpalamak, kolunu bükmek, boğazını sıkmak, bağlamak, saçını çekmek, kesici veya vurucu aletlerle yaralamak, kezzap veya kaynar suyla yakmak, sakat bırakmak, işkence yapmak, sağlıksız koşullarda yaşamaya mecbur bırakmak, vücudunda sigara söndürmek, ellerini ayaklarını ezmek, sağlık hizmetlerinden yararlanmasına engel olarak bedensel zarar görmesine neden olmak gibi eylemler" (Aile İçi Şiddetle Mücadele, 2008, s. 7) olarak tanımlamıştır.

Türkiye'de evlenmiş kadınların %36'sının hayatlarının herhangi bir döneminde en az bir kez fiziksel şiddete uğradığı tespit edilmiştir (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2014, s. 7). Şiddete uğrayan kadınların, bedensel ve psikolojik olarak sağlıklarının bozulduğunu gösteren çalışmaların yanı sıra uzun dönemde kronik ağrı, fiziksel yetersizlik gibi sorunlar ile uyuşturucu madde ve alkol bağımlığı ve depresyon gibi pek çok problemin ortaya çıktığı tespit edilmiştir (Polat, 2016, s. 19).

Fiziksel şiddetin en üst boyutu ise femisit olarak adlandırılan ve kadının sadece cinsiyetinden kaynaklı cinayete kurban gitme durumudur (Radford ve Russell, 1992). Taştan ve Küçüker'in (2019, s. 16) Türkiye'de kadın cinayetlerine ilişkin hazırladıkları raporda faillerin %96,2'sinin erkekler olduğu görülürken, öldürülen kadınların %63,5'i eş/duygusal partneri ve %32'si akrabaları tarafından öldürüldüğü görülmektedir. Araştırma sonuçları kadınların %95,5'inin aile içi şiddet sonucu öldürüldüğünü ortaya koymuştur.

1.1.1.2. Cinsel Şiddet

Cinsel şiddet beraberinde fiziksel şiddeti de içermektedir. Ancak her zaman fiziksel şiddetle bir arada gerçekleşmez. Bazı durumlarda psikolojik şiddetle, bazı durumlarda ekonomik şiddetle de ortaya çıkabilmekte, kadın çeşitli zorlamalar nedeniyle cinsel anlamda istismara açık hale getirilebilmektedir. Bu nedenle cinsel şiddet, diğer şiddet türleriyle birlikte çoklu sorunları beraberinde getirir. Kadının bedenine rızası olmadan uygulanan her türlü zorlamayı içerdiği için cinsel şiddet; evli olduğu kişi tarafından bile uygulansa rızası olmadan cinsel ilişkiye girmek, istemediği yer ve zamanda ilişkiye zorlamak, başkalarıyla ilişkiye zorlamak, fuhuşa zorlamak, çocuk doğurmaya ya da kürtaja zorlamak, doğum kontrol yöntemlerine zorlamak ya da engellemek, cinsel organına zarar vermek, porno içerikli yayınlar izletmek, cinsel olarak aşağılayıcı/küçük düşürücü eylemlere zorlamak, enseste zorlamak, zorla evlendirmek, küçük yaşta evlendirmek, kadın sünneti, bekâret kontrolü, sözlü, yazılı ya da çeşitli iletişim araçlarıyla rahatsızlık verici davranışlarda bulunmak gibi her türlü kadını rahatsız edici davranıştır (Aile İçi Şiddetle Mücadele, 2008, s. 8; Öztürk, 2015, s. 17; Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2014, s. 6).

Cinsel şiddet toplum içinde en sık görülen şiddet türü olsa da (Dumrul ve Karabacak Danacı, 2015, s. 256) genellikle toplumun cinsel suç mağduruna bakışı, damgalanma korkusu, adli süreçlerin travmatik işlemesi, cinselliğin mahrem bir konu olması gibi nedenlerden ötürü cinsel suçların adli makamlara yansıtılma oranları oldukça düşüktür (Akgül ve Uğurlu, 2021, s. 132). Latin Amerika ve Karayipler'de cinsel şiddet üzerine yapılan bir çalışmada (Contreras vd., 2010, s. 9) damgalanma, utanç, ayrımcılık, failden misilleme korkusu, suçluluk duygusu, suçu bildirmenin karmaşıklığı, aile ve arkadaşlardan destek eksikliği ve kolluk kuvvetlerinin etkisiz ve hatta suistimal edici olacağı beklentisi gibi nedenlerle mağdurların sadece %5'inin durumu yetkililere bildirdiği tahmin edilmiştir.

Kadını cinsel anlamda zorlamak her ne kadar yasalar tarafından tüm bireyleri kapsasa da kadınlar rızası olmadan erkeğin eşini cinsel ilişkiye zorlaması anlamına gelen evlilik içi tecavüz konusunda bilgi sahibi olmadıkları için bu durumu şiddet olarak değerlendirmeyebilmektedirler (Uzuner Akçıl ve Gedik, 2020, s. 231). Ancak

2011'de imzalanan İstanbul Sözleşmesi'nin 46. Maddesine göre "suçun, iç hukuk tarafından tanınan filin şu anki veya daha önceki eş ya da partnere karşı, mağdurla birlikte yaşayan veya yetkisini kötüye kullanan bir aile bireyince işlenmesi" durumunda cezanın ağırlaştırılması hükmedilir. Dolayısıyla şiddetin türü her ne olursa olsun aile bireyleri tarafından uygulandığında ağırlaştırıcı bir yaptırıma tabi tutulması gerektiği ifade edilmektedir.

1.1.1.3. Psikolojik Şiddet

Fiziksel şiddet kadar görünür olmasa da onun kadar yıkıcı etkilere sahip olan bir diğer kadına yönelik aile içi şiddet türü psikolojik/duygusal/sözel şiddettir. Objektif olarak fark edilmesi ve teşhisinin profesyoneller tarafından yapılması gerekliliği gibi nedenlerden ötürü diğer şiddet eylemlerine göre tanımlanması ve kanıtlanması en zor şiddet eylemlerinden biri olmakla birlikte en az diğer şiddet eylemleri kadar yıkıcı etkilere sahiptir (Uluocak vd., 2014, s. 20). Psikolojik şiddet toplumsal cinsiyet rollerinin içselleştirilmesi gibi nedenlerle mağdur tarafından da tanımlanması oldukça güç bir hal almaktadır. Uluocak vd. (2014, s. 21) bu durumu örneklendirmek için yemek yapmadığı için karısına kızan erkeğin uyguladığı psikolojik şiddetin toplumsal cinsiyet rolleri nedeniyle şiddet olarak görülmeyebileceğini vurgulamışlardır.

Kadına başkalarının yanında küçük düşürme ve aşağılama, hakaret ya da küfür, korkutma ya da tehdit etme ve kadına ya da çevresindekilere zarar vermekle tehdit etme gibi eylemler Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün araştırmasında psikolojik şiddet ölçütleri olarak kullanılmıştır (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2014, s. 6). "Kadının sevgi, şefkat, ilgi, onay, destek gibi duygusal ihtiyaçlarını göz ardı etmek, kadının onlarla görüşmesini kısıtlamak ya da engellemek, kadına hakaret etmek, aşağılamak, başkalarının yanında küçük düşürücü söz ve davranışlarda bulunmak, kadının arkadaşlarını ve aile bireylerini sürekli aşağılamak, kendine olan güvenini sarsmak, yaşadığı şiddetin suçunu kadına atmak ya da uygulanan şiddeti inkâr etmek, kıskançlık nedeniyle sık sık kavga çıkarmak, kadını evden kovmak, yalan söylemek, kadının çocuklar konusunda kendisini suçlu hissetmesine yol

açmak, kadının kendisine veya sevdiklerine (aile, arkadaş, eşya, hayvan...) zarar vermekle tehdit etmek," (Kadına Yönelik Aile, 2012, s. 15) gibi her türlü eylem psikolojik şiddet eylemidir.

Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsünün (2015, s. 93) çalışmasında Türkiye'de kadınların %43,9'unun hayatlarında en az bir kez psikolojik şiddet eylemlerinden en az birine maruz kaldığı tespit edilmiştir. Aynı araştırmada kadınlara eşlerinin ya da birlikte oldukları kişilerin kendilerini kontrol etmeye yönelik davranışlar arasında yer alan (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 94-95)

> "1) Kadının arkadaşlarını görmesini engellemeye çalışma,
>
> 2)Kadının kendi ailesi ve akrabalarıyla görüşmesini kısıtlamaya/engellemeye çalışma,
>
> 3) Kadının her zaman nerede olduğunu bilmek isteme,
>
> 4) Kadını önemsememe ve ilgisiz davranma,
>
> 5) Kadın başka erkeklerle konuşunca sinirlenme,
>
> 6) Kadının kendisini aldattığından şüphelenme,
>
> 7) Kadının sağlık kuruluşuna gitmek için kendisinden izin almasını isteme,
>
> 8) Kadının kıyafetlerine karışma, kendi istediği biçimde giyinmesini isteme,
>
> 9) Facebook ve twitter gibi sosyal paylaşım sitelerini kullanmasına karışma"

gibi davranışları sergileyip sergilemedikleri sorulmuştur. Kontrol edici davranışlara verilen cevaplar incelendiğinde kadınların %62'sinin bu tür bir davranışa maruz kaldığı görülmüştür (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 95).

Kişi sadece hakaret, küfür, aşağılama ya da kontrol edici diğer psikolojik şiddete tek başına maruz kalabileceği gibi psikolojik şiddet diğer tüm şiddet türlerine eşlik eden bir özelliktedir (Sağlık Çalışanları Kılavuzu, 2016, s. 11). Psikolojik şiddete maruz kalan kadınlar başta kendilerine olan güvenlerini kaybetmekte ve dolayısıyla sosyal ilişkilerini düzenleme, kendini beğenmeme, ölmek isteme, hayattan tat almama, kendi hayatlarını yönetememe gibi sorunlarla karşılaşabilmektedirler (Şenol ve Dinç, 2019, s. 345).

Psikolojik şiddet kişide gözle görülür izler bırakmasa da diğer şiddet türleri kadar önemli ve önlenmesi gereken bir şiddet türüdür. Kişinin kendini psikolojik açıdan kötü hissetmesine, kendini yetersiz hissetmesine ve akabinde intihara kadar varabilen sorunların yaşanmasına neden olan psikolojik şiddet kadının sevgi ve

merhamet gibi ihtiyaçlarının karşılanmamasından hor görülmesine, aile ve akrabalarıyla görüşmesinden sokağa çıkmasının engellenmesine, kıyafetlerinden çocuklarıyla olan ilişkisine varana kadar her türlü duygusal istismarı içermektedir.

1.1.1.4. Ekonomik Şiddet

Kadınların toplumsal hayata katılımında önemli bir araç olan ekonomik kaynaklar, kontrol altına alınarak kadının kişisel ve toplumsal gelişimine engel olunmaktadır. Bu nedenle kısaca ekonomik kaynaklar ve paranın kadın üzerinde bir yaptırım ve denetim aracına dönüşmesi ekonomik şiddet olarak tanımlanmaktadır (Aile İçi Şiddetle Mücadele, 2008, s. 18). Ancak kadının toplumsal konumu ve rollerine olan inanç ekonomik şiddeti görünmez hale getirmektedir.

Kadın ve erkek insanın biyolojik cinsiyetini anlatan kavramlar olsa da kadınlık ve erkeklik toplumsal yapı tarafından kadın ve erkek cinsiyetlerine yüklenen toplumsal rol ve statülere işaret eder (Kıran, 2017, s. 1). Çocuk doğduğu andan itibaren toplum tarafından biyolojik cinsiyetine biçilen davranış kalıpları öğretilmeye başlanır (Vatandaş, 2007, s. 30). Bu doğrultuda çalışmak ve eve ekmek getirmek görevi erkeğe biçilen bir roldür (Sancar, 2009), ancak bu durum aynı zamanda kadının ekonomik olarak baskı altında tutulmasını da beraberinde getiren bir uygulamaya dönüşebilmektedir. İlk işi annelik, ev hanımlığı, ev içi işler olarak görülen kadınlar ev dışında çalıştıklarında da bu asli görevlerini yerine getirmelerini engellemeyecek olan fiziki güç gerektirmeyen hizmet sektöründe yer almaları ya da hemşirelik, öğretmenlik gibi kadın meslekleri olarak görülen işlerde çalışmaları beklenir (Yılmaz, 2018, s. 8). Bebek, yaşlı ve hasta bakımı gibi bakım hizmetlerinin ekonomik bir değeri olmasına karşılık kadınlar hane halkına bu hizmetleri ücretsiz olarak sağlamaktadırlar (Türkoğlu Üstün, 2020, s. 1560).

Ev içi işlerin sorumluluğunun dışında kadının iş hayatına girişinin engellenmesi de ekonomik şiddet uygulamalarından biridir. Özçatal (2011, s. 34) tarafından ücretli bir işte çalışan 298 kadınla yapılan çalışmada erkeğin eşinin çalışmasına izin vermesi gerektiğini düşünen kadınların oranı %52,7, mecbur kalınması durumunda izin vermesi gerektiğini belirten kadınların oranı %37,9 olup

sadece %6,4'ü çalışmak için eşinden, babasından ya da ailesindeki herhangi bir erkekten izin almasına gerek olmadığını düşünmektedir. Kadınların kendi iradeleriyle karar verme haklarının olmadığına yönelik düşünceleri, erkek egemenliğine yönelik inançtan kaynaklanan sembolik şiddettir (Bourdieu, 2015, s. 49).

Kadınların ekonomik şiddete maruz kalmasının önemli nedenlerinden biri de devletin uygulamalarındaki eksikliklerden kaynaklanmaktadır (Gökkaya, 2011, s. 104). Özellikle işletmelerde çalışan kadınların eşlerinin sigortalı olması nedeniyle işverenlerin kadınları sigortasız çalıştırma eğiliminde oldukları gözlemlenmiştir (Özçatal, 2011, s. 30). Aynı çalışmada çalışan kadınların %31,5'inin kazandıkları paranın tamamını eşine ya da ailesine verdikleri tespit edilmiştir (Özçatal, 2011, s. 31).

Kadının kişisel ve toplumsal alanda gelişimini baltalayan ekonomik kontrol, kadının iş hayatına girmesine engel olma, işyerinde sorunlar çıkarma, iş seyahatlerini engelleme, kadının kariyer fırsatlarını değerlendirmesini engelleme, maaşına ya da her türlü gelirine el koyma, ailenin giderlerini karşılamaya destek olmayarak ailenin gelirini kişisel zevkleri için harcamak, ailenin geçimi için para vermemek ya da verdiği kısıtlı miktardaki parayla yapılması mümkün olmayan şeyler istemek, ailenin geliri hakkında bilgi vermemek, evlilik sürecinde edinilen malların mülkiyetinin erkeğin adına yapılması gibi davranışlar kadına yönelik aile içi ekonomik şiddettir (Aile İçi Şiddetle Mücadele, 2008, s. 18). Ayrıca parasını veya malını kullanmak, sahte evrakla zorla veya hileyle dolandırmak ya da mal varlığına el koymak, kişinin eşyalarını tahrip etmek gibi davranışlar da ekonomik şiddet olarak değerlendirilir (Aslan, 2019, s. 31). Kadınlar ekonomik olarak erkeğe bağımlı kılınarak aile içinde fiziksel, cinsel ve psikolojik şiddet açısından da savunmasız hale getirilmektedir (Gökkaya, 2011, s. 104).

1.2. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

Kadına yönelik şiddetin en yoğun görülme biçimi eş, partner ya da yakın akrabalar arasında olanıdır. Swan vd. (2008) ve Álvarez vd. (2015) kadınların

genellikle eşlerinin, partnerlerinin, eski eşlerinin ya da eski partnerlerinin şiddetine maruz kaldığını belirtmektedirler. Kadınlara yönelik şiddetin en yaygın şekillerinden biri olan yakın partner şiddeti (WHO, 2012, s. 1) veya aile içi şiddet (United Nations [UN], t.y.) kişinin en yakınlarının uyguladığı şiddet türüdür.

Aile bireylerinin yaralanması, sindirilmesi, psikolojik, fiziki ya da herhangi bir şekilde kötü muamele görmesi olarak tanımlanan aile içi şiddet, aile bireylerinden biri tarafından bir diğerine uygulanabilmektedir (Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı, 1995, s. 7). Aile bireylerinin yaşamını fiziksel, psikolojik bütünlüğüne, kişiliği veya kişilik gelişimine zarar veren her türlü eylem mağdurun aile üyesi tarafından uygulandığında aile içi şiddet olarak kabul edilmektedir (Akın ve Hodoğlugil, 2003, s. 7). Şiddet çoğu zaman zayıf olana uygulandığı için her ne kadar aile içi şiddetin mağdurları tüm aile bireyleri olabilse de genellikle aile içi şiddet, erkeğin kadına uyguladığı şiddet şeklinde ortaya çıkmaktadır (Sarı Karahan, 2010 s. 53).

Dünya Sağlık Örgütü, tüm dünyada her üç kadından birinin hayatları boyunca çoğunluğu aile üyeleri tarafından uygulanan şiddete maruz kaldıklarını göstermektedir (WHO, 2019, s. 4). DSÖ'nün 79 ülke ve iki bölge üzerinde gerçekleştirdiği çalışmalar sonucunda fiziksel ve/veya cinsel yakın partner şiddetine maruz bırakılan kadınların oranının %30 olduğu bildirilmiştir. Bu çalışma Afrika, Doğu Akdeniz ve Güneydoğu Asya Bölgelerindeki kadınların %37'sinin, Amerika Bölgesi'ndeki kadınların %30'unun yakın partner şiddetine maruz kaldığını gösterirken yüksek gelire sahip olan bölgelerde bu oranlar %23'e kadar düşse de dünya çapında yüksek oranda aile içi şiddet yaşandığını göstermektedir (WHO, 2013, s. 16).

Türkiye'de kadına yönelik şiddet istatistikleri genellikle resmi makamlar tarafından gizli tutulma eğiliminde olsa da Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü ve TÜİK istatistikleri şiddetin boyutunu gösteren iki önemli çalışmadır (Şahin, 2022, s. 80). TÜİK'in 2008 yılında yapmış olduğu kadına yönelik şiddet araştırmasına göre, Türkiye genelinde kadınlarının %39'unun hayatlarının bir döneminde fiziksel veya cinsel şiddete maruz kaldığı belirlenirken, 2004 yılı verilerinde de %35'inin kadınların hayatları boyunca en az bir kez şiddete maruz kaldığı tespit edilmiştir.

(Türkiye İstatistik Kurumu, 2021, s. 143). Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü'nün Türkiye'de 2014 yılında yaptığı kadına yönelik aile içi şiddet araştırmasında (2015, s. 84), en az bir evlilik gerçekleştirmiş kadınların %37,5'inin hayatlarında en az bir kez fiziksel ve/veya cinsel şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Bu araştırma ileri yaştaki kadınların genç yaştaki kadınlara, düşük eğitim seviyesine sahip kadınların yüksek eğitim seviyesine sahip kadınlara, 18 yaşından önce evlenmiş kadınların 18 yaşından sonra evlenmiş kadınlara ve düşük refah seviyesine sahip kadınların yüksek refah seviyesine sahip kadınlara göre daha fazla şiddete uğradığını göstermektedir. Ancak her yaş, eğitim, gelir düzeyi gibi değişkenlerde kadınların yüksek oranlarda aile içi şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

1.2.1. Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri

Kadınlar hayatın hemen her alanında şiddete maruz kalsalar da istatistikler kadınların genellikle eş, baba, kardeş, çocuk gibi aile üyesi erkeklerin şiddetine daha fazla maruz kaldığını göstermektedir. Kadınlar ev içinde ve dışında eğitim almaları engellenerek, iş hayatına girmeleri engellenerek, kazandıkları paraya el konularak, ev içi işlere zorunlu tutularak, çeşitli şekillerde uygulanan fiziksel, cinsel, psikolojik ve ekonomik şiddete maruz bırakılmaktadır. Dünya genelindeki ve Türkiye'deki istatistiklere bakıldığında kadınların hem ev içinde hem ev dışında ciddi boyutlarda şiddet gördüğü anlaşılmaktadır.

Şiddet, geçmişin her döneminde gerçekleştirilen bir davranış olup sebepleri her zaman tartışılan bir konu olmuştur. Ancak şiddetin neden ortaya çıktığı sorusu tam olarak cevaplanamamıştır. Özellikle kadına yönelik aile içi şiddetin ortaya çıkma nedenlerinin biyolojik, psikolojik, ekonomik ve toplumsal nedenler olmak üzere dört başlık altında değerlendirildiği görülmektedir.

1.2.1.1. Biyolojik Nedenler

Şiddet davranışının nedenlerini araştıran çalışmaların başında biyolojik temelli çalışmalar gelmektedir. Bu çalışmalar hormonel değişimler, vücudun kimyası, beslenme biçimleri, sinir sistemi ve beyin yapısı gibi pek çok faktörün suç ve şiddet eğilimi üzerine ilişkisini incelemişlerdir (Özaşçılar, 2016, s. 25). Erkeklik hormonunun yüksek oluşu, premenstrüel dönem, tiroid hormonu T3, düşük barometrik basınç, kimyasal maddelerin etkisi, hamilelik sürecinde madde kullanımı, beslenme alışkanlıkları ve genetik faktörler şiddetin biyolojik nedenleri olduğunu gösteren çalışmaların dikkat çektiği konular arasında yer almaktadır (Özaşçılar, 2016). Ayrıca şizofreni ve anti-sosyal kişilik bozuklukları da şiddete neden olan biyolojik faktörler arasında kabul edilmektedir (Çakır, 2020, s. 43). Ancak farklı çalışmalar şiddet uygulayanların sadece %10'unun ruhsal bozukluğa sahip olduğu kişiler olduğunu gösterirken, alkol şiddetin asıl nedeni olarak görülmektedir (Öztürk, 2008, s. 54).

Her ne kadar şiddetin biyolojik nedenler ile ilişkisini gösteren önemli çalışmalar var olsa da genetik faktörlerin şiddeti belirleyen unsurların bir yönünü oluşturduğu (Törer, 2020, s. 45) ve olumlu psiko-sosyal, ailesel, eğitimsel, psikiyatrik girişimler, koruyucu ruh sağlığı ve olumlu devlet politikaları ile şiddete yatkınlığının azaltılabileceği (Yalçın ve Erdoğan, 2013, s. 410) düşünülmektedir.

1.2.1.2. Psikolojik Nedenler

Şiddetin psikolojik nedenlerine yönelik ortaya konulan kuramlar insanın içgüdüsel olarak saldırganlığa yönelimi olduğunu kabul etmektedirler (Karslı, 2016, s. 69-70). Bu bakış açısına göre insan varlığını ve iç huzurunu korumak için şiddeti dışa yönlendirmekte ve hayatta kalmaktadır. Şiddetin psikolojik kökenine ilişkin bir diğer yaklaşım ise engellemeye yönelik tepkidir. Saldırganlığın içgüdüsel olduğu varsayımı saldırganlığın cinsellik gibi doğuştan gelen bir özellik olduğunu savunurken, diğer yaklaşımda ise saldırganlığın narsistik yaralanmaya neden olan

engellemelere kişinin verdiği tepki olduğu savunulur (Güleç ve Kaptanoğlu, 2011, s. 17). Engelleme kuramı açısından aile içi şiddete bakıldığında evliliğin kısıtlayıcı bağlarının kişide rahatsızlık, sıkıntı ve stres oluşturması nedeniyle şiddete dönüştüğü düşünülmektedir (Aslan, 2019, s. 26).

Kişinin mutsuz bir yaşam sürmesi, kendini değerli hissetmemesi, çeşitli duygu durum bozuklukları, intikam alma, kin besleme, küçük düşürme, gibi öfkeli duygular, toplumun sahip olduğu iletişim becerilerinin yetersizliği, namus ve ahlak konusunda kadına yüklenen inanç ve misyon hayat karşısında kendini yetersiz ve şanssız olduğu hissine kapılmak ve alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı şiddetin psikolojik nedenleri arasında sayılabilir (Haylı ve Gökdoğan, 2019, s. 633; Özbey, 2012, s. 39). Nitekim psikolojik nedenler arasında değerlendirilen erkeğin kötü alışkanlıklarının neden olduğu aile içi şiddetin Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsünün (2015, s. 152) araştırmasına göre %11,9 olduğu tespit edilmiştir. Bireyin hayatta kalmasını sağlayan önemli mekanizmalardan biri olan stres kişinin saldırganlaşmasına neden olabilir (Güleker Törer, 27-28). Kişinin içinde yaşadığı yaşam koşulları, ekonomik ve toplumsal sorunlar strese ve akabinde aile içi şiddete dönüşebilmektedir.

Evlilik sürecinde eşlerden birinin yaşadığı psikolojik sorunlar, bireyin alkol ve uyuşturucu madde bağımlılığı şiddetin psikolojik nedenleri arasında yer alırken (Sarı Karhan, 2010, s. 59), şiddet uygulayan eşi genellikle ilişkinin ilk aşamalarında şiddet eğilimini ortaya çıkarmadığı görülmektedir. Eşler arasındaki bağ kuvvetlenmeye başladığında şiddet eğilimi ortaya çıkmakta ve şiddet uygulayan eşin bu durum karşısında elde edeceği kazanç söz konusu ise şiddet devam etmektedir (Çakır, 2020, s. 43).

1.2.1.3. Ekonomik Nedenler

Şiddet her ekonomik seviyedeki aileler içinde görülen bir sorun olsa da gelir seviyesi düşük ailelerde daha fazla yaşanmaktadır. Ekonomik sorun yaşayan erkekler yaşadıkları sorunun üstesinden gelebilmek için tüketici olarak gördükleri kadına şiddet uygulamaktadırlar (Yiğitcan, 2013, s. 65). Gelir düzeyinin düşük olması, temel

gereksinimlerin karşılanamaması, işsizlik gibi sorunlar düşük gelirli ailelerde aile üyeleri ve özellikle kadın üzerinde bir denetim ve çözüm yöntemi olarak kadına şiddeti ortaya çıkarabilmektedir (Aşkın ve Aşkın, 2020, s. 20). Bu tür ekonomik sorunlar karşısında erkeğin ekonomik sorunların düzeleceğine olan inancını yitirmesi sonucu kendi içinde yaşadığı sorunları kadına yönelttiği şiddet aracılığıyla çözmeye çalıştığı görülmektedir (Dündar, 2021, s. 156).

Kaynaklar teorisine göre sosyal, bireysel ve ekonomik kaynaklar toplumdaki eşitsizliğin temel nedenidir. Toplum içindeki kaynakların dağılımı gücün dağılımına etkilemektedir (Yörük, 2010, s. 14). Ataerkil toplumlarda toplumsal kaynaklar erkeğin lehine dağıldığı için kadınlar toplumsal alanda güçsüz konumda yer almaktadır. Dolayısıyla şiddetin mağduru konumuna yerleşmektedirler.

Türkiye'de kadına yönelik şiddet araştırmaları incelendiğinde erkeğin işsiz olması, yaşanan maddi sorunlar ve erkeğin yaşadığı iş sorunları gibi nedenlerden dolayı kadına uygulanan aile içi şiddetin %27 olduğu gösterilmiştir (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 152). Erkeğin gelir düzeyinin düşük olması, güvencesiz işlerde çalışması, aile içinde kadına yönelik şiddeti artırırken, kadının çalışıyor olması, sosyal güvenceye sahip olması, kendine ait bir gelirinin olması durumlarının şiddeti azalttığı yönünde bulgular mevcuttur (Dündar, 2021, s. 162).

1.2.1.4. Toplumsal Nedenler

Şiddetin tanımının yapılması, hangi davranışların şiddet olarak değerlendirilebileceği gibi konular oldukça tartışmalıdır. Bunun en önemli nedeni şiddet ve şiddet eylemlerinin toplumlar açısından farklı biçimlerde ele alınmasıdır. Kadına yönelik aile içi şiddetin varlığı ve devam etmesinin en büyük nedenlerinden biri de toplum içinde kadına aile içinde uygulanan bazı eylemlerin şiddet olarak algılanmamasından kaynaklanmaktadır. Kadınlar ataerkil cinsiyet norm ve rolleri aracılığıyla ikincilleştirilirken erkeğe bağlı ve ona ait bir nesne olarak görülmesi kadını şiddete açık hale getirmektedir (Akkaş ve Uyanık, 2016, s. 40). Kadının anne olarak, eş olarak kendine biçilen rolleri yerine getirmediği takdirde erkek tarafından cezalandırılması bazı toplumlarda meşru görülebilmektedir. Hacettepe Nüfus Etütleri

Enstitüsü (2015, s. 241) eşlerini öldürme ya da yaralama nedeniyle ceza almış 12 erkekle yapılan görüşmelerde erkeklerin kadınları kendileri tarafından onaylanmayan davranışları sergilemek, yeterince iyi anne olmamak ve yeterince iyi eş olmamakla suçladıkları görülmüştür. Moreno vd. (2006, s. 1267) de kültürel farklılıkların şiddeti erkeğin karısını kontrol etmesi ve cezalandırmasını kabul edilebilir bir davranış olarak gördüklerini belirtmektedir. Bu nedenle kadına yönelik şiddet eylemleri her zaman şiddet olarak kabul edilmemekte ya da erkeğin hakkı olarak görülebilmektedir.

Toplum tarafından erkeğin evin içinde otorite sahibi olarak görülmesi ve kadınlık rol ve haklarına yönelik tutum nedeniyle şiddet ortaya çıkmaktadır (Bugay ve Delevi, 2012, s. 12). Ancak kadınlar damgalanma ve maruz kaldıkları durumdan dolayı kendilerinin sorumlu tutulması gibi korkuları nedeniyle şiddet olayını resmi kurumlara bildirmemektedirler. Nitekim Çalışkan ve Çevik (2018) de literatürdeki benzer bulgulara dikkat çekmektedirler. Sargın (2012, s. 14) da benzer şekilde literatürdeki çalışmalara değinerek Türkiye'de kadınların %48'inin maruz kaldıkları şiddeti kimseye anlatmadıklarını ifade etmiştir.

Şiddetin toplumsal nedenleri arasında sayılabilecek en önemli durumlardan biri de şiddetin öğrenilen bir davranış olduğudur. Psikolojik şiddet olarak da değerlendirilebilecek olan bu durum Albert Bandura tarafından Bobo bebek deneyiyle kanıtlanmaya çalışılmıştır. Bu kurama göre şiddet çevreden öğrenilen bir durumdur (Tatlıoğlu, 2021, s. 25). Genç vd. (2019, s. 400) tarafından 210 erkekle yapılan çalışmada "kadın hak ediyorsa şiddet uygulanmalı" cevabını veren erkeklerin tamamının çocukluklarında babalarının şiddetine maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Türkiye genelinde şiddet uygulayan erkeklerin %51'inin annelerinin şiddet mağduru olduğu görülürken, anneleri şiddet mağduru olmayan erkeklerin şiddet uygulama oranı ise %23'tür (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 141).

1.3. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET ALGISI

Şiddet olgusu, çoğunlukla toplumsal alanda bir güç ilişkisini meşrulaştırmanın aracı olarak ortaya çıkmaktadır. Şiddet kabul gördüğü oranda bir

alışkanlığa ve bir yönetim biçimine dönüşebilmekte ve sorun çözmede bir araç olarak kullanılmaktadır (Öğrencilerin Şiddet Algısı, 2008, s. 1-2). Şiddet kişiye, gruba ya da topluluğa fiziksel, psikolojik, cinsel veya başka türlerde zarar verme eylemi olmasının yanı sıra bir algı meselesidir. Hangi tür eylemin şiddet olduğu topluma, kültüre, yasalara göre değişiklik gösterebilmektedir. Bir algı sorunu olması nedeniyle çoğu zaman sadece fiziksel şiddet, şiddet olarak algılanmaktadır. Özgür vd. (2011, s. 56) tarafından yapılan araştırmaya göre lise öğrencilerinin %78.9'u şiddeti fiziksel şiddet olarak tanımlarken, %45.6'sı psikolojik şiddet olarak tanımlamıştır.

Toplum içinde aynı tutum ve davranış kimileri tarafından şiddet olarak tanımlanırken kimileri ise bu tutum ve davranışları olağan olarak kabul etmekte ve şiddet olarak görmemektedir. Bu durum kişilerin kültürel yapılarına, inanç sistemlerine, değer yargılarına ve kişilik özelliklerine göre farklılık göstermektedir (Öğrencilerin Şiddet Algısı, 2008, s. 9). Özellikle kadına yönelik aile içi şiddet aile ortamının mahrem kabul edilmesi nedeniyle çoğunlukla görmezden gelinmektedir. Ortaya çıkan pek çok durumda ise "şiddet değil, sadece birbirleriyle kavga ediyorlar; kadın mutlaka bir şekilde bunu istemiş ya da hak etmiştir; bizim toplumumuzda olmaz problemli ailelerde olur" (Canver, t.y. 16-17-18) gibi mitlerle kadının bir şekilde şiddeti hak ettiği aksi takdirde şiddete maruz kalmayacağı savunulur. Kadına yönelik aile içi şiddette de diğer şiddet eylemlerinde olduğu gibi şiddet eylemi, genellikle fiziksel ve psikolojik şiddet eylemi olarak tanımlanmaktadır. Gürsoy ve Kocadaş (2017, s. 54) tarafından yapılan araştırmada Sosyoloji öğrencilerinin tanımladığı 59 şiddet eyleminin 19'u (%32,2) fiziksel şiddeti tanımlarken, 38'i (%64,4) psikolojik şiddeti tanımlamaktadır. Aynı araştırmada cinsel şiddet içeren tanım ise 2 kişi (%3,4) tarafından yapılmıştır. İnci (2019, s. 189) tarafından yapılan "Çalışan Kadınlarda Şiddet Algısı ve Bu Algıda Ekonomik Şiddetin Yeri" başlıklı çalışmada kadınların çoğunluğunun şiddeti fiziksel ve psikolojik şiddet eylemleriyle tanımladığı saptanmıştır.

Erkeğin toplumsal cinsiyet rolleri temelindeki saygı beklentisi, kadınlık rollerine ilişkin beklentiler, aile içinde erkeğin gücün ve iktidarın sahibi olarak kabul edilmesi kadına yönelik aile içi şiddeti besleyen ve normalleştirilmesini sağlayan temel nedenler arasında yer almaktadır (Demirel ve Buko, 2016, s. 439). Sosyalleşme sürecinde öğrenilen ve içselleştirilen bir durum olarak kadına yönelik

aile içi şiddet toplum içinde normalleştirilmekte ve yaşamın bir parçası haline getirilmektedir. Başta şiddet ve kadına yönelik aile içi şiddet kavramlarının nasıl tanımlandığı ve ne şekilde bilgi edinildiği önemli bir konudur. Özgür vd. (2011, s. 57) tarafından lise öğrencileri ile yapılan araştırmada lise öğrencilerinin şiddetle ilgili bilgileri yazılı ve görsel basından (%72.8), çevre veya toplumdan (%51.7), okul ve arkadaşlarından (%36.1), aile/yaşam deneyimlerinden (%21.7) ve bilgisayar/internetten (%14.4) öğrendiği tespit edilmiştir. Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü (2015, s. 221) de görüşme yapılan kadınların çoğunluğunun şiddet ve şiddetle mücadele hakkındaki bilgilerini televizyondan öğrendiklerini saptamıştır. Ancak kitle iletişim araçlarında kadına yönelik şiddet olgusu toplumsal sistemle ilişkili ve politik yönünü ortaya koymaktan ziyade çoğunlukla adli vaka ve magazinsel haber biçiminde sunulduğu, dolayısıyla problemli bir durum ortaya koyduğu görülmektedir (Görgün Baran vd., 2015, s. 112-113). Devlet kurumlarının üstlenmesi gereken bilgilendirme konusu özellikle toplumsal cinsiyet eşitliği farkındalığı eğitim programlarının yaygın bir biçimde verilen polislerin kadına yönelik şiddet algısının, mevcut ataerkil sistemin değerleri üzerinden oturtulmuş olması nedeniyle arabulucu gibi çalıştıkları ve kadınları evlerine gönderme eğiliminde oldukları görülmektedir (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 221). Dolayısıyla kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede ilk adım şiddet algısının insan hakları çerçevesinde yönlendirilmesi, şiddetin görünürlüğü ve bilinirliğinin artırılması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılmasıdır.

1.4. KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETİN SONUÇLARI

Aile içi şiddetin kadınlar üzerinde oluşturduğu etkiler, yaşanan şiddetin türü, şiddetin süresi, şiddetle başa çıkma yöntemi gibi etkiler kadında fiziksel ve psikolojik olarak kısa ve uzun süreli hasarlar meydana getirmektedir (Page ve İnce, 2008). Kadınlar şiddet karşısında çoğu zaman "kişinin bir işin, ne kadar çaba gösterse de olmayacağına dair kanaat getirdikten sonra artık bir çaba göstermemesi olarak" (Barutçu ve Çöllü, 2020, s. 2) tanımlanabilecek öğrenilmiş çaresizliğe düşerler. Yaşadıkları şiddet karşısında kendilerini pasif, güçsüz ve çaresiz

hissettikleri için şiddete boyun eğme eğilimleri artar. Kadının şiddete karşı boyun eğmesini tetikleyen en önemli unsurlardan biri yaşadığı durumun bir gün biteceğine olan inancıdır (Kadına Yönelik Aile, 2012, s. 20).

Kadına yönelik şiddet olaylarında yoğun korku sonucu gelişen çaresizlik, güvensizlik, ümitsizlik ve suçluluk duyguları, uyku bozuklukları, kâbuslar, anoreksiya, depresyon, utanç, öfke patlamaları, ölme isteği, panik ataklar, düşük özgüven, yakın ilişki kurmada zorlanma, stresle başa çıkamama, kendine ya da başkasına zarar vermeye sevk eden psikolojik sorunlar ve alkol ve uyuşturucu bağımlılığı gibi psikolojik sorunlara sıklıkla rastlanmaktadır (Kadına Yönelik Aile, 2012, s. 20). Kadına yönelik psikolojik şiddet her ne kadar fiziksel şiddet kadar yıkıcı etkilere sahip olsa da fiziksel şiddetin beden üzerinde bıraktığı izler toplum içinde fiziksel şiddetin daha ön planda tutulmasına neden olmaktadır (Ediz ve Altan, 2017, s. 400-401). Aslında kadınlar maruz kaldıkları her türlü şiddet sonucunda psikolojik zarar görmektedirler. Ancak şiddetin psikolojik sonuçları çoğu zaman görünmez kalmaktadır.

Şiddetin psikolojik etkileri dışında diş ve kemik kırıkları, fiziksel yaralanmalar, yanıklar, bıçak ve silah gibi aletlerle oluşan yaralanmalar, beyin hasarı, görme ve işitme kayıpları, mide ve baş ağrıları, baş dönmesi, bayılma, kronik ağrılar, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve jinekolojik sorunlar gibi fiziksel sonuçlar ortaya çıkmaktadır (Yörük, 2010, s.43; Öztürk, 2011, s.40-41). Literatürde kadınların hamile oldukları süre içinde şiddetten korundukları için tekrar tekrar hamile kaldıklarını gösteren çalışmalar mevcuttur (Stark vd. ve Hilberman vd.'den akt. Ayrancı, Günay ve Ünlüoğlu, 2002, s. 77). Ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi (2015, s. 71) tarafından yapılan araştırmada eşi veya partnerinin şiddetine maruz kalan kadınların %42'sinin hamile oldukları süre içinde de şiddet görmeye devam ettikleri belirlenmiştir. Kadınların hamilelik sürecinde karşılaştıkları şiddetin doğum öncesi kanama, düşük, erken doğum, düşük doğum ağırlığı, zihinsel gelişim geriliği gibi sorunlara neden olduğu ifade edilmektedir (Sezgin ve Özcan, 2020, s. 270).

Şiddete maruz kalan kadınların toplumsal yaşama uyum sağlamakta zorlandıkları da gözlemlenmektedir. Aile içi şiddet kadınların iş olanakları ve çalışma kapasitelerini düşürerek düzenli çalışmalarına engele olur, iş bulmalarını

zorlaştırır, sık iş değişikliği yapmasına neden olur, iş yerinde şiddetin meydana getirdiği psikolojik ve fiziksel sorunlar nedeniyle iş verimliliği düşer (Öztürk, 2011, s.41;Öztürk, Öztürk ve Tapan,2016,s.141). Ekonomik bağımsızlık bazen bir şiddet unsuru olarak engellenirken bazen de şiddetin sonucu olarak engellenmektedir. Bunun bir sonucu olarak kadının toplumsal hayata katılımında ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Kadına yönelik aile içi şiddet sadece kadını etkileyen bir sorun değildir. Şiddetin genellikle ev içinde uygulanması nedeniyle çoğu zaman çocuklar da bu duruma tanık olabilmektedirler. Aile içinde annelerine uygulanan şiddete tanık olan çocuklar ise şiddetin sessiz, unutulmuş ya da görünmez kurbanlarıdır (Ünal, 2005). Anneleri şiddete maruz kalan çocukların anneleri şiddete maruz kalmayan çocuklara göre daha yüksek oranda sık sık kâbus görme, yatağını ıslatma, çekingen/içine kapanık olma, anneye/diğer çocuklara karşı saldırgan olma ve hırçınlaşarak ağlama gibi davranış bozuklukları gösterdikleri tespit edilmiştir (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 143). Ev içinde şiddete tanık olan çocuklar ayrıca korku, üzüntü, öfke, suçluluk gibi duygulara kapılırken, baskıdan kurtulma amacıyla yalana sığınır, babayla güven yerine korku üzerinden bir ilişki biçimi geliştirir, evden kaçma ya da erken yaşta evlenme eğilimine sahip olurlar, psikolojik, fiziksel ve sosyal gelişimlerinde sorunlar oluşur (Kadına Yönelik Aile, 2012, s. 21; Öztürk, 2015, s.22). Evde annesine uygulanan şiddete tanık olan erkek çocuklarının şiddete meyilli olduğu, kız çocuklarının ise şiddeti normal bir davranış olarak kabul ederek benimsedikleri gösterilmektedir (Sarı Karhan, 2010, s. 62).

Tanık olunan şiddet, kişinin hayatını etkileyen bir durumdur ve kuşaklar arasında aktarılmaktadır. Tanık olunan şiddet kadınların yetişkin hayatlarında şiddet mağduru olma olasılıklarını artırırken erkeklerin de kendi eşlerine şiddet uygulama oranlarını artırmaktadır. Bandura'nın deneylerinde de görüldüğü üzere şiddet öğrenilen bir davranıştır. Aynı zamanda aile içinde şiddete maruz kalan kadınların ve erkeklerin çocuklarına şiddet uygulama olasılığının şiddete maruz kalmayanlara oranla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s. 145).

Birey için en güvenilir alan olması gereken aile ortamının güvensiz bir ortama dönüşmesi, sadece aile bireylerini değil aynı zamanda toplumsal alanı da etkilemektedir. Şiddet sonucu sağlık hizmetlerine duyulan ihtiyaç artarken, üretim süreçlerinde aksamalar meydana gelmekte, güvensiz bir aile içinde yetişen çocuklarda suça eğilimleri de artacak ve aile içi şiddet ciddi toplumsal sorunlara neden olacaktır (Sarı Karhan, 2010, s. 65).

İKİNCİ BÖLÜM

KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDETLE YASAL MÜDAHALE ARAÇLARI

2.1. ULUSLARARASI ALANDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELE

Kadın ve erkek eşitsizliğini ön plana çıkaran ve ortaya çıkardığı olumsuz sonuçları ile yalnızca bireysel alanı ya da kadınları ilgilendiren bir konu olmayıp aynı zamanda toplumun her kesimini etkileyen kadına yönelik şiddet, 21. yüzyılda dünyanın en önemli toplumsal sorunlarından biridir (Taşkın, 2004, s.16). Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet, tarih boyunca toplumsal bir sorun olan, dünya üzerinde yaşayan tüm kadınları, etnik kökenleri, yaşadıkları ülkeler, toplumsal sınıfları, bağlı oldukları dinleri, ekonomik durumları ve sosyal statüleri gibi durumlara bakmaksızın toplumsal cinsiyete dayalı şiddete maruz bırakılma tehlikesi ile karşı karşıya olmalarından dolayı kadına yönelik şiddetle mücadele devletlerin kendi ülke sınırları içerisinde kalmayıp, kadın örgütlerinin de vermiş olduğu gayretler neticesinde 1900'lü yıllardan itibaren uluslararası düzeye taşınmıştır (Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü, 2015, s.31).

Özgürlük ve eşitlik hareketlerine bağlı olarak 1800'lü yıllarda gelişen feminist hareketlerin etkisiyle kadına yönelik şiddet eylemleri de toplumsal ve siyasal alanda tartışma konuları arasına girmiştir (Akıncı, 2019, s. 22). 19. yüzyılın ortaya çıkardığı toplumsal, siyasal ve ekonomik gelişmeler insanların hak mücadelelerinin de başlamasına yol açmıştır. Toplumsal cinsiyet eşitliğini savunan feminist hareket sınıf, statü ayrımı gözetmeksizin toplumun her kesiminden kadının yaşadığı eşitsiz şartlara yönelik ayaklanması kadına yönelik şiddet eylemlerini de toplumsal ve siyasal alanda görünür hale getirmiştir. 1960'lı yıllardan itibaren feminist hareketlerin bir sonucu olarak toplumsal yaşamın her alanında erkek ve kadın eşitliğinin düzenlenmesi, kürtajın yasallaştırılması, ev içinde yapılan işin görünür hale getirilmesi ve kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele hususunda önemli başarılar elde edilmiştir (Öztürk, 2015, s. 30).

Özellikle 1970'li yıllardan itibaren Birleşmiş Milletler (BM) himayesinde düzenlenen çeşitli sözleşmeler, konferanslar ve kongreler neticesinde kadına yönelik şiddetle mücadelede etkin adımlar atılmıştır. Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi (CEDAW), hem uluslararası alanda hem de Türkiye'nin iç hukuk sisteminde seçkin bir konuma sahip olan en önemli sözleşmelerden biridir. CEDAW dışında, Dünya Kadın Konferansı, İstanbul Sözleşmesi, iç hukuk sistemi uygulama ve düzenlemeleri de dikkat çekmektedir (Solmaz, 2014, s. 55; Sarı, 2010, s. 32).

2.1.1. Kadına Yönelik Şiddetle Mücadelede Kadın Hareketleri ve Uluslararası Metinler

Tarih boyunca, ataerkil toplumsal roller nedeniyle kadınların hem toplumsal alanda hem de aile içindeki karar alma mekanizmalarında yer alamaması sonucu toplumsal ve ekonomik statüleri erkekler ile eşit olamamalarına ve bunun sonucunda ortaya çıkan eşitsizlikler, şiddet olgusunun kadın üzerinde bir güç ve iktidar aracı olarak kullanılmasına neden olmuştur (KSGM, 2007-2010, s. 10). Çoğu zaman özel alanda gerçekleştiği kabul edilerek görmezden gelinen kadına yönelik aile içi şiddet, kadın hareketlerinin etkisiyle toplumsal alanda tartışılmaya başlanmıştır. Kadınlar, özellikle Fransız Devrimi ile birlikte tartışılmaya başlanan eşitlik, kardeşlik, özgürlük gibi kavramlar sayesinde toplumsal alanda eşitlik taleplerini dile getirmeye başlamışlardır (Taşkın, 2004, s. 16; Sarı, 2010, s. 32).

Dünya Savaşları sonrasında evrensel değerlerin geliştirilmesi, korunması ve sürekli barışın sağlanarak her türlü ayrımcılığın kaldırılması amacıyla 1945 yılında Birleşmiş Milletler Teşkilatı'nın kurulmasının ardından 1946 yılında BM'ye bağlı olarak Kadının Statüsü Komisyonu kurulmuştur. Akabinde 1948 yılında cinsiyet ayrımcılığı maddesi İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine eklenmiştir (Törer, 2020, s. 58; Taşkın, 2004, s. 16). BM Antlaşması (1945), BM İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi (1948), İnsan Haklarının ve Temel Özgürlüklerinin Korunması Sözleşmesi (1950), Kadınların Siyasi Hakları Sözleşmesi (1957), Evlilikte Rıza Sözleşmesi (1957), Evliliklerin Kayıt Altına Alınması Sözleşmesi (1962), Uluslararası Siyasi ve

Medeni Haklar Sözleşmesi (1966) ve CEDAW (1979) erkeklerin ve kadınların cinsiyet ayrımı yapılmaksızın insan hak ve özgürlüklerine koşulsuz bir şekilde sahip olduklarına dair net sınırların çizilmesine ve uluslararası alanda konuşulmasına neden olan uluslararası metinler arasında yer almaktadır (Karınca, 2008, s. 38; Tortamış, 2009, s. 61-62; Taşkın, 2004, s. 17; Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, 2007-2010, s.1).

Kadına yönelik şiddet, özellikle 1980'lerin sonu ve 1990'ların başında uluslararası düzeyde bir insan hakları sorunu olarak kabul edilirken, aynı zamanda toplumsal bir sorun ve bir insan hakları sorunu olarak görülmeye başlanmıştır. Bu yıllardan itibaren başta aile içi şiddet olmak üzere kadına yönelik şiddetle mücadeleye yönelik hizmetlerin, yasal düzenlemelerin ve diğer mekanizmaların kurulması ve kurumsallaşması başlamıştır (Arslan, 2014, s.22).

2.1.2. CEDAW

Uluslararası kadın hareketlerinin başarılı mücadelesi sonucunda 1975-1985 yılları arasındaki on yıl "Kadın On Yılı" olarak BM tarafından kabul edilmiş ve kadına yönelik şiddet konusu uluslararası alanda konuşulmaya ve raporlanmaya başlanmıştır (Taşkın, 2004, s. 17; KSGM, 2007-2010, s.1). Kadının Statüsü Komisyonunun en önemli başarılarından biri 1979'da imzalanan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesidir (Convention on Elimination of all Forms of Discrimination Against Women-CEDAW). Kadın hakları ve cinsiyet eşitliği konusunda en geniş kapsamlı ve uluslararası alanda en seçkin metinlerden biri olan CEDAW, kadın hareketlerinin bir sonucu olarak 1975'te Mexico'da düzenlenen Dünya Kadın Konferanslarının bir sonucu olarak elde edilmiştir (Taşkın, 2004, s. 17; KSGM, 2007-2010, s. 1).

1975 yılında yapılan Dünya Kadın Konferansının ilk toplantısı sonucunda kabul edilen "Kadın On Yılı" etkinlikleri devam ederken, İkinci Dünya Kadın Konferansına bir yıl kala Uluslararası Kadın On Yılının en önemli olaylarından biri olan BM Genel Kurulunun 1979 yılında CEDAW'ı kabul etmesi olmuştur. 1975'te toplanan 1. Dünya Kadın Konferansında kadına yönelik aile içi şiddet, aile ve aile

üyelerinin güvenliğinin sağlanması için gerekli eğitim uygulamaları ele alınırken (Taşkın, 2004, s. 17; KSGM, 2007-2010, s. 1), 1980 yılında Danimarka'nın başkenti Kopenhag'da düzenlenen 2. Dünya Kadın Konferansında ise şiddetin sağlık boyutu ele alınarak kadın ve çocukların şiddetten korunması için yapılması gereken düzenlemeler ele alınmıştır (Solmaz, 2014, s. 59-60). Ayrıca bu konferansta 1979 yılında kabul edilen CEDAW, konferansa katılan tüm devletlerin onayına sunularak Sözleşmenin imzalanmasına davet edilmiştir (Tortamış, 2009, s. 65).

CEDAW 1980 yılında imzaya açılmış ve 1981 yılında 20 ülke tarafından onaylanan uluslararası bir sözleşme olarak uygulanmaya başlamıştır. CEDAW, medeni durumlarına bakılmaksızın kadın ve erkek eşitliği temelinde, kadınların siyaset ve toplumsal yaşamda temel hak ve özgürlüklerden yararlanmalarını engelleyen yasal ve geleneksel uygulamaların ortadan kaldırılmasına yönelik çabaları içermektedir (Taşkın, 2004, s.17). 1985 yılında "Kadın On Yılı" etkinliklerinin bitmesinin ardından kadın grupları ve Türkiye'nin de aralarında bulunduğu 157 ülkenin katılımıyla 10 yıllık süreci ve kazanımlarını değerlendirmek üzere yapılan konferansta Soğuk Savaş döneminden en fazla etkilenen gruplar arasında yer alan kadınlara destek mekanizmaları oluşturulması yönünde çağrı yapılmıştır (Taşkın, 2014, s. 17; KSGM, 2007-2010, s. 12).

Pekin'de 1995 yılında 189 ülkenin katılımıyla yapılan konferansta konferansa katılan devletler ilk kez kadınların statüsünü artırmaya yönelik taahhütler vermiş ve tüm dünyanın ve dolayısıyla kadınların, eşitlik, gelişme ve barış amaçlarına ulaşmasında öncelikli olan 12 kritik alan belirlenmiştir. Bu konferansta Pekin+5" adıyla bilinen Pekin Deklarasyonunu kabul edilmiştir. Deklarasyonun kabul edilmesinden 5 yıl sonra 2000 yılında ülke temsilcilerinin katılımıyla New York'ta gerçekleştirilen toplantılarda devletler kendilerini değerlendirdikleri raporları BM'ye sunmuşlardır (Akın ve Hodoğlugil, 2003, s. 1; Aydemir ve Karal, 2012, s. 56). Mart 2001 itibariyle 167 ülke, toplumsal cinsiyet eşitliği alanında yasal olarak bağlayıcı tek uluslararası belge olan sözleşmeye taraf olmuştur. (Taşkın, 2004, s.17). CEDAW sözleşmesine 2010 yılı Kasım ayı itibariyle taraf ülke sayısı 186 olup bu sayı 2021 itibariyle bu sayı 189'a çıkmıştır.

CEDAW'ın işler hale gelebilmesi için 1982 yılında dünyanın çeşitli ülkelerinden gelen özellikle kadın konusunda uzman kişilerden oluşan 23 kişilik bir komite oluşturulmuştur. Oluşturulan komite ve bu komitenin kadınlardan oluşması CEDAW'ı kadınlara karşı yapılacak ayrımcılığı engellemek için yasal ve bağlayıcı tek belge haline getirmiştir. Türkiye'de CEDAW, 11.06.1985 tarih ve 3232 Sayılı Kanunla uygun bulunmuş, 24.7.1985 tarihinde 85/9722 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanmış ve 14 Ekim 1985 tarih ve 18898 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir (Solmaz,2014, s.55-56).

Sözleşmenin 18. Maddesine göre; sözleşmeyi imzalayan devletler kadına yönelik ayrımcılığın giderilmesini kapsayan somut adımlarını ve uygulamalarını her dört yılda bir raporlayıp CEDAW Komitesine sunmakla mükellef kılınmıştır. Taraf devletler sunulan raporlarda sözleşmenin uygulanmasında karşılaşılan sorunları ve bu sorunların çözümü için alınacak tedbirleri anlatmakla görevlendirilmiştir. Komite, Sözleşmenin 17. Maddesine istinaden kurulmuş olup, Sözleşme maddelerinin yürütülmesini sağlamakla mükelleftir. Komite, Sözleşmeye taraf ülkelerin, kadınların gelişimi ve eşitsizliklerin tamamen ortadan kaldırılması hususunda kat ettikleri mesafe ve karşılaşılan engelleri kapsayan ülke raporlarını konuşup birçok soru sorarak ülkenin kadın hakları mevzusunda erişmiş olduğu boyutu analiz ederek önerilerde bulunmaktadır. Türkiye, ilki 1990 yılında olmak üzere 1997, 2005, 2010 ve 2016 yıllarında gölge raporlarını Komiteye sunmuştur (Törer, 2020, s. 59;Solmaz, 2014, s. 56).

CEDAW'ın ilk maddesinde kadına karşı yapılan ayrımcılık şu şekilde tanımlanmıştır; "medeni hallerine bakılmaksızın sosyal, ekonomik, siyasal, kültürel, kişisel ve diğer alanlardaki kadın ve erkek eşitliğine dayanan insan haklarının ve temel özgürlüklerin, insan hakları ve temel özgürlüklerinin tanınmasını, kullanılmasını ve bunlardan yararlanılmasını engelleyen veya ortadan kaldıran veya bunu amaçlayan ve cinsiyete bağlı olarak yapılan herhangi bir ayırım, mahrumiyet veya kısıtlama anlamına gelmektedir" (Solmaz, 2014, s. 57). Bu tanıma göre kadına karşı yapılan ayrımcılık terimi açıklanmış ve Sözleşmede kadın ayrımcılığı üzerine durulmuş, bu yüzden erkek ayrımcılığı, bu Sözleşmenin kapsamında yer almamıştır.

Sözleşmenin 2. Maddesinde kadına yönelik ayrımcılığa neden olan kanunları, gelenek ve görenekleri, düzenlemeleri ve uygulamaları kaldırmak, kadınların insan hakları ve temel özgürlüklerinin güvence altına alınacağı belirtilmiştir. Bu anlamda Sözleşmeyi imzalayan taraf devletler, erkek ve kadın eşitliğini sağlamak adına gerekli yasaların çıkarılıp uygulanmasını sağlamak, kadına karşı her türlü ayrımcılığı yasaklayan yasaları çıkarmak, herhangi bir kişi, kurum ve kuruluş tarafından kadına karşı ayrımcılık yapılmasını engellemek için gerekli tedbirleri sağlamak gibi konularda taahhütte bulunmuşlardır (Arslan, 2004, s. 8). Böylelikle Sözleşmeyi imzalayan taraf devletlere kadına karşı her türlü ayrımcılığı yasaklama ve hukuki anlamda tedbirler alma yükümlülüğü getirilmiştir. Hukuki anlamdaki bu tedbirler, ivedi nitelikli bir mecburiyet sayılmış, bu tedbirlerin gerekçesi ne olursa olsun (ekonomik, kültürel veya dini) sebepler de dâhil olmak üzere herhangi bir şekilde geçiştirilemez ve gerekçelendirilemez olduğunu göstermektedir.

Hukuki anlamdaki bu tedbirler ile taraf devletlerin görevleri şu şekilde sıralanmıştır:

- Kadın ile erkek eşitliği ilkesini, eğer ulusal anayasalarda ve diğer ilgili yasalarda henüz yer almamışsa yer vermek,
- Bu ilkenin yasalar ve diğer uygun yöntemlerle uygulanmasını sağlamak,
- Kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı önleyen ve gerektiğinde cezai tedbirler getiren gerekli kanunları çıkarmak ve diğer önlemleri almak,
- Kamu kurum ve kuruluşlarının mahkemeler aracılığıyla kadınların herhangi bir eşitsizlik veya olumsuz bir durum karşısında korunmasını sağlamak,
- Kadınlara karşı herhangi bir ayırımcı davranış yapılmasından veya gerçekleştirilmesinden kaçınmayı ve kamu görevlileri ile kuruluşlarının bu yükümlülüğe uygun hareket etmelerini sağlayarak gerekli önlemleri almak,
- Kadınlara yönelik ayrılık, eşitsizlik oluşturan kanun, yönetmelik gibi uygulamaları ortadan kaldırmak,
- Kadınlara yönelik ayrımcılık teşkil eden bütün ulusal ceza hükümlerini ortadan kaldırmak (İlkkaracan Ajas, 2008, s. 161; Moroğlu, 2019, s. 118).

CEDAW'ın 3. Maddesinde taraf devletlerin kadının tam olarak gelişimini ve ilerlemesini sağlamak amacıyla her alanda başta siyasal, toplumsal, ekonomik ve

kültürel alanlar olmak üzere gerekli tüm önlemleri almasına hükmedilmiştir. Bu maddeyle Sözleşmenin 4. Maddesi kapsamında kadın ve erkeklerin eşitliğini belirli bir şekilde sağlamak için taraf devletlerce alınan geçici ve özel önlemler, bu Sözleşmede öngörülen türden bir ayrım olarak kabul edilmeyecek ve herhangi bir şekilde eşitsizliğe veya farklı standartların korunması sonucuna yol açmayacak fırsat ve uygulama eşitliği amacına varıldığı takdirde bu tedbirler sonlandırılacaktır. Anneliğin korunması maksadıyla bu Sözleşmede öngörülenler de dâhil olmak üzere, taraf devletlerce alınacak özel tedbirler ayrımcılık olarak nitelendirilmeyecektir. Sözleşmenin bu maddeleri CEDAW'ın amacını ortaya koymakla birlikte kadın ve erkeklerin sadece kanun önünde değil diğer yaşam alanlarında (ekonomik, siyasal ve kültürel) da eşit durumda olması için Sözleşmeye taraf olan devletleri geçici ve özel önlemler almaya yöneltmektedir (Arslan, 2004, s. 15; Solmaz, 2014, s. 58).

CEDAW'da hayatın her alanında kadınların yaşadığı veya yaşama ihtimali olan sorunlar ele alınmıştır. Sözleşmede aile içi şiddet konusu ele alınmasına rağmen kadına karşı şiddet konusunda yeterince açık bir düzenlemeye yer verilmemiştir. Kadına yönelik şiddet konusundaki eksikliğin giderilebilmesi adına küresel kadın hareketi bir on yıl daha çabalamak zorunda kalmıştır. Bu çabalar sonucunda 1992'de CEDAW Komitesince kabul edilen 19 numaralı Genel Tavsiye kararı CEDAW'ın en önemli ve en kapsamlı kararlarından biri olup Sözleşmede daha önce açıkça şiddete değinilmemesine rağmen bu tavsiye kararında ayrıntılı ve açıklayıcı bir şekilde kadına karşı şiddetin her çeşidine yer verilmiştir. Bu tavsiye kararı ile birlikte kadına yönelik aile içi şiddetin, şiddetin en saklı biçimlerinden biri olduğu, tüm toplumlarda var olduğu, kadınların sağlığını tehlikeye attığı ve kadının haklarını, toplumsal ve aile yaşamına katılma becerisini ihlal ettiği vurgulanmıştır. Devletin bu konuda alması gereken tedbirleri detaylı olarak ele alınmış ve ilk kez kadına yönelik şiddet kavramı "kadınlara karşı ayrımcılık" olarak tanımlanmıştır. 1992 yılı Ocak ayı 11. Oturumunda BM Kadın Komisyonu tarafından kabul edilen 19 sayılı Genel Tavsiye Kararı ile CEDAW, kadına yönelik şiddetin önlenmesinin hukuki temelini oluşturması bakımında büyük önem taşıdığı belirtilmiştir (Şener, 2011, s. 31; Kurtoğlu, Bayrakçeken, 2014, s. 58). Ayrıca 1999 yılında imzaya açılan CEDAW Ek İhtiyari Protokolü ile CEDAW'ın üye devletler tarafından dinamik ve verimli bir şekilde uygulanması amacıyla hazırlanan ve 2000 yılında işlerlik kazanan yasal bir

araç haline gelmiştir. 21 maddeden oluşan protokol, iki ana denetim mekanizmasının işleyişini ve CEDAW'ın yetki ve sorumluluklarını düzenlemektedir. Protokol, Genel Kurul'un 6 Ekim 1999 tarih ve 54/4 (A/RES/54/4) kararı ile kabul edilmiş, 10 Aralık 1999 tarihinde imzaya açılmış ve 22 Aralık 2000 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Türkiye'de Protokol 8 Eylül 2000 tarihinde imzalanmış ve 29 Ekim 2002 tarihinde yürürlüğe girmiştir (Uçar, 2016, s.345).

CEDAW diğer imzalanan uluslararası belge ve metinlere göre kadına karşı yapılan ayrımcılıkları daha açık ve kesin bir dille ifade etmiştir. CEDAW, hem hukuki hem de gerçek hayattaki eşitsizliğin ortadan kaldırılmasını öngören bir sözleşme olarak değerlendirildiğinde, getirdiği ayrımcılık tanımının kapsamlı olması, yalnızca devletin kurumları tarafından yapılan ayrımcılık ile belirli şartlar altında özel kişiler tarafından yapılan ayrımcılığı da yasaklamasından dolayı etkili bir sözleşmedir (Arslan, 2004, s. 41).

2.1.3. İstanbul Sözleşmesi

Avrupa Konseyi tarafından kadına yönelik şiddet konusunda en net adımı olan ve İstanbul'da imzaya açılması nedeniyle İstanbul Sözleşmesi olarak anılan Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Sözleşme, 11 Mayıs 2011 tarihinde imzalanmıştır (Şahin, 2022, s. 81). Kadına ve aile içi şiddete yönelik uluslararası yaptırımı olan İstanbul Sözleşmesi, kadın derneklerinin yoğun mücadelesi neticesinde Ağustos 2014'te yürürlüğe girmiştir. Türkiye, İstanbul Sözleşmesini onaylayan ve imzalayan ilk ülke olmuştur. Kadınlara, kız çocuklarına ve aile içi şiddete ilişkin ilk Avrupa sözleşmesi olan bu sözleşme, 45 AB üye ülkesi ve Avrupa Komisyonu tarafından imzalanmasına rağmen 34 ülkede onaylanarak yürürlüğe girmiştir (Törer, 2020, s. 60).

01.08.2014 tarihi itibariyle yürürlüğe giren İstanbul sözleşmesi, AB üyesi olan ve olmayan ülkeleri kapsaması, uluslararası bağlayıcılığa sahip ilk hukuki belge olması adına evrensel nitelik taşımaktadır. Sözleşmeyi ilk başta imzalayan devletlerin sayısı 39 olmasına karşın, yürürlüğe girmesi için imzalayan devlet sayısı daha azdır. Bu Sözleşmeyi imzalayan devletler arasında Fransa, İtalya, Malta,

Monako, San Marino, Sırbistan, Slovenya, İspanya, Avusturya, Belçika, Bosna Hersek, Danimarka, İsveç, Arnavutluk, Andora, Finlandiya, Karadağ, Hollanda, Portekiz, Polonya ve Türkiye gibi AB'ye üye olan ve olmayan ülkeler bulunmakla birlikte Sözleşmeyi imzalayan ve onaylayan devlet sayısı zaman içinde artmıştır (Yüksel, 2017, s. 140).

Kadına yönelik şiddetin engellenmesine yönelik bugüne kadar yürürlüğe girmiş en geniş kapsamlı metin İstanbul Sözleşmesi'dir. Bu sözleşmeyle birlikte daha önce örtük bir biçimde ele alınan toplumsal cinsiyet bazlı şiddet, farklı şekilde tanımlanarak sınıfsal bir betimlemeye gitmiştir. Bu Sözleşme, kadına yönelik şiddeti başlı başına bir insan hakkı ihlali olarak görüp, kadına yönelik şiddetin engellenmesini ve tasfiye edilmesini iki seçkin kuralı olan ayrımcılık yasağı ve cinsiyet eşitliğine dayandırmıştır. Böylelikle Sözleşmeyi imzalayan devletlere de bir takım sorumluluklar getirilmiştir. Devletlerin, bir insan hakları ihlali olan kadına yönelik şiddeti engellemek, tamamen ortadan kaldırmak ve kadınlara şiddetten arınmış bir yaşam hakkı tanımak için yasal düzenlemeler yapmasını ve tedbirler alması şart koşmuştur (Törer, 2020, s. 61).

Sözleşme, giriş ve ek maddelere ek olarak 12 bölüm ve 81 maddeden oluşmaktadır. Sözleşmenin amacında "kadınları her türlü şiddetten korumak, kadına yönelik her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmak, şiddet mağdurlarına yönelik hizmetler sunmak, şiddeti önlemek, failleri kovuşturmak, mağdur destek mekanizmalarını düzenlemek, güçlendirmek, kurumlar ve kolluk işbirliği ve uluslararası işbirliği arasındaki ilişkiyi artırma " yer almaktadır (Yüksel, 2017, s. 140).

Sözleşmenin önsözünde, Sözleşmenin maksadının aile içi ve kadına yönelik şiddetten tamamen arınmış bir Avrupa yaratmak olduğu, bunun ancak kadın ve erkek arasında hukuki ve fiili eşitliğin sağlanması ve kadına yönelik şiddetin tamamen ortadan kaldırılmasıyla oluşacağı öngörülmüştür (Bakırcı, 2015, s. 131).

Sözleşmenin amacının açıklandığı 1. Maddede;

> "*kadınları şiddetin her türlüsüne karşı korumak, aile içi ve kadına yönelik şiddeti engellemek, kovuşturmak ve tamamen ortadan kaldırmak, kadına karşı oluşabilecek her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırılmasına katkıda bulunmak ve kadınları güçlendirmek de dahil olmak üzere, kadınlarla erkekler arasında önemli ölçüde eşitliği yaygınlaştırmak, aile içi ve kadına yönelik şiddetin tüm mağdurlarının*

> *korunması ve bunlara yardım edilmesi için geniş bir çerçeve, politika ve tedbirler tasarlamak, aile içi ve kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma maksadıyla uluslararası işbirliğini yaygınlaştırmak, aile içi ve kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması için bütüncül bir yaklaşımın benimsenmesi amacıyla tüm kuruluşların ve kolluk kuvvetleri birimlerinin birbiriyle etkili bir biçimde işbirliği yapmalarına destek ve yardım sağlamak, tarafların söz konusu Sözleşmenin hükümlerini etkili bir biçimde uygulamalarını sağlama amacıyla bu Sözleşmede spesifik bir izleme mekanizması oluşturulmuştur*" *(Avrupa Konseyi Anlaşmalar Dizisi, 2011, s. 4).*

Sözleşmenin bu maddesinden de anlaşılacağı üzere kadınları şiddetin her türlüsüne karşı korumak, şiddetin oluşumunu engellemek, uzaklaştırmak ve ortadan kaldırmakla birlikte kadına yönelik fiziksel, psikolojik, ekonomik ve cinsel şiddet türlerine karşı devletlere çeşitli hükümlülükler getirilmiştir (Demirkırı Ünlü, 2012, s. 58).

Sözleşmenin Kapsamının açıkladığı 2.Maddede ise;

> *"Bu Sözleşme, aile içi şiddet de dahil olmak üzere, kadınları orantısız bir biçimde etkileyen, kadına karşı her türlü şiddet için geçerli olacaktır. Taraflar bu Sözleşmeyi tüm aile içi şiddet mağdurları için uygulamaya teşvik edilir. Taraflar bu Sözleşmenin hükümlerinin uygulanmasında toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kadın mağdurlarına özel olarak dikkat göstereceklerdir. Bu Sözleşme, barış zamanında ve silahlı çatışma durumlarında geçerli olacaktır" (Avrupa Konseyi Anlaşmalar Dizisi, 2011, s.4-5).*

İstanbul Sözleşmesinin bu maddesi kadına yönelik şiddet ve kadına yönelik aile içi şiddet konularını bünyesinde barındırmakla beraber kadınları orantısız bir şekilde etkileyen her türlü şiddeti kapsamaktadır.

Sözleşmenin toplumsal cinsiyet kavramının açıklandığı 3. Maddesinde;

> *"Kadına karşı şiddetten, kadınlara karşı bir insan hakları ihlali ve ayrımcılık anlaşılacak ve bu terim, ister kamu ister özel yaşamda meydana gelsinler, söz konusu eylemlerde bulunma tehdidi, zorlama veya özgürlüğün rastgele bir biçimde kısıtlanması da dahil olmak üzere, kadınlara fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik zarar ve acı verilmesi sonucunu doğuracak toplumsal cinsiyete dayalı tüm şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır; "aile içi şiddet", eylemi gerçekleştiren, mağdurla aynı ikametgahı paylaşmakta olsun veya olmasın veya daha önce paylaşmış olsun veya olmasın, aile içinde veya aile biriminde veya mevcut veya daha önceki eşler veya birlikte yaşayan bireyler arasında meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik veya ekonomik şiddet eylemleri olarak anlaşılacaktır; "toplumsal cinsiyet", herhangi bir toplumun, kadınlar ve erkekler için uygun olduğunu düşündüğü sosyal anlamda oluşturulmuş roller, davranışlar, faaliyetler ve özellikler olarak anlaşılacaktır; "kadınlara karşı toplumsal cinsiyete dayalı şiddet", bir kadına karşı, kadın olduğu için yöneltilen veya kadınları orantısız bir biçimde etkileyen şiddet olarak anlaşılacaktır; "mağdur", a ve b fıkralarında belirtilen davranışlara maruz kalan herhangi bir şahıs olarak anlaşılacaktır; "kadın" terimi, 18 yaşından küçük kızları da kapsayacaktır"(Avrupa Konseyi Anlaşmalar Dizisi, 2011, s. 5).*

3. Maddede yer alan ifadeler bağlamında kadına yönelik şiddet bir insan hakkı ihlali ve kadına yönelik bir ayrımcılık biçimi olarak ele alınmış ve şiddet

mağdurunun şiddeti uygulayan ile birlikte aynı ikamette kalma koşulunun konulmaması mağdurun korunması bakımından önemli bir ayrıntı olarak yer almıştır. Kadına yönelik şiddetin yalnızca fiziksel şiddet olmadığı, bunun yanında cinsel, ekonomik, psikolojik şiddet türlerinin olduğu belirtilmiştir (Kareem, 2020, s. 36).

Sözleşmesinin temel haklar, eşitlik ve ayrımcılık yapılmaması gerektiğinin açıklandığı 4. Maddesinde;

> *"Taraflar herkesin, ulusal anayasalarında veya ilgili diğer mevzuata kadın erkek eşitliği ilkesini dahil edecek ve bu ilkenin uygulamada gerçekleştirilmesini temin edeceklerdir; özellikle de kadınların, gerek kamu gerekse özel alanda şiddete maruz kalmaksızın yaşama hakkını yaygınlaştırmak ve korumak için gerekli olan yasal ve diğer tedbirleri alacaklardır.. Taraflar bu Sözleşme hükümlerinin, özellikle de mağdurların haklarını korumaya yönelik tedbirlerin, cinsiyet, toplumsal cinsiyet, ırk, renk, dil, din, siyasi veya başka tür görüş, ulusal veya sosyal köken, bir ulusal azınlıkla bağlantılı olma, mülk, doğum, cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet kimliği, sağlık durumu, engellilik, medeni hal, göçmen veya mülteci statüsü veya başka bir statü gibi, herhangi bir temele dayalı olarak ayrımcılık yapılmaksızın uygulanmasını temin edeceklerdir. Kadınların toplumsal cinsiyete dayalı şiddete karşı korunması için gerekli olan özel tedbirler, bu sözleşme hükümlerince ayrımcılık olarak sayılmayacaktır." demektedir (Demirkırır Ünlü, 2012, s. 65-66).*

Maddeye göre kadınlar ve erkekler, toplum tarafından öngörülen ve toplumsal olarak inşa edilen roller, davranışlar, eylemler ve nitelikler anlamına gelmektedir. Sözleşme, sadece kadına yönelik şiddetle mücadele etmemekte, aynı zamanda kadın erkek eşitliğinin hayata geçirilmesini amaçlamaktadır. Kadının medeni durumuna bakılmaksızın tüm kadınları şiddetten korumayı hedeflemektedir (Kareem, 2020, s. 36).

İstanbul Sözleşmesi ile birlikte Sözleşmeyi imzalayan devletler, Sözleşme maddelerine uygun davranıp davranmadıkları ve aile içi ve kadına yönelik şiddetin takibi, denetlemesinin yapılıp yapılmadığı GREVIO (Kadınlara Yönelik Şiddetle ve Aile İçi Şiddetle Mücadele Konusunda Uzmanlar Grubu) tarafından denetleneceklerdir (İstanbul Sözleşmesi, 2011, Madde 666). GREVIO toplumsal cinsiyet ve coğrafi dağılım dengesinin yanı sıra çok disiplinli uzmanlık birikimi de göz önünde bulundurularak, en az on, en fazla on beş üyeden oluşarak bu sözleşmenin taraflarca uygulanmasını izlemekle yükümlü kılınmıştır. Görev süresi dört yıl olan ve taraf devletlerce gösterilen adaylar arasından seçilen GREVIO üyeleri, taraflar Komitesince bir kez yenilenebilir (Bakırcı,2015, s. 199). Aynı zamanda uzman eylem grubu olarak adlandırılan GREVIO, izleme mekanizması ile birlikte Sözleşmeyi onaylayan taraf devletlerin uygulamasını izleyecek olması,

Sözleşmenin zorunluluğunu ve cezalandırma gücünü artırarak devletler tarafından denetlemesini izlemekle mecbur bırakılmıştır. Böylelikle GREVIO olarak adlandırılan ve aynı zamanda kadına yönelik şiddete karşı oluşturulan uzman eylem grubu komisyonu, Sözleşmeye üye devletleri izleme sonucunda raporunu sunar. Bu rapor doğrultusunda üye devletler komitesi ilgili üye devlete çeşitli öneriler yayınlar. Ayrıca İstanbul Sözleşmesinin Avrupa Konseyi çerçevesinde tarafsız bir komite tarafından izlenecek ve denetlenecek olması, Sözleşme hükümlerinin onaylayan devletlerde uygulanması açısından itici ve baskın güç olmaktadır (Öztürk, 2015, s. 33; Moroğlu, 2012, s. 368).

İstanbul Sözleşmesi Avrupa üyesi olan ve olmayan ülkelerin ulusal yasalarındaki aile içi ve kadına yönelik şiddetin engellenmesi konularındaki boşlukları gidermek amacıyla yapılmıştır. Bu yönüyle İstanbul Sözleşmesi diğer sözleşmelerden ayrılmaktadır. İstanbul Sözleşmesiyle yapılan yeni düzenlemeler sayesinde şiddete maruz kalan ve şiddet mağduru olan kadınların şiddet mağduru olduğunu kanıtlamak için kanıt sunma zorunluluğu ortadan kaldırılmıştır. Bu Sözleşme sonrasında taraf devletler ulusal yasalarında değişikliklere giderek şiddete maruz kalanın ilk beyanını esas kabul ederek şiddete yönelik tedbirlerini artırması sağlanmıştır (Yüksel, 2017, s. 141-142). Sözleşme ile birlikte şiddet mağduru kadınlar için kadın sığınma evi, travma desteği, tıbbi ve adli takip, danışmanlık hizmeti sağlamak üzere cinsel şiddet, tecavüz, kriz veya rehberlik edilecek yönlendirme merkezlerinin kurulması, danışmanlık yapacak telefon hatlarının açılması gibi uygulamalar hayata geçirilmiştir. Şiddete maruz kalan veya şiddete tanık olan bireylerin şiddeti gizlemeyip şikâyet mercilerine ihbarda bulunmasının teşvik edilmesine, şiddet mağduru olan bireylerin hukuki yollarının geliştirilip tazminat yollarının açılması ön görülmüştür. Bunun yanı sıra şiddet davranışı gösteren bireyleri, şiddet uygulamalarını ve davranışlarını engellemek üzere, şiddet eylemi gösteren bireylere eğitim programları oluşturulmasını hedefleyen yükümlülükleri de getirilmiştir (Öztürk, 2015, s. 33).

Türkiye 2011 yılında İstanbul Sözleşmesini imzalayan ilk ülke olarak Sözleşmenin gerekliliği olan yasal düzenlemeleri 08 Mart 2012 tarihinde kabul edilen 6284 Sayılı Kanun ile yürürlüğe sokmuştur. Ancak Sözleşmenin imzalanmasının ardından siyasi alandaki tartışmalar yıllarca devam etmiştir. Bu

tartışmaların sonucunda 20 Mart 2010 tarihinde Türkiye İstanbul Sözleşmesini tek taraflı olarak feshetmiştir. Ancak İstanbul Sözleşmesinin kararları 6284 Sayılı Kanun ile önemli ölçüde uygulanmaktadır (Şahin, 2022). Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesinden ayrılması sonucu şiddete yönelik alınan önlemlerde herhangi bir değişim olmamasına rağmen İstanbul Sözleşmesinin uluslararası bağlayıcılığı ortadan kaldırılmıştır.

2.2. ULUSAL ALANDA KADINA YÖNELİK ŞİDDETLE MÜCADELEDE YASAL METİNLER

1970'li yıllara kadar sosyal bir mesele olarak ele alınmayan aile içi ve kadına yönelik şiddet problemi, 1970'li yılların başından itibaren Batı ülkelerinde görülen feminist hareketler, toplumsal hareketler ve öğrenci hareketleri ile birlikte gündeme gelmiş ve kamusal alanda konuşulup tartışılmaya başlanmıştır. 1979'a kadar İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi dâhil hiçbir sözleşmede yer almayan kadına yönelik şiddet kavramı, 1975 yılında yapılan dünya Kadın Konferansında ilk kez uluslararası alanda gündeme getirilmiştir. Tüm dünyada var olan kadına yönelik şiddet, ülkemizde de en önemli problemlerin başında yer almaktadır.

Kadına yönelik şiddet kavramı, dünyada 1970'li yıllardan itibaren kamusal alanda çalışmalara başlamışken, ülkemizde ise ilk çalışmalar 1980'li yılların ortalarına rastlamaktadır. 1980 yılı ortalarında başlayan kadın hareketlerinin öncülük ettiği kampanyalar, toplantılar, sokak eylemleri gibi faaliyetlerle aile içi şiddetin toplumsal alanda gündeme gelmesinde ve görünürlük kazanmasında önemli bir paya sahip olmuş, feminizmin ülkeye girişiyle birlikte kadına yönelik şiddet tartışılmaya başlanmış ve Türkiye bu dönemden itibaren birçok uluslararası sözleşmeye taraf olmuştur (Memiş, 2010, s. 34-35).

Türkiye 1985 yılında CEDAW, Avrupa Sosyal Şartı, Çocuk Hakları Sözleşmelerini imzalamış bunun dışında 1995 yılında yapılan 4.Dünya kadın konferansı gibi uluslararası platformlara katılım sağlamıştır. Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası belge ve sözleşmelerin getirmiş olduğu taahhütler, kadın hareketlerinin de etkisiyle kamu kurum ve kuruluşların aile içi şiddet sorununa dâhil olmasıyla

birlikte iç hukukta yasal olarak çalışmalar hız kazanmıştır. Özellikle 1990 yılı ve sonrasında Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmelerin yükümlülüğünden dolayı 1992, 1996, 1998 yıllarında Türk Medeni Kanununda düzenlemeler yapılmış, 1998 yılında ise doğrudan aile içi şiddeti önlemeye yönelik olan 4320 sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun yürürlüğe girmiştir (Arslan, 2014, s. 51).

Türkiye'de özellikle 1980 yılından itibaren feminist kadın dernekleri tarafından gerçekleştirilen mücadeleler kapsamında kadına yönelik şiddetle mücadele mekanizmasının gelişmesinde büyük rol oynamasına neden olmuştur. Ayrıca 1980'li yıllarda bazı sanatçı ve gazetecilerin kadına yönelik şiddet, tecavüz ve tacize karşı farkındalık yaratan çalışmalar yapması önemlidir.

Kadın hareketleri Türkiye'de kadına yönelik şiddete bir başkaldırış olarak gelişmiş olup 1987 yılında Çankırı'da eşinden şiddet gören hamile bir kadının eşine karşı açmış olduğu boşanma davasını "Kadının sırtını sopasız, karnını sıpasız bırakmamak gerek" atasözüne istinaden reddeden hâkime karşı örgütlenen kadınların, mahkeme salonunda kararı veren hâkime karşı açtıkları manevi tazminat davasından bugüne hareketin itici gücü kadınların aile içi ve kadına yönelik şiddete başkaldırısı olmuş. Bu olay üzerine kadın derneklerinin öncülüğünde örgütlenen yaklaşık 2500 kadın, 17 Mayıs 1987 yılında ilk kez kitlesel olarak sokak yürüyüşü yapmış, kadına yönelik şiddetin toplumsal sorun olduğunu belirten ilk yürüyüştür. İlk başta İstanbul'da dayağa hayır kampanyası başlatılmış ardından Ankara başta olmak üzere diğer il ve bölgelere yayılmıştır. Böylelikle, Türkiye'deki kadın hareketi daha ilk yıllarından itibaren kadına yönelik yapılan her türlü şiddete dur demeyi bir amaç olarak belirledi ve kampanya eylemin kendine has etkinliği damgasını vurdu (Altınay ve Arat, 2008, s. 17).

Dayağa hayır kampanyasına katılım gösteren kadınlar, Şişhane'de 1988 yılında düzenledikleri kahve buluşmalarıyla kampanya sürecinin somut ve sağlam edinimlere dönük projeler üzerinde çalışmalara başlamışlardır. Bu çalışmaların sonucunda henüz internet ağının bulunmadığı ortamda şiddete karşı somut tedbir olarak kadın sığınağı düşüncesi benimsenmiş daha sonraki süreçlerde kadın sığınma evlerinin açılmasına neden olmuştur (Altınay ve Arat, 2008, s. 18). Kadına yönelik şiddetin engellenmesine yönelik kadınların gerek yaptıkları toplantılar gerek ortaya

attıkları fikirler neticesinde 1990 yılında İstanbul Bakırköy Belediyesi tarafından Türkiye'de ilk kez kadın sığınma evi açılmış ve bunu takiben yine 1990 yılında devlet eliyle açılan ilk sığınma evi Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü bünyesinde açılmıştır. Akabinde kadınlar, kadına yönelik şiddetle mücadele etmek amacıyla 1990 yılından itibaren çeşitli vakıflar aracılığıyla örgütlenme çalışmalarına gidilmiş kadınların kurmuş olduğu ilk vakıf 1990 yılında İstanbul'da kurulan Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, akabinde Ankara'da 1991 yılında kurulan Kadın Dayanışma Vakfı olmuştur (Öztürk, 2015, s. 30; Altınay ve Arat, 2008, s. 21).

Kadın hareketinin çabaları ve uluslararası sözleşmeler neticesinde yapılan düzenlemelerle Türk Medeni Kanunu (TMK) ve Türk Ceza Kanunlarındaki (TCK) kadınlara karşı şiddet aykırılık ve ayrımcılık içeren hükümler kaldırılmıştır. Bu değişikliklerle, Anayasa'nın 10. Maddesinde öngörüldüğü gibi, ancak eski TMK ve TCK'nın daha önce kadın erkek eşitliğini ihlal etmesi nedeniyle kanun önünde kadın erkek eşitliğinin sağlanmasında önemli mesafe kat edilmiştir. Sadece TCK ve TMK kanunlarında değil, birçok kanunda da değişiklikler yaşanmıştır. Şiddet insan hakları ihlali olarak görülmeye başlanmış, kadın hareketi ivme kazanmış ve kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli adımlar atılmıştır. Son yıllarda kadın dernekleri, dernekler ve danışma merkezleri aracılığıyla kadınların şiddete maruz kaldıklarında yaşadıkları şiddet konusunda bilinçlenmeleri, şiddet sonrası haklarını bilmeleri, hukuki ve psikolojik destek hizmetlerinden yararlanmaları sağlanmaya çalışmıştır (Kareem, 2020, s. 88).

2.2.1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

18.10.1982 tarih ve 2709 sayılı kanun numarası ile 09.11.1982 yılında resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye Cumhuriyeti (T.C.) Anayasası, devletin temel yapısını, işleyişini, düzenini, kişilerin hak ve özgürlüklerini düzenleyen ulusal alanda en bağlayıcı belgedir. Bundan dolayı Anayasa iç hukuk sisteminde ilk biçimsel kaynak olması, diğer kanunlar üzerinden değerlendirildiğinde normlar hiyerarşisinde en üst sırada yer almaktadır. Kanunların, çeşitli

düzenlemelerin, idari işlemlerin Anayasaya aykırı buyruk içermesi mümkün değildir. Anayasada kadına karşı şiddet ile alakalı bir kanı, karar bulunmamakla birlikte kadına karşı şiddetin temelini oluşturan kadın ve erkek arasındaki eşitsiz güç ilişkisinden dolayı "eşitlik" ilkesi ile ilgili anayasal düzenlemeler büyük önem arz ermektedir (Bozkurt Şener, 2011, s. 46). 2000'li yıllardan itibaren Anayasa başta olmak üzere birçok yasada kadın ve erkek eşitliği garanti altına alınmıştır. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının 41. ve 66. Maddelerinde 2001 yılında, 10. ve 90. Maddelerinde 2004 yılında ve 10. Maddesinde 2010 yılında kadın erkek eşitliği ilkesi çerçevesinde değişiklikler yapılmıştır (Kareem, 2020, s. 88).

> *"Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir". T.C. Anayasasının 10. Maddesinin 2004 yılında yapılan değişiklik*
>
> *"Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür" cümlesi eklenmiş, 2010 yılında yapılan değişiklik ile*
>
> *"Bu maksatla alınacak tedbirler, eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz. Çocuklar, yaşlılar, özürlüler, harp ve vazife şehitlerinin dul ve yetimleri ile malul ve gaziler için alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı sayılmaz. Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz. Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar" (2709 sayılı Anayasa, 1982, md. 10).*

Kanun önünde eşitlik ilkesinin açıklandığı 10. Madde herkese eşit hak tanımakla beraber eklenen fıkra ile kadın-erkek eşitliğinin sağlanması konusunda devlet yükümlü kılınarak alınacak geçici özel önleyici politikalarının önünü açmıştır (Şener, 2011, s. 46).

Ailenin korunması ve çocuk haklarının açıklandığı 41.Maddede;

> *"Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır. Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar". Maddesine 2001 yılında yapılan düzenleme ile*
>
> *"Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir. Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır" fıkraları ile şiddet görmüş veya şiddet görme riski taşıyan kadınların mahkemelere başvurarak koruma kararı alabilmelerine olanak sağlayacak yasal dayanağın hukuk sistemine kazandırıldığı görülmektedir (2709 sayılı Anayasa, 1982, md. 41).*

2001 yılında Anayasanın 66. Maddesi olan;

> *"Türk Devletine vatandaşlık bağı ile bağlı olan herkes Türk'tür". İbaresine*
>
> *"Türk babanın veya Türk ananın çocuğu Türk'tür". Fıkrası eklenmiştir. (2709 sayılı Anayasa, 1982, md. 66).*

2004 yılında Anayasanın 90. Maddesi olan

> *"Türkiye Cumhuriyeti adına yabancı devletlerle ve milletlerarası kuruluşlarla yapılacak antlaşmaların onaylanması, Türkiye Büyük Millet Meclisinin onaylamayı bir kanunla uygun bulmasına bağlıdır". Maddesine ek fıkra eklenerek;*
>
> *"Usulüne göre yürürlüğe konulmuş temel hak ve özgürlüklere ilişkin milletlerarası antlaşmalarla kanunların aynı konuda farklı hükümler içermesi nedeniyle çıkabilecek uyuşmazlıklarda milletlerarası antlaşma hükümleri esas alınır" (2709 sayılı Anayasa, 1982, md. 90).*

Başka deyişle temel hak ve özgürlüklerle ilişkili olan Milletlerarası Antlaşmaların yasalardan üstün olacağı kabul edilmiştir. Bu şekilde CEDAW ve İstanbul Sözleşmeleri ulusal düzenlemeler karşısında baskın bir pozisyona getirilmiştir (Kareem, 2020, s. 89).

Anayasanın kadın-erkek eşitsizliği başta olmak üzere her türlü ayrımcılığı, eşitsizliği, haksızlığı doğrudan veya dolaylı olarak yasaklayan "5. Maddesi, 12. Maddesinde temel hak ve hürriyetlerin niteliği, 18. Maddesi zorla çalıştırma yasağını düzenleyen ve 19. Maddesinde kişi hürriyeti ve güvenliği" ile ilgili maddeleri şeklinde sıralanabilir. Bu Maddeler birlikte değerlendirildiğinde, cinsiyet ayrımcılığın kesin olarak reddedildiği, aile içerisinde ve toplum genelinde kadın ve erkek eşitliğinin vurgulandığı, temel hak ve özgürlüklerin gerçekleşmesinde devlete sorumluluklar yüklendiği görülmektedir (Kareem, 2020, s. 90).

2.2.2. Türk Ceza Kanunu

Dünyanın pek çok yerinde yasalar düzenlenirken ataerkil toplum düzeni göz önünde bulundurularak erkek egemen toplum yapısı yasalar aracılığıyla da koruma altına alınabilmektedir. 765 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) erkek perspektifini yansıttığı iddiasıyla çok sayıda kadın derneği ve hukukçuların katkılarıyla yeni bir TCK hazırlanması üzerinde durulmuştur. Yoğun mücadele ve çalışmaların sonucunda yeni TCK, 26 Eylül 2004'te kabul edilmiş olup 1 Nisan 2005 tarihinde yürürlüğe girmiştir. 5237 sayılı Kanun, temel yapısal değişikliklerin yanı sıra toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına ve kadın ve çocukların fiziksel, psikolojik ve cinsel bütünlüklerinin korunmasına yönelik birçok hüküm içermektedir. Bunun en önemli göstergelerinden biri, yeni yasanın cinsel dokunulmazlıklara karşı suçlar

bölümünde yer alan insanlığa karşı suçlar bölümünde düzenlenmiş olmasıdır (Bozkurt Şener, 2011, s. 54).

Yeni kanun ile birlikte evlilikte yaşanan tecavüz olaylarının cinsel saldırı başlığı adı altında düzenlenerek suç olarak tanımlanmış olması en önemli maddelerden biridir. Bir diğer yenilik ise kız kaçırma veya ırza geçme durumunda mağdur ile suçu işleyenin evlenmesi durumunda suçluyu affederek ırza geçme veya kaçırma olaylarının meşrulaştıran maddeler kaldırılmıştır. Bu yeniliklerin yanı sıra

> "*Aynı konutta birlikte yaşadığı kişilerden birine karşı kötü muamelede bulunan kimse, iki aydan bir yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Aile bireylerine, karşılıklı olarak bakım, eğitim, destek olma yükümlülüğünü yerine getirmeme ve hamile olan eş ya da birlikte yaşanılan kadını çaresiz durumda terk etme"(5237 sayılı Türk Ceza Kanunu, 2004, md. 232-233).*

maddeleriyle birlikte aile bireylerinin birlikteliğini sağlayarak korunmasına dayanak olduğu söylenilebilir.

Türk Ceza Kanunu "bireylere karşı, topluma karşı, devlete ve millete karşı" suçlar olmak üzere üç ana kısma ayrılmıştır. Kişilere karşı işlenen suçlarda kasten öldürme suçu (Madde 82), kasten veya taksirle yaralama suçu (Madde 86 ve Madde 89), kişiye yapılan eziyet suçu (Madde 96), çocuğun cinsel istismar suçu (Madde 103), 18 yaşından küçüklerle cinsel ilişki suçu (Madde 104), taciz suçu (Madde 105), tehdit (Madde 106), cebir suçları (Madde 108), kişiyi hürriyetinden yoksun bırakma suçu (Madde 109), iş ve hürriyet ihlali (Madde 117), iletişimin engellenmesi suçu (Madde 124) gibi konularda işlenen suçların hükümleri açıklanmıştır (KSGM, 2008, s. 32).

Topluma karşı işlenen suçlar kısmındaki suçlar hayasızca davranışlarda ve açıkça cinsel ilişkide bulunan veya teşhircilik icra eden kişi (Madde 225), bir çocuğa edep dışı görüntü, yazı veya kelimeleri kapsayan ya da bunların içeriğini gösteren, okuyan, okutan veya dinleten, kişiler (Madde 226), fuhuşa teşvik eden kişi (Madde 227), birden çok evlilik, hileli evlilik, dinsel tören yapan kişiler (Madde 230), Aile hukukundan kaynaklanan yükümlülüğün ihlali (Madde 233), çocuğun kaçırılması ve alıkonulması gibi maddelerle düzenleme yapılarak bu suçları işleyen kişi veya kişiler (Madde 234) şeklinde belirlenmiştir (KSGM, 2008, s. 32).

Denetim görevinin ihmali (Madde 251), rüşvet (Madde 252), görevi kötüye kullanma gibi maddeler ile yapılan düzenlemede kişi veya kişiler bu maddeler

kapsamında işledikleri suçlardan ötürü cezalandırılmak (Madde 257) gibi suçlar Devlete ve millete karşı işlenen suçlar bölümünde yer almıştır. Tüm bu yeniliklere rağmen yeni TCK'nın eleştiriye açık noktaları bulunmaktadır. Ancak 4320 sayılı Kanun'un yanında ve ondan bağımsız olarak, aile içi ve kadına yönelik şiddeti engelleme mevzusunda getirmiş olduğu çok sayıda düzenleme ve buna uygun bir biçimde daha da pekiştirilmiş cezalandırıcı ve caydırıcı özelliğiyle özel bir yere sahiptir (Bozkurt Şener, 2011, s. 57).

2.2.3. Türk Medeni Kanunu

20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar hazırlanan aynı zamanda uygulamaya konulan birçok medeni kanun, erkek ve kadının özdeş olmayan birbirinden farklı bedensel ve ruhsal yapıya sahip olduklarından dolayı aile ve toplum içerisinde görevlerin farklılık gösterdiği bu anlamda farklı görev ve haklara sahip olmalarının doğal olarak doğuştan olduğu düşüncesine göre hazırlanmıştır. Buradan hareketle toplum içinde ve aile içinde kadına ve erkeğe farklı roller biçilmiştir. Bu nedenle ülkenin yasalarında da kadın anne olmalı, evle ilgilenmeli, yemek yapmalı, çocuk bakmalı, erkek ise tüm aile fertlerinin geçimini sağlamak için çalışmalı ve uğraş göstermeli, barınma için yer temini sağlamakla sorumlu tutulmuştur. Söz konusu bu rollerin sonucunda erkek evin bakıcısı, ev ve aile bireyleri ile ilgili konularda karar alıcı, kadın ise ev işleriyle ve çocukların bakımlarıyla sorumlu tutulmuştur (Levent, 2019, s. 51). Bu noktada 1926 yılında kabul edilen ilk Medeni Kanunun kabulü ile birlikte kadınların toplumsal ve yasal kimliklerinin statülerinde değişimler başlamış, verilen haklarla beraber erkeklere eşit kılınmaya çalışılmıştır.

Türk kadınının, sosyal ve hukuksal statülerinin tümüyle değişip gelişmesi yolunda izlenen politikanın en önemli hareketini 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanun oluşturur. Bu kanun ile kadın, hukukun bir öznesi olmuştur. Bu sayede haklar ve görevler yönünden erkeğe eş değer kılınmıştır. Yasalarda alınan kararlar sonucunda küçük yaşta yapılan evlilikler yasaklanmış, çok eşlilik yasaklanmış ve önüne geçilmeye çalışılmıştır. Kadın, evlenme isteğini devletin resmi olarak görevlendirdiği görevlisi önünde ve şahitlerin tanıklığında ilan ederek evleneceği

erkeği kimseye bağımlı kalmadan seçme özgürlüğüne kavuşmakla birlikte, olası boşanmalarda varsa çocukları üzerinde eşit şartlarda velayet hakkına sahip olmuştur. Beraberinde kadının hukuki statüsü, hak ve görevleri, taşınır-taşınmaz mal sahipliği, yetkileri, miras hakları gibi sosyal, ekonomik ve hukuksal haklar yönünden erkekle eşit duruma getirilmiştir (Akkaya Şahin, 2010, s. 59). Daha sonra yaşanan uluslararası gelişmeler, Türkiye'nin taraf olduğu belge ve sözleşmeler sonucunda Medeni Kanunda da zaman içerisinde yenilikler yapılmasını sağlamıştır.

Yeni Türk Medeni Kanunu, 1 Ocak 2002 yılında Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından onaylanarak yürürlüğe girmiştir. Kadın hakları konusunda en kapsamlı düzenlemeler yapan yasa olup Türk toplumuna modern gelişmeleri yaşama olanağı tanıyan, kadınları, toplum ve ev içerisinde erkeklerle beraber aynı statüye getiren kadın-erkek eşitliğini koruyan, cinsiyet ayrımcılığına son veren, kadın hizmetlerini değerlendiren bir düzenlemedir (KSGM, 2012, s. 3).

Aile hukuku konusunda Yeni Türk Medeni Kanununun (TMK) getirdiği eş değer düzenlemeler ve bu manada kadını insan haklarının başat merkezine konumlandırması açısından dikkat çekicidir. Bu anlamda, Kanun'un başlıca gayesinin, erkek nüfuzlu bir aile biçiminden, karı-koca eşitliğine dayalı bir aile biçimine geçişi sağlamak olduğu söylenebilir. Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin temelinde yatan sebepler dikkate alındığında yapılan yenilikler sayesinde kadının güçlenmesi, erkeklerle eşit konuma erişmesi ve aile içindeki şiddetin önlenmesine yönelik adımların atıldığı görülmektedir (Bozkurt Şener, 2011, s. 49).

Eski Medeni Kanunda yer alan kadın için on beş, erkek için on yedi olan evlenme yaşı ''kadın veya erkek on yedi yaşını doldurmadıkça evlenemez'' şeklinde değiştirilmiş olup ancak, hâkim olağandışı hallerde ve çok mühim bir nedenle on altı yaşını doldurmuş olan erkek veya kadının evlenmesine izin verebilir. İmkân bulunduğu sürede verilecek karardan önce anne, baba veya vasi dinlenir" şeklinde düzenlenmiştir (4721 Sayılı Medeni Kanun, 2001, Madde 124). Bu maddenin asıl amacı ise kız çocuklarının küçük yaşta zorla evlendirilmelerinin önüne geçmektir.

Eski Medeni Kanunda evlilik gerçekleştirebilme şartlarından biri olan kocanın adresinin bulunduğu evlendirme dairesine başvuru yapma zorunluluğu bulunurken, Yeni Medeni Kanunla birlikte kadın kendi adresinde evlendirme dairesine başvuru yapabilme olanağı getirilmiş ayrıca Yeni Medeni Kanuna göre

küçük yaşta evlilik ve çok eşliliğin önüne geçilmesi noktasında dini nikâhın ancak resmi nikâh kıyıldıktan sonra kıyılacağı aksi takdirde dini nikâhı resmi nikâhtan önce kıyan ve kıydıranlar hakkında cezai işlemlerin olacağı düzenlenmektedir (Solmaz, 2014, s. 28-29).

Eski Türk Medeni Kanunda aile birliğini temsil etme hakkı, bazı durumlar hariç erkeğe özgü iken, yeni Türk Medeni Kanununda aile birliğinin temsili hem kadına hem de erkeğe verilmiştir. Eşlerin beraber yaşayacakları evin seçimini erkeğin yapacağı hükmü, eşlerin birlikte yaşayacakları evi beraber seçecekleri hükmü şeklinde düzenlenmiştir. 1997 yılında yapılan kadının evlenmeden önceki soyadını kocasının soyadından önce gelmek üzere kullanabilme hakkı veren düzenleme yeni kanunda aynen benimsenmiştir. Eski Türk Medeni Kanunda yer alan eşlerin boşanmaları halinde çocuğun velayetini beraber kullanacakları ancak herhangi bir aykırılık durumunda ise babanın düşüncesinin üstün olacağı hükmü, eşlerin çocukların velayetini beraber kullanacakları hükmü ile düzenlenmiş olup bunun dışında evlilik dışı dünyaya gelen çocuğun velayeti anneye aittir hükmü eklenmiştir (KSGM, 2012, s. 3).

Eski TMK'da ataerkil özgünlük gösteren "evliliğin reisi kocadır" hükmü kaldırılmış, bunun yerine aile birliğinin temsili, eğitim ve çocuk bakımı, yaşanılacak evin seçimi gibi konularda karı kocanın birlikte karar vermesi şeklinde düzenlenmiştir. Eşler ortak bir karara varamazlarsa, Aile Mahkemesi hâkiminin müdahalesi istenebilir. Çünkü evin reisi koca olduğu süreçte çocukların eğitimi vb. konularla erkeklerin ilgilenmesi gerektiği anlayışının ortadan kalkmasıyla, kadınların aile geçimi ve diğer ortak sorumluluk gerektiren konularda söz sahibi olması kadınların geleneksel kaderine mahkûm olmaması amaçlanmamaktadır Aile biriminin temsili, çocukların eğitimi ve bakımı ve ailenin ikamet edeceği yerin seçimi konularında karı koca ortaklaşa karar verecekleri düzenlenmiş, hane yönetiminde eşlere eşit söz hakkı tanınması dolayısıyla alınan kararlarda kadınlarında eşit söz hakkına sahip olması için gereken koşullar sağlanmıştır (4721 Sayılı Medeni Kanun, 2001, madde 185; Solmaz, 2014, s. 29).

Ekonomik anlamdaki en önemli düzenleme “eşler arasında edinilmiş mallara katılma rejiminin uygulanması asıldır. Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle kanunda belirlenen diğer rejimlerden birini kabul edebilirler” (4721 Sayılı Medeni Kanun,

2001, Madde 202). Böylece, kadının ev işlerindeki uğraşı da değerlendirilmiş ve olası ayrılma durumunda eşlerin evli oldukları süre içerisinde edindikleri şahsî olmayan taşınır ve taşınamaz malların yarısı üzerinde kadının hak sahibi olması sağlanmıştır (KSGM, 2008, s. 15).

Hayata kast, kötü veya onur kırıcı eylem maddesi ile kadın veya erkekten biri diğeri tarafından yaşam alanına zarar vermesi veya kendisine kötü bir tutum sergilemesi ya da ağır derecede onur kırıcı bir eylemde bulunulması nedeniyle boşanma davası açabilir (4721 Sayılı Medeni Kanun, 2001, Madde 162). Bu madde ile eşler arası şiddet, hayata kast, onur kırıcı eylemler boşanma nedeni olarak ele alınmış olup boşanma davası açılması mümkün kılınmıştır.

Kanunda değişikliklere bakılarak yapılan değerlendirildiğinde özellikle mirasta eşit haklar, evlilik ve boşanma sürecindeki düzenlemeler, aile reisliği ifadesinin kaldırılması, eşit söz hakkı, aile konutu gibi değişikliklere kadınların erkeklerle eşit haklara sahip olması sağlanmaya çalışılmıştır. Bunun yanı sıra kadının toplum ve aile içerisindeki statüsünün düzeltilmesi sağlanmaya çalışılmıştır.

2.2.4. 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun

Türkiye'nin aile içi şiddetle mücadelede aldığı en önemli tedbirlerden biri de 1998 yılında çıkarılan 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu olup şiddetin engellenmesi adına önemli bir güvence sistemi oluşmasını sağlamıştır. Ayrıca bu düzenleme ile birlikte aile içi şiddet vakalarında, mağdurun şikâyeti ne olursa olsun şikâyetine bakılmaksızın, üçüncü şahısların bildirimiyle de polis ve adalet birimlerinin harekete geçmesi, resen kovuşturma yapılabilmesi sağlanmış ve şiddet uygulayan failin yaşanılan konuttan uzaklaştırılması gibi kadınları korumayı gaye edinen yasalar tanınmıştır (KSGM, 2011, s. 30). 4 maddelik kısa bir yasa olan 4320 sayılı yasanın ilk iki maddesi temelinde aile içi yaşanan şiddeti engellemek maksadıyla alınacak önlemlerin neler olduğunu, kimleri kapsadığını ve nasıl uygulamaya konulacağı ile ilgiliyken, üçüncü ve dördüncü maddeler ise şekilsel olup

kanunun Bakanlar Kurulunca yürütüleceğini ifade eden maddelerdir (Bozkurt Şener, 2011, s. 89).

Medeni Kanunda düzenlenen eşler arası ilişkileri korumaya yönelik tedbirler bazen mahkemelerin yoğun iş yükü nedeniyle uzun süren davalara dönüşebilmektedir. Aile içi şiddet alınan tüm yasal önlemlere rağmen hala büyük bir sorun olmaya devam etmektedir. Bu sebeple tedbir alma sürecini hızlandırmak ve aile içi şiddete karşı aile üyelerinin korunmasını sağlamak için 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu çıkarılmıştır (Akkaya Şahin, 2010, s. 93).

Kapsam yönünden 4320 sayılı yasa birçok eksiklikten dolayı eleştirilmiştir. Bu yasada eleştirilen "şiddet mağduru olarak saptanan eşlerden biri" ifadesine 2077 yılında yapılan değişiklikle "çocukların veya aynı konutta birlikte ikamet eden ve diğer aile üyelerinden biri" ifadesi eklenmiştir. 4320 sayılı Kanunda tanımlar açısından bir boşluk vardı. Aile kavramının tanımı Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin tanımlar adlı dördüncü maddesinin birinci fıkrasının(a) bendinde yapılmıştır (Kareem, 2020, s. 109). 4320 sayılı Aile Korunmasına Dair Kanunun eksikliklerinden bir diğeri de yasanın sadece Türk Medeni Kanununda açıklaması yapılan evlilik birlikteliğinden meydana gelen aile içi ilişkilere gönderme yapıyor olmasıdır. Kanunlar tarafından evlilik olarak kabul edilmeyen beraberliklerde oluşan şiddet vakaları bu yasa çerçevesinde ele alınmamaktadır (Bora, 2015, s. 66). 4320 Sayılı Kanun eksiklikleri nedeniyle kadın dernekleri ve hukukçular tarafından ciddi şekilde eleştirilmiştir. 4320 Sayılı Kanunun eksikliklerinin giderilmesi ve İstanbul Sözleşmesinin getirdiği zorunluluklar sonucunda 20 Mart 2012 tarihinde 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Kanun yürürlüğe girmiştir (Levent, 2019, s. 54).

Yaygın söylemle 6284 Sayılı Kanun olarak bilinen Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine İlişkin Kanun, İstanbul Sözleşmesinin imzalanmasının ardından Sözleşmeye taraf olan Türkiye'ye ulusal yasalarında destekleyici kanunlar çıkarması konusunda etkisi sonucu çıkarılmıştır. Bu kanunun hazırlanması sürecinde kadın dernekleri, sivil toplum kuruluşları ve hukukçulardan oluşan 230'dan fazla ekip yoğun bir çalışmasından sonra hazırlanan öneri ve istekler 24 Şubat 2012 tarihinde yasa tasarısı olarak TBMM Daimi Komisyonuna

sunulmuştur. TBMM Genel Kurulunda görüşülmesinin ardından yasalaşmıştır (Moroğlu, 2012, s. 374). 2020 yılında Türkiye İstanbul Sözleşmesinden tek taraflı olarak ayrılmasına rağmen onun getirisi olan 6284 Sayılı Kanun hala geçerliliğini korumaktadır.

6284 Sayılı Kanun 5 bölüm, 25 madde ve 1 geçici maddeden oluşmaktadır. Bu Kanunun amacının, kapsamının açıklandığı 1. Maddede;

> *'Şiddete uğrayan veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınların, çocukların, aile bireylerinin ve tek taraflı ısrarlı takip mağduru olan kişilerin korunması ve bu kişilere yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla alınacak tedbirlere ilişkin usul ve esasları düzenlemektir "(6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012, Md.1).*

Kanunun bu maddesi ile üzere şiddete maruz kalan veya kalma ihtimali bulunan çocukların, kadınların ve diğer aile üyelerinin koruması, aynı zamanda bunlara yönelik her türlü şiddet eylemlerinin engellenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca sadece evli kadınların değil tüm kadınların şiddetten korunması amaçlanmıştır. Böylece 6284 sayılı kanun, 4320 sayılı kanundan ayrı bir düzenleme getirerek evli bekâr ayrımı yapılmadan tüm kadınları korumak temel amaç olmaktadır (Yüksel, 2017, s. 173).

6284 Sayılı Kanun ile birlikte şiddet uygulamış veya uygulama olasılığı bulunan kişi ve kişiler hakkında önleyici tedbirler, şiddet görmüş veya şiddet görme riski taşıyanlar için geçerli olan tedbirler arasında koruyucu tedbirler yer almaktadır. Aile Mahkemesi, koruyucu ve önleyici tedbirlere karar verme yetkisine sahiptir olup önleyici ve koruyucu tedbirlerin uygulanmasında gecikme olması durumunda, mülki amir ve kolluk kuvvetleri tarafından koruyucu tedbirler alabilmektedir (Gündoğmuş, 2020, s. 120).

Kanun kapsamında koruyucu ve önleyici tedbirlere ilişkin hükümlerin açıklandığı maddelerde ise;

> "*Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere mülkî amir tarafından karar verilebilir: Bu kanun kapsamında mülki amir ve hâkimler tarafından sadece koruyucu tedbir kararları, hâkimler tarafından sadece önleyici tedbir kararları verilerek şiddeti önleme ve tekrar edilmesinin önüne geçilmesine ilişkin müdahaleler yer almaktadır "(6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012, md 3).*
>
> *"Mağdurun kendisine veya yanındaki çocuğu ile birlikte bulunduğu yerde veya başka bir yerde uygun barınma yeri sağlanması, geçici maddi yardım yapılması, psikolojik, meslekî, hukukî ve sosyal bakımdan rehberlik ve danışmanlık hizmeti*

verilmesi, hayatî tehlikesinin bulunması hâlinde, ilgilinin talebi üzerine veya resen geçici koruma altına alınması, kreş imkânının sağlanması alınacak olan koruyucu tedbir kararlarıdır"(6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012, md 3).

"Bu Kanun kapsamında korunan kişilerle ilgili olarak aşağıdaki koruyucu tedbirlerden birine, birkaçına veya uygun görülecek benzer tedbirlere hâkim tarafından karar verilebilir: İşyerinin değiştirilmesi, kişinin evli olması hâlinde müşterek yerleşim yerinden ayrı yerleşim yeri belirlenmesi, korunan kişinin talebi üzerine tapu kütüğüne aile konutu şerhi konulması, kimlik ve ilgili diğer bilgi ve belgelerinin değiştirilmesi "(6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, 2012, md 4).

Özetle, 6284 Sayılı Kanunun getirmiş olduğu yeniliklere bakıldığında şiddet eylemini gerçekleştiren faillere ve şiddete maruz kalan mağdurlara yönelik yeni düzenlemeler yapılmış, önceki kararlar genişletilerek yeniden ele alınmıştır. Bu düzenlemeler kapsamında özellikle şiddet mağduru kadınlar için önleyici ve koruyucu tedbir kararları yoğunlaşmış, koruyucu tedbir kapsamında daha önce şiddet mağduru kadınlardan şiddete maruz kaldıklarına ilişkin belge ya da kanıt istenmeksizin önleyici tedbir kararının çabucak alınması gerektiği de özellikle belirtilmiş olup böylelikle şiddet mağduru kadınların gerekli kurum ve kuruluşlara başvururken belge ya da kanıt sunma zorunluluğu olmaksızın yetkili mercilere başvuru yapabilmesinin önü açılmıştır (Yüksel, 2017, s.173).

Kanun kapsamında bir diğer önemli yenilik de koruyucu ve önleyici tedbirlerinin etkin bir şekilde uygulanması için güçlendirme ve destek hizmetleri vermek amacıyla 7 gün 24 saat faaliyet gösteren Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerinin kurulmasıdır. Kısaca ŞÖNİM olarak adlandırılan Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde faaliyet göstermektedirler (Gündoğmuş, 2020, s. 124).

6284 Sayılı Kanunla birlikte yapılan yeniliklere rağmen eksikliklerden kaynaklı bazı eleştirileri de beraberinde getirmiştir. Yapılan bu eleştirilerden ilki şiddete maruz kalan kadınlar hakkında tedbir kararı alınması durumunda gecikmelerin yaşanmasına neden olduğudur. Bunun temel nedeni kolluk amiri tarafından resen alınan koruma tedbirlerinin koruyucu tedbirlerin Mülki İdare Amirinin onayını gerektirmesi noktasında ortaya çıkmakla birlikte, Mülki Amir tarafından imzalanmayan bir kararın 48 saat içinde sebepsiz bir şekilde ortadan kalkması durumunda mağdur olan kadının barınma ihtiyacının karşılanmamasına veya hayati tehlike içine girmesine neden olmaktadır. Diğer bir eleştiri de

gecikmesinin sakıncalı olduğu durumlarda kolluk kuvvetleri amirleri tarafından alınan tedbir kararlarının süre noktasında hâkimin kabulüne sunulmasında ortaya çıkmaktadır. Her iki eleştiri içinde alınan kararların yazılı olduğu evraklar zaman geçirmeksizin hâkimin onayına sunulması gerekmektedir (Yüksel, 2017, s. 174).

6284 Sayılı Kanun'un kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddeti azaltmak, önlemek ve tamamen ortadan kaldırmak başarılı bir şekilde uygulanması sağlamak için ilgili tüm kamu kuruluşları ve STK'ların işbirliği sonucunda uzun soluklu bir mücadeleyle ihtiyaç duyulmaktadır. Sadece hukuk alanında yaptırımlar uygulayarak şiddeti engellenebilmesi ihtimal dâhilinde değildir. Uzman eğiticiler tarafından hizmet içi eğitici eğitimler verilmeli, kurumlar arası iş birliği sağlanmalı, başvuruları alan ve yasayı uygulayan her kurumda şiddetin önlenmesi ve aile içi ve kadına yönelik şiddeti engelleme çalışmaları düzenli, programlı bir devlet stratejisi ile sürdürülmelidir (Moroğlu, 2012, s. 380).

2.3. KADINA YÖNELİK AİLE ŞİDDETLE MÜCADELEDEKİ DESTEK KURUM VE BİRİMLER

Kadına yönelik aile içi şiddet, dünyada yaşayan tüm kadınların ortak sorunudur. Türkiye'de şiddet mağduru kadınları korumak ve onlara yardımcı olmak için çeşitli yasal düzenlemeler yapılmıştır. Ancak aile içi ve kadına yönelik şiddeti engellemek için kadınların haklarını bilmesi ve farkında olması gerekmektedir (Karhan, 2010, s. 96). Şiddete maruz kalan veya şiddete maruz kalma ihtimali olan kadınların genel olarak başvuracakları yerler şunlardır; Sosyal Hizmet Merkezi Müdürlükleri, 112 Acil Yardım Hattı, 155 Polis Hattı ve 156 Jandarma İhbar Hattı, Alo 183 Aile Danışma ve Sosyal Hizmet Hattı, Kadın Sığınma Evleri, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)

2015 yılında Hacettepe Üniversitesi tarafından yapılan bir araştırmaya göre; kadınların kocalarıyla veya birliktelik yaşadığı erkeklerin fiziksel ve cinsel şiddetine maruz kaldıktan sonra uğramış olduğu şiddet neticesinde ilgili kurum ve kuruluşlar olan; kolluk kuvvetlerine, Alo 183 Sosyal Hizmetler Danışma Hattına, Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)'e, Kadın Konuk Evlerine Aile

Mahkemesine, Savcılık, Valilik-Kaymakamlıklarına, Barolara, Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğüne, hastane ya da sağlık kuruluşlarına başvuru yapıp yapmadıklarının ölçülmüş ve koca, eş ya da birliktelik yaşadığı erkekler tarafından fiziksel ve cinsel şiddete maruz bırakılmış kadınların ilgili kurum ve kuruluşlara başvuru yapma oranlarının çok düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kadınların %11'inin yaşamış olduğu fiziksel ve cinsel şiddeti yasal yollarla ilgili kurum ve kuruluşlara başvurduğu, yüzde 89'unun ise kurum ve kuruluşlara başvurmadıkları, yüzde 56'sınında yaşamış olduğu şiddeti yakın çevrelerine anlattığı tespit edilmiştir (HÜ, 2015, s. 162-163). Şiddete maruz kalan kadınların ilgili kurumlara bu denli düşük başvuru yapmasının altında toplum baskısı, erkeğe ekonomik yönden bağımlılık, erkek ve kadın arasındaki güç eşitsizliği, erkeğin tekrar şiddet uygulama kaygısı gibi sebepler başvuruların düşük seviyede kalmasına neden olabilmektedir.

2.3.1. Sosyal Hizmet Merkezleri

27 Mayıs 1983 tarihli Resmi Gazetede yürürlüğe giren Sosyal Hizmet Merkezleri, 24 Mayıs 1983 tarih ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu yasası ile hukuki olarak tanımlanmıştır. Bu tanıma göre Sosyal Hizmetler, bireylerin ve ailelerin çevrelerinden kaynaklanan maddi ve manevi sosyal anlamda yoksunluklarını gidermek adına zarar gören bireylerin ailelerin maddi manevi tüm ihtiyaçlarının giderilmesine ve karşılanmasına sosyal sorunları önlemeye ve çözmeye, bireylerin ve ailelerin yaşam standartlarının yükseltmeye yönelik yapılan planlı ve programlı hizmetlerin bütünüdür.

Sosyal hizmet merkezi; ihtiyaç sahiplerinin belirlenmesinden, sosyal hizmet müdahale ve takibinin gerçekleştirilmesine, koruma, önleme, destek, hizmetlerin iyileştirilmesi ve çocuklara, ergenlere, kadınlara, erkeklere, engellilere, yaşlılara ve ailelerine ve danışmanlık hizmetlerine en erişilebilir şekilde, gerek görüldüğü takdirde, STK'ları, kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimleri, üniversiteleri, gönüllüler ile ortaklaşa bu hizmetleri koordine ederek sunan gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarıdır (Yavuz, 2018, s. 48-49; Öztürk, 2011, s. 78). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığına bağlı olarak faaliyetlerini sürdürmektedir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ulusal düzeyde sosyal hizmet ve yardımlara yönelik politika ve projeler oluşturmak, geliştirmek ve uygulamak, çocukları her türlü ihmal ve istismardan koruyarak aile yapısının değerlerini korumak; ulusal politikaları ve stratejiler belirlemek, kadına yönelik şiddeti, ayrımcılığı önlemek, engelli ve yaşlıların engelsiz, ihmal ve dışlama olmadan topluma etkin ve ayrımcı olmadan katılımını sağlamak, şehitlerimizin aziz anılarının ölümsüzleştirilmesini, şehit yakınları ve gazilerin her türlü mağduriyet ve mahrumiyetten korunması maksadıyla; ulusal politika ve planlamaların belirlenmesini organize etmek, toplumun sosyal yardım ve korumaya ihtiyaç duyan çevreye dönük sağlanan yardım çalışmalarını planlı ve dinamik bir şekilde yürütmek, ailenin bütünlüğünü korumak, gibi görevleri yerine getirmektedir (Öztürk, 2011, s. 78; Yavuz, 2018, s. 50-51).

Sosyal Hizmet Merkezleri 2022 yılı itibari ile mağdura hizmet erişimin kolaylaşması için İl/İlçe bazında 377 Sosyal Hizmet Merkezi ile Aile Danışma Merkezleri, Toplum Destek Merkezleri, Kadın Destek Merkezleri vasıtasıyla şiddete maruz kalmış mağdur olan kadınlara barınma, psiko-sosyal destek, nakdi yardım, bilgilendirme ve yönlendirme gibi hizmetler verilmektedir. Merkezler, kadınlara temel ihtiyaçları doğrultusunda psikolojik ve hukuki danışmanlık hizmetleri vermekle birlikte kadın konuk evlerinde kalma isteklerini değerlendirerek ilgili mercilere yönlendirme biçiminde hizmet vermektedir (KSGM, 2021, s. 12).

2.3.2. 112 Acil Yardım Hattı, 155 Polis İmdat Hattı ve 156 Jandarma İhbar Hattı

112 acil yardım hattı, şiddete maruz kalmış kadın veya erkeklerin sağlıkla ilgili hizmet alabilecekleri kurum ve kuruluşlar olup hem devlet hastanelerinden hem de sağlık merkezlerinden sağlık desteği ve bilgi alına bilinmektedir. Şiddet ve benzeri olumsuz durumlarda, saldırıya uğrayan erkek veya kadın en yakın sağlık kuruluşuna başvurabilmektedir. Bu tıbbi tesislerde şiddet mağdurları sorumlu bölüm tarafından tedavi edilmekte ve ilgili yerlere tutanak şeklinde rapor edilmektedir. 112 acil servisleri, şiddet, yaralanma veya benzeri sağlık sorunları durumunda ilk

müdahaleyi yapan ve adli vakalarda kolluk kuvvetlerine hizmet veren Sağlık Bakanlığı Acil Tıp Birimi olarak 24 saat hizmet vermektedir (Sarıcı, 2013, s. 49-50; Törer, 2020, s. 63).

155 Polis hattı şehir merkezlerinde, 156 jandarma hattı kırsal alanlarda hizmet veren bu yardım hatları kolluk kuvvetleri için olup il genelinde polis ve jandarma ile iletişim kurmayı sağlar. Şiddet mağduru kişi, bu numaralar aracılığıyla kolluk kuvvetlerine haber vermesi durumunda, şikâyetin niteliğine göre gerekli tedbirler alınıp işlem ve talimat verilir. Alınan tedbirler kapsamında şiddet mağdurlarının can ve ikametgâh güvenliği gibi unsurlar değerlendirilerek, kadının talebi üzerine en yakın hastane, mahkeme, kadın sığınma evi gibi kurum ve kuruluşlarla ilgili süreçleri başlatır (Törer, 2020, s. 62). Böyle bir başvuru olması durumunda, polis veya jandarma, şiddet mağdurunu dinlemeli, şikâyetlerinin neler olduğunu tespit etmeye çalışmalı, şiddeti tutanak altına almalı, Cumhuriyet Başsavcılığına bilgi verip onun talimatlarını alıp adli işlemleri ile birlikte mahkeme sürecini başlatır. Polis, kadının fiziksel ve ruhsal durumunu tespit etmek ve sağlık raporunun alınmasını sağlamak için en yakın sağlık kuruluşuna götürür, darp veya sağlık raporunun alınmasını sağlar. Polis veya jandarma olayla ilgisi olan kişileri tespit eder ve olayla ilgili delil toplayarak gerekli durumlarda mağdura ücretsiz avukat atanması için gerekli başvuruları yapar.

Şiddet mağduru olan kişileri Aile Koruma Yasası kapsamındaki hakları konusunda bilgilendirir. Barınmaya ihtiyacı olduğunda sosyal hizmetlere yönlendirir. İlgili mağdur acil barınma ihtiyacı içindeyse veya yüksek risk grubundaysa, polis, sosyal hizmetler görevlisini karakola davet ederek görüşmelerini sağlar. Şiddet mağduru ifadeyi okuyamazsa, kendisine okur. Ayrıca olaya karışan kadına beyannamenin bir nüshası, tarih ve numarayı verir. Bu tedbirlerin uygulanması için polisin, saldırıya uğrayan bir kadının şikâyette bulunmasını beklemesine gerek yoktur. Üçüncü bir kişi şikâyette bulunsa da aynı işlemler yapılır (Karhan, 2010, s. 104).

2.3.3. Alo 183 Aile Danışma ve Sosyal Hizmet Hattı

Alo 183 yardım hattı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'na bağlı, 7 gün 24 saat hizmet veren bir acil yardım hattıdır. Yardım hattı, şiddet görmüş veya şiddet görme riski taşıyan ve yardıma ihtiyacı olan kadın ve çocuklara psikolojik, hukuki ve finansal danışmanlık hizmeti vermekte ve yararlanabilecekleri hizmetler hakkında bilgi vermektedir. Alo 183, ücretsiz bir yardım hattıdır. Türkiye genelinde arayanlara, aile içi şiddeti sona erdirmek için gereken destek ve korumanın nasıl sağlanacağı konusunda bilgilendirilir ve bildirilen içeriğe veya eylemin gerekli olduğu yere göre kolluk kuvvetleri ve sağlık ekipleriyle koordinasyon sağlar. Çocuklar, engelliler, yaşlılar, şehit yakınları ve gazilere yönelik sosyal hizmetler konusunda bilgi ve danışmanlık hizmeti veren bir telefon hattıdır. (Karhan, 2010, s. 103; Törer, 2020, s. 62).

2.3.4. Kadın Sığınma Evleri

Çeşitli şiddet türlerine veya tacize maruz kalmış kadınları şiddetten korumak, psikososyal ve ekonomik sorunlarını gidermek, güçlendirmek ve ihtiyaçlarını karşılamak için geçici olarak varsa çocukları ile birlikte Kalabilecekleri Kadın Sığınma Evleri, Sığınma Evi, Şefkat Evi gibi benzeri isimlerle hizmete açılmış veya açılacak olan Sosyal Hizmetler bünyesinde hizmet veren yatılı kuruluşlarıdır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, “Kadın Sığınma Evleri”, 1 Ekim 2022).

Kadın Sığınma evleri şiddeti engelleme ve şiddet mağduru olan kadınların sonrasında can güvenliği ve korunmasıyla ilgili birimlerdir. Bu bakımdan kadına yönelik aile içi şiddetin önlenmesinde sığınma evleri önemli rol oynamaktadır. Kadın sığınma evleri aracılığıyla aile içi şiddet mağduru kadınlar şiddet ortamından kurtarılmakta, korunmakta, tıbbi ve psikolojik bakım sağlanmakta birlikte kadınların ihtiyaçlarına uygun psikolojik, sosyal ve hukuki destek sağlanıp, şiddet içeren durumlardan kaçmalarına yardımcı olmak için geçici yerleştirme sağlar ve gerekirse yeni bir hayat kurmak için adli yardım fonlarının kullanıldığı yerler olup ayrıca

şiddet mağduru kadınların rehabilitasyondan geçerek yeniden toplumla bütünleşmesi sağlanmaktadır. Bu, şiddet mağduru kadının temel hak ve özgürlüklerinin gerçekleşmesi sağlanmaktadır (Törer, 2020, s. 63-64; Karhan, 2010, s. 98).

Kadın sığınma evlerinde yaşayan ve bu hizmetten yararlanan kadınların durumlarını, eşleri veya aile bireyleri ile olan uyumsuzluklarını incelemek ve bu konuları ele almak için mesleki çalışmalar yapılmaktadır. Danışmanlık, tıbbi destek, çocuklara anaokulu, geçici ekonomik destek, güvenlik, meslek edindirme kurs ve eğitim programları, grup çalışması, sosyal, sanat ve spor etkinlikleri gibi alanlarda şiddet mağduru kadın ve beraberindeki çocuklarına destek sunulmaktadır. Kadın sığınma evlerinde konaklamak isteyen kadınlar, İl Aile ve Sosyal Hizmetler Kurumu, ŞÖNİM, ve buna benzer görevleri yerine getiren kamu kurum ve kuruluşlarının ilgili rehberlik servislerine ve kolluk kuvvetlerine başvurabilirler. Kadınların doğrudan kadın sığınma evlerinde başvurmaları kabul edilmemektedir. Kadın sığınma evlerine şahsen yapılan başvurular doğrudan ŞÖNİM'e iletilecektir. Kadınlar, sığınma evlerine girmek için herhangi bir resmi evrak veya belgeye ihtiyaç duymazlar. Ayrıca sığınma evinde kalan resmi kimliği olmayan kadınların kimliklerinin çıkarılmasına yardımcı olunmaktadır (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, "Kadın Sığınma Evleri", 1 Ekim 2022).

Kadın sığınma evlerinde kalan kadınların kişisel bilgileri olan telefon, adres gibi bilgileri gizli tutulmaya özen gösterilmektedir. Kadın sığınma evlerinde kadınların bakım ve ihtiyaçları, güvenliklerinin sağlanması, ihtiyaç halinde kendilerine sunulan hukuki ve psikolojik sosyal destek gibi meslek elemanları tarafından kadın sığınma evlerinde verilen hizmetler tamamen ücretsiz bir şekilde verilmektedir (Bora, 2015, s. 72). Kadın Sığınma Evlerinde şiddete maruz kalan kadınlar buralarda en az 3 ay ile en fazla 6 ay arasında çocukları ile birlikte kalabilme imkânları bulunmaktadır. Ancak bu süre zarfında kadının şartları iyileşmemiş, kendisine yönelik tehditler devam ediyorsa ve güvenli barınma ihtiyacına ihtiyaç duyulduğu takdirde bu süre bir 6 ay daha süre uzatılabilir (Törer, 2020, s. 64). Türkiye'de 31 Ocak 2022 itibari ile kadın sığınma evlerinden 411 bin 995 kadın ve beraberindeki çocuk faydalanmaktadır (KSGM, 2021, s. 12).

2.3.5. Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM)

6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun Yürütme Yönergesinde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi (ŞÖNİM): Saat başı çalışan, uygun ve gerekli personeli istihdam eden, tercihen kadın çalışanlardan oluşan, şiddeti önleme, koruyucu ve önleyici tedbirler, güçlendirme ve destekleyici danışmanlık, rehberlik ve izleme hizmeti sunumu yapan merkezler olarak tanımlanmaktadır (Yavuz, 2018, s. 59).

ŞÖNİM'ler, şiddetin engellenmesi, koruyucu ve önleyici tedbirlerin dinamik bir şekilde faaliyet göstermesi için gözetim çalışmaları yürütür ve destek hizmetleri sunar. Bu kapsamda ilgili kurum ve kuruluşlara psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri, hukuki danışmanlık hizmetleri, eğitim ve mesleki danışmanlık hizmetleri, sağlık danışmanlığı hizmetleri, ekonomik danışmanlık hizmetleri ve önleyici hizmetler doğrudan veya aracılar aracılığıyla sunulmaktadır. Bu yönlendirmeyi Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı bünyesinde hizmet veren Sosyal Hizmetler il ve ilçe müdürlükleri, şiddet mağduru kadınlara yönelik yapılan inceleme ve değerlendirme sonucunda hazırlanan Sosyal İnceleme Raporu ile birlikte kadını ihtiyaç duyduğu sosyal hizmet modeline yönlendirmektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, "Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi", 1 Ekim 2022).

ŞÖNİM'ler İstanbul Sözleşmesi ve 6284 Sayılı Kanuna dayanarak 2012 yılı Aralık ayında ilk başta 14 ilde (İzmir, Malatya, Mersin, Samsun, Şanlıurfa Ankara, Adana, Antalya, Bursa, Denizli, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul ve Trabzon) pilot uygulama olarak 2 yıl planlanarak hizmete açılmıştır. Başlangıçta 14 ilde pilot bir uygulama olan ŞÖNİM'ler bugün 76 ilde hizmet vermektedir. ŞÖNİM'ler alanlarında uzman personellerin ve genellikle kadın personellerin çalıştığı, şiddete maruz kalan kadınların, 7 gün 24 saat esasına göre başvuruda bulunabileceği, başvurunun vasfına göre gerekli destek ve önleyici önlemlerin alındığı, şiddet sonrası yaşanan olayın etkisini azaltmak için psikolojik desteğin yanı sıra yeni meslek kursları, eğitim çalışmaları ve çeşitli kurslarla uyum süreci desteklenerek şiddet mağduru kadınların şiddet ortamından çıkmalarına yardımcı olunmaktadır (Törer, 2020, s. 64; Özmen, 2017, s. 10).).

ŞÖNİM'lerde hizmetten yararlanacak kişiler ev içerisinde şiddete uğramış veya şiddete uğrama tehlikesi bulunan kadınlar ve aile bireyleri yararlanır. Şiddete maruz kalan ağır psikiyatrik, zihinsel ve ruhsal rahatsızlığı bulunanlar ve yaşı 60 üzeri olan ve öz bakımını sağlayamayacak durumda olan bireyler Engelli ve Yaşlı Hizmetleri Genel Müdürlüğüne, şiddet mağduru 18 yaşından küçük, hamile veya doğum yapmış kız çocukları ise Çocuk Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı kuruluşlara yönlendirilir.

Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerine başvuru yollarına yönlendirmeler ise; kişisel başvuru, kolluk eşliğinde veya yönlendirilmesi ile mahkeme kararı, üçüncü şahısların ihbarı, Alo 183'e düşen ihbarlar, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarında, kamu kurum ve kuruluşları ve medya kaynaklı yapılmaktadır (Yavuz, 2018, s. 60). 2012 yılında Pilot illerde açılmaya başlayan ŞÖNİM'ler şiddeti ve şiddetten kaynaklanan olumsuzlukları azaltma konusunda üstlendiği görevlerden dolayı ŞÖNİM'ler diğer illerde de açılmaya başlamıştır. 2022 yılı itibariyle 82 tane ŞÖNİM merkezi bulunmakta ve bu merkezlerden 2013-2021 yılları arasında 640 bin 565 kadın, 93 bin 340 çocuk ve 50 bin 923 erkek faydalanmıştır (KSGM, 2021, s. 12).

2.3.6. Aile Mahkemeleri

Sosyolojinin yapısal kuramları arasında aile toplumun en temel ve vazgeçilmez kurumu olarak kabul edilir. Toplumsal düzenin sağlıklı bir şekilde devam etmesi için toplumun en küçük birimi olan ailenin sağlıklı bir yapıya sahip olması önemli olarak görülür. Türkiye'nin yasal düzenlemelerinde de aile devletin ve toplumun bekası için önemli bir konuma yerleştirilmiştir. Bu nedenle aile özel hukuktan doğan ilişkiler, devletin hukuk alanına müdahalesi düşük olmakla birlikte, özel hukuktaki diğer hukuk dalları da dahil olmak üzere aile hukukuna müdahale daha fazladır (Tercan, 2003, s. 19).

Aile kurumu bireyleri, toplumu ve ülkeyi yakından ilgilendiren geleneksel toplum örf ve adetleri, sosyo-ekonomik olarak korumaya çalıştığı gibi hukuk kuralları ile de korumaya çalışır. Nitekim Anayasanın 41. Maddesinin başlığı ailenin

korunması maddesinde “ailenin Türk toplumunun temeli olduğu ve devletin ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması için gerekli tedbirleri alacağı ve gereken teşkilatı kuracağı” belirtilmiştir. Özellikle anne ve çocukların refahı ve özellikle de korunmasının maddede belirtilmiş olması, devletin gerekli tedbirler dışında yasal önlemlerde almıştır (Arslan, 2010, s.188).

Temelde sağlıklı ve güçlü bir aile yapısının varlığı, eşler arasında saygı ve hoşgörüye, aile içi şiddetin var olmamasına ve yerleşik bir demokratik kültüre bağlıdır. Bu bağlamda, yeni Türk Medeni Kanunu'nun uygulanması, iç uyuşmazlıklara ilişkin davalara bakacak ihtisas mahkemelerinin kurulmasını gerektirmektedir. Bu gereklilik ve yeni Medeni Kanunun uygulanması nedeniyle 18 Ocak 2003 tarih ve 24997 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 4787 sayılı Kanun, aile mahkemelerinin kuruluşunu, işleyişini ve yargı sürecini düzenlemek amacıyla hazırlanmıştır (Arslan, 2014, s. 39).

4787 sayılı kanunun yürürlüğe girmesiyle Aile Mahkemeleri 2003 yılında kurulmuştur. İlkin 4320 sayılı Ailenin Korunması Kanunu sonra 6284 Sayılı Yasa çerçevesinde Aile Mahkemeleri kadına yönelik şiddetle mücadele alanında en önemli kurumlardan biri haline gelmiştir. Aile mahkemesi hâkimleri, delil veya belge toplamadan, kolluk kuvvetleri, başsavcılıklar ve bakanlıkların devlet daireleri gibi diğer yetkili kurum ve kuruluşlar tarafından yapılan iddiaları koruma ve güvence altına almasında birinci elden yetkilidirler. Kurallar, aile bireylerini korumak, eşler arasında her konuda eşitliği sağlamak ve aile mahkemelerinde “koruyucu, eğitici ve sosyal tedbirler” alarak aile içinde olası şiddeti önlemeyi amaçlamaktadır. Zira Aile Mahkemesinin sorumluluk alanı, aileyi koruma kanunlarının uygulanmasından kaynaklanan davaları ve aile hukuku davalarını da kapsamaktadır (Özmen, 2017, s. 13; Filiz, 2011, s. 78).

Aile mahkemelerinin amacının ve kapsamının açıklandığı 1. Maddesinde:

> *"Aile mahkemelerinin kuruluş, görev ve yargılama usullerini düzenlemektir. Bu Kanun, aile hukukundan doğan dava ve işleri görmek üzere kurulan aile mahkemelerine dair hükümleri kapsar" (Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun,2003, md 1).*

Kanun, münhasıran aile hukuku ile ilgilenmek ve kanuni dava ve meseleleri ele almak üzere ilk derece hukuk mahkemeleri düzeyinde tek yargıçlı aile

mahkemeleri kurulmuştur. Mahkemede ayrıca psikologlar, eğitimciler ve sosyal hizmet uzmanları da bulunmaktadır. Mahkeme, esas meselelere geçmeden önce, ailenin karşılıklı sevgi, saygı ve hoşgörüsünün korunması amacıyla Mahkemeye sunulan dava ve işlerde, eşler ve çocuklarla ilgili meseleleri tespit etmeye çalışarak bunların sulh yoluyla çözümünü kolaylaştıracak, çözüm bulunamazsa işin özüne geçecektir (Filiz, 2011, s. 78).

Aile Mahkemelerinden görev yapacak olan hâkimlerin nitelikleri ve atamalarının açıklandığı 3. Maddesinde;

> *"Aile Mahkemelerine atanacak hakimlerin, hukuk fakültesi mezunu olması ve adli yargıda görevli olması, evli olmaları, çocuk sahibi olmaları, otuz yaşını doldurmaları, aile hukuku alanında lisansüstü eğitim yapmaları gerekmektedir" (Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun,2003, md.3).*

Aile Mahkemeleri tarafından verilen koruyucu, eğitici ve sosyal önlemlerin açıklandığı 6.Maddedesinde;

> *Yetişkinler hakkında; "Evlilik birliğinden dolayı meydana gelen yükümlülüklerden dolayı eşleri ikaz ederek aynı zamanda uzlaştırmaya çalışır. Ailenin mali durumunun korunması veya evlilik birliğinden doğan malî sorumlulukların yerine getirilmesine yönelik gerekli tedbirleri alır. Resmi veya özel sağlık veya sosyal hizmet kurumlarına, huzur evlerine veya benzeri yerlere yerleştirir. Bir meslek edinme kursuna veya uygun görülecek bir eğitim kurumuna verir". Küçükler hakkında; "bakım ve ihtiyaçlarına yönelik nafaka yükümlülüğü konusunda gerekli tedbirleri alır. Fiziksel ve zihinsel gelişmesi risk altında bulunan veya ailesi tarafından manen terk edilmiş küçüğü, ana ve babadan alarak bir aile yanına, resmî ya da özel sağlık kurumuna veya eğitimi güç çocuklara mahsus kuruma yerleştirir. Çocuk mallarının yönetimi ve korunmasına ilişkin tedbirler alır". Genel ve katma bütçeli daireler, mahallî idareler, kamu iktisadî teşebbüsleri ve bankalar tarafından kurulmuş teşekkül, müessese veya işletmelere veya benzeri işyerlerine yahut meslek sahibi birinin yanına yerleştirilir" gibi hem yetişkinler hem de küçükler hakkında Aile Mahkemeleri hakimleri önleyici tedbir kararları verebilir. Aile mahkemesince verilen bu kararların takip ve yerine getirilmesinde 5 inci maddeye göre atanan uzmanlardan biri veya birkaçı görevlendirilebilir. Bu kararlara uyulmaması halinde Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 113/A maddesi uygulanır (Aile Mahkemelerinin Kuruluş, Görev Ve Yargılama Usullerine Dair Kanun,2003, md 5-6).*

Aile mahkemelerinin görüldüğü üzere evli yetişkinleri evlilik birliğinden doğan yükümlülükleri konusunda uyardığı, anlaşamayan eşleri uzlaştırmaya çalıştığı, evlilik birlikteliğinden doğan mali yükümlülüklerini yerine getirmediği takdirde gerekli tedbirleri almaya yetkili olduğu görülmektedir (Tercan, 2003, s. 35).

Aile mahkemelerinin aile yapılarını korumak için kurulduğu göz önüne alındığında, akredite kurum ve kuruluşlar barış çağrısının başarısını engelleyen sebepleri çözmek için daha etkin bir şekilde çalışmalar yapması yararlı olacaktır.

Aile mahkemelerinde duruşma sürelerinin uzatılması için çaba gösterilmelidir. Barış aranırken daha profesyonel yardım alınmalı ve gerektiğinde eşin akrabalarından ayrı olarak barışa özgür iradesinin açıklanması için çaba gösterilmelidir (Filiz, 2011, s. 93-94).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

HİLVAN'DA KADINA YÖNELİK AİLE İÇİ ŞİDDET

3.1 ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

Şanlıurfa ili Hilvan ilçesinde gerçekleştirilen saha araştırması sonucunda elde edilen bulgular "Hilvan'da Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet" başlığını taşıyan bu bölüm altında değerlendirilmiştir. Hilvan'da kadına yönelik aile içi şiddet istatistikleri Türkiye ortalamasının altında yer almaktadır. Araştırmacı bu durumun Hilvan'da kadınların gerçekten şiddete maruz kalmadıkları için mi, şiddet konusundaki algılarının farklı olduğu için mi yoksa şiddet konusunda yasal haklarını bilmedikleri için mi gerekli başvuru yapmadıkları sorusu üzerine bu çalışmayı yapmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda literatür incelendikten sonra Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Etik Kurulu'ndan izin alındıktan sonra araştırmaya başlanmıştır. Araştırmanın metodolojisi bu ana başlık altında anlatılmıştır.

3.1.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Toplumun en önemli sorunlarından biri olan kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddet, birçok farklı ülkede sosyo-ekonomik düzeyleri, kültür yapıları ve eğitim seviyesi birbirinden farklı birçok insanı etkilemektedir. Bu amaçla toplumda her geçen gün daha fazla etkisi hissedilen kadına yönelik şiddet olgusunu her yönüyle ele almak, kadınların şiddet algılarını, yasal süreçlerin bilinirliğini saptamaktır. Bu çalışma ile aile içi ve kadına yönelik şiddet istatistiklerinin Türkiye ortalamasının altında olduğu yerlerden biri olan Hilvan'daki durumun gerçek nedeninin kadınların aile içinde şiddete maruz kalmamalarından mı yoksa şiddeti algılama biçimleri veya şiddet karşısında sahip oldukları yasal hakların bilincinde olmamalarından mı kaynaklandığını ortaya koyma amaçlanmaktadır.

Türkiye'nin her bölgesinde, şehrinde yaşanan kadına yönelik aile içi şiddet istatistikleri Şanlıurfa ilinin Hilvan ilçesinde Türkiye ortalamasının altındadır. Bu durum çalışmanın Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesinde yapılmasının temel sebebidir. Kadına yönelik aile içi şiddet, dünyada olduğu gibi Türkiye'de de ciddi, giderek daha artan ve çözümlemeyen bir toplumsal sorundur. Türkiye'de kadına yönelik şiddete maruz kalan kadınların sayısındaki artış göz önüne alındığında, toplumun temeli olan ailenin ve kadının şiddetten korunması gerektiği aşikârdır. Bu sebeple Türkiye'de kadına yönelik şiddet olayları ile ilgili çalışmalar sayıca artmıştır. Yapılan bu çalışmada diğer çalışmalardan çoğunda yer almayan şiddete uğrayan ve uğramayan kadınların şiddeti algılama biçimleri, kadınların şiddete maruz kaldıklarında sahip oldukları hukuki hak ve yolların neler olduğu hakkında bilgi sahibi olup olmadıkları incelemektir.

Şiddet istatistiklerinin düşük olması her zaman şiddetin olmadığı anlamına gelmemektedir. Bazı durumlarda toplumun şiddeti algılama biçimlerindeki farklılıklar şiddeti görünmez hale getirebilmektedir. Kadınların şiddeti algılama biçimlerinin tanımlanması kadına yönelik aile içi şiddeti önlemeye yönelik yapılacak çalışmalara yeni bakış açıları kazandıracaktır. Bu çalışma kadına yönelik şiddet istatistiklerinin altında bulunan Şanlıurfa/Hilvan'da yaşayan kadınların, şiddet konusundaki algıları, şiddet karşısındaki tutumları, şiddete maruz kalan ve maruz kalmayan kadınların sahip oldukları yasal hakların bilinirliğinin tespit edilmesi, literatürde kadına yönelik aile içi şiddet ve şiddet algısı konularında oldukça fazla sayıda çalışma bulunmasına rağmen yasal farkındalık konularında yeterli çalışma bulunmaması ve Şanlıurfa/Hilvan'da bu konuda yapılan ilk tez çalışması olması bakımından önem teşkil etmektedir.

3.1.2. Araştırmanın Modeli

Çalışmada Şanlıurfa/Hilvan İlçesinde yaşayan 18-55 yaş arası evli ev kadınlara yönelik şiddet algısı ve yasal mücadele yöntemlerinin bilinirliği farklı değişkenlere göre analizin amaçlanmıştır. Tezin temel hedefi doğrultusunda ilk etapta dünya genelinde ve Türkiye'de konu hakkında var olan literatür incelenmiş.

Tezin kavramsal ve kuramsal çerçevesi açıklandıktan sonra nicel araştırma yöntemi ve anket tekniği ile yapılan araştırmanın bulguları değerlendirilmiştir. Saha çalışmasından elde edilen veriler sonucunda yaş, eğitim ve gelir düzeyi gibi değişkenlerle ilgili çeşitli analizler yapılmıştır. Bu çalışmada betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz geçmişte, güncel süreçte veya belirli bir süreçte var olan olay, durum ve olguları açıklamaya yönelik bir yaklaşımdır. Mevcut olanları değiştirmeden veya etkilemeden bir olgunun bilimsel portresini ortaya çıkarma sürecini içermekte; nelerden oluştuğunu ve neyle ilgili olduğunu sorgulamaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013, s.16). Betimsel analiz, çeşitli araştırma yöntemleriyle elde edilen bilgilerin verilen bölümlere göre özetlenmesine ve yorumlanmasına dayanan bir tür nitel ve nicel veri analizidir. Betimsel analizin temel amacı, elde edilen verileri özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Özen ve Hendekçi, 2016, s. 625).

Bu çalışmada elde edilen verilerin toplanması ve analizi nicel araştırma yöntemleri kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Nicel araştırma, tespit edilen problemleri teori ile test eder, sayısal olarak ölçer ve istatistiksel yöntemlerle analiz eder. Genel olarak sayısal araştırma olarak adlandırılabilir. Çeşitli yöntemler kullanılarak verilerin toplanması ve bu verilerin istatistiksel teknikler kullanılarak ölçülmesi ve değerlendirilmesidir. Bazı nicel araştırmalar, bir veya daha fazla önceden tanımlanmış hipotezi test eder. Tümdengelim mantığı, bütünden parçaya hareket ön plandadır. Yöntem olarak sorular, deneyler, taramalar ve yapılandırılmış görüşme teknikleri kullanılabilir. Bir soruşturmaya başlamadan önce, uygun bir planlama gereklidir. Yapılacak araştırmanın hipotezi varsa ve istatistiksel sonuçları mevcutsa bu metodoloji benimsenmelidir (Padem, Göksu ve Konaklı, 2012, s.58). Bu araştırma yöntemi, nicel araştırma yöntemlerinin gözlem ve ölçümlerin objektif olmasına izin verdiği için tercih edilmiştir. Bu çalışmada elde edilen veriler, araştırmacı tarafından doldurulmuş bir anketten elde edilmiştir. Saha çalışmalarında kullanılmak üzere bir uzman görüşü ve doğrulanmış anket geliştirilmiştir. Nicel veriler, ev kadınlarından 250 anket aracılığıyla toplanmıştır.

3.1.3. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada evren kavramı, araştırmaya dâhil olan kişilerin oluşturduğu olgu, nesne veya yapıların adlandırılmasıdır. Çoğu durumda, araştırma evrenini tam olarak keşfetmek imkânsızdır. Bu nedenle araştırma konusunu geçerli ve güvenilir bir şekilde temsil eden bir örneklem setinin oluşturulması önerilmektedir (Sönmez ve Alacapınar, 2018, s. 309). Ana grup arasından, ana grubu temsil edebilen daha küçük kümeye örneklem denir. Ana grubu oluşturan tüm unsurlara ulaşılamadığı durumlarda örneklem gereklidir (Padem, Göksu ve Konaklı, 2012, s. 63). Nicel araştırma tarafından oluşturulan örneklemin, hem nicel hem de nitel olarak yeterince temsil etmesi önemlidir. Bunun için çeşitli istatistiksel yöntemler kullanılmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2018, s. 309). Bu çalışmanın evreni Şanlıurfa/Hilvan ilçesinde yaşayan 18-55 yaş arası evli ev kadınlarıdır. Örneklem hesaplanırken güncel Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) adrese dayalı nüfus kayıt sistemi 2021 verilerine göre Hilvan ilçesinin nüfusu 21.966 erkek, 21.250 kadın olmak üzere 43.216 kişi olup TUİK'in ilçe düzeyinde "iş gücüne dâhil olmama" nedeni ile 18-55 yaş arası evli 6575 kadın yaşamaktadır. İlçe kadın nüfusu hesaplanmasına uygun olarak, %95 güven seviyesi, 5 güven aralığı alındığında minimum 250 kişilik bir örneklem büyüklüğü saptanmıştır. Şanlıurfa/Hilvan ilçesinde merkez Karacurun Mahallesi, Bağlar Mahallesi, Yeni Mahallesi ve Bahçelievler Mahallesi olmak üzere dört mahallenin olduğu bu mahallelere rastgele gidildiği her mahallede çalışma yapıldığı olasılıklı örneklem tekniklerinden basit tesadüfi örneklem tekniği ile anket uygulanmıştır.

3.1.4. Veriler ve Analizi

Araştırmada verilerin elde edilmesi için gerekli olan anket formuna anketi dolduracak olan kadınların isimleri alınmadan gerçekleştirilmiştir. Hazırlanan anket formunda çalışma ile ilgili sorular olduğu gibi kadınla ilgili demografik sorular (yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi vb.) yer almaktadır. Anket formunda yer alan kadına yönelik aile içi şiddet ve kadınla ilgili demografik bilgilere ilişkin sorular hazırlanma

aşamasındayken ilk olarak geniş bir literatür taraması yapılarak geniş bir çerçeve oluşturulmuş ve kadınla ilgili daha önce yapılmış olan araştırma ve çalışmalardan faydalanılmıştır. İkinci olarak, hazırlanan anket maddeleri ilgili kurula sunulmuş olup kurul tarafından gelen eleştiri ve önerilerle anket soruları üzerinde gerekli biçimlendirme işlemleri yapılarak, güvenliliği ve geçerliliği ile anket formunda yer alan maddelerin açıklık ve anlaşılırlığı sağlanmaya çalışılmıştır. Anket soruları demografik bilgiler, kadınların şiddet algısı ve kadınların yasal sürecin bilinirliğine ilişkin toplam 54 maddeden oluşmaktadır. Araştırmanın veri toplama aracı olan anket formunun hazırlanabilmesi için etik kurul raporu alınmış olup anket formunu saha çalışmasında uygulamak amacıyla Hilvan Kaymakamlığından gerekli iznin alınmasından sonra anket formu araştırmacının kendisi tarafından mahallelere giderek gönüllük esasına dayalı olarak ve gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra uygulanmıştır. Çalışmada, anket sorularını cevaplayan kadınların, anket sorularının çözümlenmesinde betimleyici istatistik yöntemi kullanılmıştır. Betimsel istatistik veriler elde etmek amacıyla SPPS analiz programı kullanılarak yüzde ve frekans değerleri bulunmuş olup, katılımcı kadınların anket maddelerine verdiği cevapların demografik değişkenlere göre farklılaşması ise Kİ-KARE testi kullanılarak analiz edilmiştir.

3.1.5. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma Şanlıurfa/Hilvan ilçesinde yaşayan 18-55 yaş arası evli kadınlarla sınırlıdır. Bu çalışmanın bulguları ve sonuçları, katılan kadınların anket sorularına verdikleri yanıtlarla sınırlıdır. Çalışmanın bulguları Türkiye genelini temsil etme iddiası bulunmamakla birlikte Türkiye'de konu hakkında yapılacak çalışmalarda yön gösterici olmayı hedeflemiştir.

3.2. DEMOGRAFİK BULGULAR

Araştırmanın anket soruları literatür incelemesi sonucunda kadına yönelik aile içi şiddete neden olan çeşitli faktörler ele alınarak hazırlanmıştır. Hazırlanan sorularda kadınlardan yaş, eğitim durumu, eş eğitim durumu, eş mesleği, hane toplam geliri, çocuk sayısı, evlilik yılı, nikâh türü, evlenme biçimi, eşiyle akrabalık düzeyi gibi sorulara cevap vermeleri istenerek araştırmanın değişkenleri belirlenmiştir. Örneğin kadına yönelik aile içi şiddet araştırmalarında ailenin ekonomik statüsünün etkisine yönelik ciddi bulgulara yer verildiği için görüşme yapılan kadınlara hane toplam geliri sorusu yöneltilmiştir. Ancak araştırmanın bulguları ışığında çocuk sayısı, evlilik yılı, nikâh türü değişkenlerinin şiddete yönelik pozitif ya da negatif bir etkisi tespit edilemediği için bulguların değerlendirilmesi sürecinde kullanılmamıştır.

Tablo 1: Yaş dağılımı

Yaş Aralığı	***f***	***%***
18-25	67	26.8
26-30	60	24
31-36	38	15.2
37-40	32	12.8
41-45	17	6.8
46-50	14	5.6
51-55	22	8.8
Toplam	250	100.0

Tablo 1 incelendiğinde katılımcıların 67'sinin (%26.8) 18-25, 60'ının (%24) 26-30, 38'inin (%15.2) 31-36, 32'sinin (%12.8) 37-40, 17'sinin (%6.8) 41-45, 14'ünün (%5.6) 46-50 ve 22'sinin (%8.8) ise 51-55 yaş aralığında olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 2: Eğitim durumu dağılımı

Eğitim durumu	Eğitim Durumu		Eş Eğitim durumu	
	f	***%***	***f***	***%***
Okur-yazar değil	52	21	12	4.8
Okur-yazar	9	3.6	10	4
İlkokul	59	24	54	22
Ortaokul	66	26	55	22
Lise	52	21	78	31
Lisans	12	4.8	39	16
Lisansüstü	0	0	2	.8
Toplam	**250**	**100**	**250**	**100**

Tablo 2 incelendiğinde katılımcıların 52'sinin (%21) okur-yazar olmadığı, 9'unun (%3,6) okur-yazar olduğu, 59'unun (%24) ilkokul, 66'sının (%26) ortaokul, 52'sinin (%21) lise, 12'sinin (%4.8) lisans mezunu olduğu; ayrıca eşlerinin mezuniyet durumlarına bakıldığında ise 12'sinin (%4.8) okur – yazar olmadığı, 10'unun (%4) okur-yazar olduğu, 54'ünün (%22) ilkokul, 55'inin (%22) ortaokul, 78'inin (%31) lise, 39'unun (%16) lisans ve 2'sinin (% .8) lisansüstü mezunu olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 3: Eş meslek dağılımı

Eşin mesleği	***f***	***%***
Esnaf	115	46
Kamu Personeli	36	14.4
Çiftçi	34	13.6
İşçi	65	26
Toplam	**250**	**100**

Tablo 3 incelendiğinde katılımcıların eşlerinin 115'inin (%46) esnaf, 36'sının (%14,4) kamu personeli, 34'ünün (%13,6) çiftçi ve 65'inin (%26) işçi olduğu anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularında eşin meslek dağılımının araştırma sorusuna yönelik bulgu elde edilemediği için analiz sürecinde bu veriler ele alınmamıştır.

Tablo 4: Hane toplam geliri

Gelir	*f*	%
1801-3600 TL arası	124	49.6
3601-5400 TL arası	77	30.8
5401-7200 TL arası	46	18.4
9001 TL ve üzeri	3	1.2
Toplam	**250**	**100**

Tablo 4 incelendiğinde katılımcıların 124'ünün (%49.6) hane toplam gelirinin 1801-3600 TL, 77'sinin (%30.8) 3601-5400 TL, 46'sının (%18,4) 5401-7200 TL arasında ve 3'ünün (%1.2) 9001 TL ve üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5: Çocuk sayısı

Çocuk Sayısı	*f*	%
1	38	15.2
2	69	27.6
3	54	21.6
4	46	18.4
5 ve üzeri	43	17.2
Toplam	**250**	**100**

Tablo 5 incelendiğinde katılımcıların 38'inin (%15.2) 1 çocuk, 69'unun (%27.6) 2 çocuk, 54'ünün (%21.6) 3 çocuk, 46'sının (%18.4) 4 çocuk ve 43'ünün (%17.2) ise 5 ve üzeri çocuk sahibi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Evlilik yılı

Evlilik Yılı	*f*	%
1-5	64	25.6
6-10	65	26
11-15	39	15.6
16-20	33	13.2
21-25	18	7.2
26-30	11	4.4
31-39	20	8
Toplam	**250**	**100**

Tablo 6 incelendiğinde katılımcıların 64'ünün (%25.6) 1-5 yıl, 65'inin (%26) 6-10 yıl, 39'unun (%15.6) 11-15 yıl, 33'ünün (%13.2) 16-20 yıl, 18'inin (%7,2) 21-25 yıl, 11'inin (%4.4) 26-30 yıl ve 20'sinin (%8) ise 31-39 yıl arası evlilik süresine sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Nikâh türü

Nikâh türü	*f*	*%*
Sadece dinî nikâh	5	2
Hem resmî hem dinî nikâh	245	98
Toplam	**250**	**100**

Tablo 7 incelendiğinde katılımcıların 5 tanesinin (%2) sadece dinî nikâh, 245'inin (%98) hem dinî hem de resmî nikâhla evli oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 8: Akraba evliliği

Akraba evliliği durumu	*f*	*%*
Var	73	29.2
Yok	177	70.8
Toplam	**250**	**100**

Tablo 8 incelendiğinde katılımcıların 73'ünün (%29.2) akrabalarıyla evli olduğu, 177'sinin (%70.8) ise akraba olmayanlarla evli olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 9: Evlenme biçimi

Evlenme biçimi	*f*	*%*
Görücü usulü	197	78.8
Görüşüp tanışarak	42	16.8
Flört ederek	11	4.4
Toplam	**250**	**100**

Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların 197'sinin (%78.8) görücü usulü, 42'sinin (%16.8) görüşüp tanışarak ve 11'inin (%4.4) ise flört ederek evlilik gerçekleştirdikleri anlaşılmaktadır.

3.3. ŞİDDETE MARUZ KALMA DURUMUYLA İLGİLİ BULGULAR

Araştırmada demografig bilgilerin ardından anket yapılan kadınların hayatları boyunca şiddete maruz kalıp kalmadıkları ya da hangi tür şiddete maruz kaldıkları yönünde sorulara yer verilmiştir. Burada elde edile şiddete maruz kalma durumu değişkenlerle karşılaştırılmış, şiddete maruz kalma durumunu etkileyen faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca araştırmanın ilerleyen kısımlarında sorgulanan şiddet algısı ve yasal hakların bilinirliği sorusuna yönelik birer değişken olarak ele alınmıştır. Bu başlık altında, katılımcıların şiddete maruz kalma durumlarına ait betimsel istatistikler sunulmuş ve değişkenlerle karşılaştırılıp değişkenler açısından anlamlı farklılık gösterip göstermedikleri incelenmiştir.

Tablo 10: Eş şiddetine maruz kalma durumu

Eş şiddetine maruz kalma	*f*	*%*
Evet	78	31.2
Hayır	172	68.8
Toplam	**250**	**100**

Tablo 10 incelendiğinde katılımcıların 78'inin (%31.2) eşleri tarafından şiddete uğradıkları, 172'sinin ise (%68.8) eş şiddetine maruz kalmadıkları anlaşılmaktadır. Türkiye'de kadına yönelik şiddet istatistikleri %35 ile %40 arasında gösterilmektedir. Bu haliyle Hilvan'da yapılan bu araştırma sonucuna göre kadına yönelik aile içi şiddet istatistiklerinin Türkiye ortalamasının altında olduğu görülmektedir. Ancak bu oran kadına yönelik aile içi şiddet konusunun ciddi şekilde düşünülmesi ve önlem alınması gerçeğini ortaya koymaktadır.

Literatür incelendiğinde 2009 yılında yapılan "Türkiye'de Aile İçi Şiddet" isimli çalışmaya katılan 12.795 kadının 5028'inin (%39.3)'ü yaşamlarının belli bir

döneminde bir kez de olsa şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır (KSGM, 2009, s. 46). 2013 yılında 3500 kadın ile gerçekleştirilen "Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılarıyla" isimli çalışmaya katılan kadınların 1007'sinin (%28.8)'i eş şiddetine maruz kaldıkları anlaşılmaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013, s. 25). 2014 yılında yapılan 2009 yılında yapılan çalışmanın devamı niteliğinde olan "Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması" isimli çalışmaya katılan 7462 kadının 2072'sinin (%36)'sı eş şiddetine maruz kaldıkları anlaşılmaktadır (KSGM, 2014, s. 7). Bu çalışmaların sonuçları yapılan çalışmanın analiz sonuçlarını destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 11: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve yaş değişkenine ilişkin ki-kare analizi

Eş şiddetine maruz kalma	***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Evet	78	31.2	54.719	6	.000
Hayır	172	68.8			
Toplam	**250**	**100**			

Tablo 11 incelendiğinde, eşten şiddet görme davranışının *yaş* değişkeni ile ilişkisinin bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde yaş grupları arasında istatistiksel bakımdan anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (*sd*=6, *n*=250) =54.719; p< .05 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında yaş arttıkça eşten şiddet görme durumunun da arttığı anlaşılmaktadır. Eşinden şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların (*n*=78) 37'si (%47) 41 yaş ve üzerinde olan katılımcılardır. Bu sayı, söz konusu yaş grubunun %70'ine tekabül etmektedir.

Yapılan çalışmamalarda da yaş arttıkça eşten şiddet görme durumunun da arttığı anlaşılmaktadır. Eşinden şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların 37'si (%47) 41 yaş ve üzerinde olan katılımcılar olup bu sayı, söz konusu yaş grubunun %70'ine tekabül etmektedir. Dolayısıyla yaşı 41 ve üzeri olan katılımcıların büyük oranda eşlerinden şiddet gördükleri anlaşılmıştır. 2012 yılında 900 kişi ile yapılan çalışmada, %37.2'nin 18-28 yaş, %40.9'nun 29-39 yaş, %50.2'nin 40-50 yaş, %50.6'nın 51-61 yaş, %61.8'nın 62 ve üstü yaş gruplarının şiddete uğradığı tespit

edilmiştir. Şiddete uğrama durumu yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği, 40-50, 51-61, 62 ve üstü yaş kategorisinde olanların 18-28 yaş grubuna, 40-50, 62 ve üstü yaştaki kişilerin 29-39 yaş grubuna göre daha fazla şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Yaş oranı arttıkça şiddete maruz kalma oranın arttığı görülmektedir (Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı ve Doğan, 2012, s. 107). Çalışmanın analiz sonuçları da bu çalışmanın analiz sonuçlarını destekler niteliktedir.

Tablo 12: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve eğitim durumu değişkenine ilişkin ki-kare analizi

Eş şiddetine maruz kalma	***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Evet	78	31.2	54.944	5	.000
Hayır	172	68.8			
Toplam	**250**	**100**			

Tablo 12 incelendiğinde, eşten şiddet görme davranışının *eğitim durumu* değişkeni ile ilişkisinin bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda eğitim durumu grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =54.944; p< .05 olarak saptanmıştır. Eğitim durumu gruplarına bakıldığında eğitim düzeyi yükseldikçe eşten şiddet görmüş olma durumunun azaldığı görülmektedir. Okur-yazar olmadığını ifade eden(n=52) katılımcının 37'si eş şiddetine maruz kalmıştır. Bu oran söz konusu grubun %72'sine tekabül etmektedir. Dolayısıyla eğitim düzeyinin şiddete maruz kalmış olma davranışı ile ters orantılı olduğu, eğitim düzeyi yükseldikçe eş şiddetine maruz kalma durumunun düştüğü yorumu yapılabilir.

Gelir düzeyi arttıkça fiziksel şiddete maruz kaldığını bildiren kadınların oranı azalmaktadır. Geliri olmadığını veya 250 YTL'den az olduğunu bildiren en az bir kez eşinden fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı %43, aile geliri 2500 YTL'yi geçince bu oran %23'e düşmektedir (Altınay ve Arat, 2008, s 84). Hacettepe Nüfus Enstitüsü tarafından yapılan bir çalışmada (2008, s. 11), eğitim seviyesinin artması fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma oranını azaltmıştır. Eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınların %56'sı fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Cinsel şiddet, lise ve üstü eğitimliler ise fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış ve bu

grupta bu oran % 27'ye düşmüştür. Hacettepe Nüfus Enstitüsü (2015, s. 17) tarafından yapılan çalışmada, eğitim düzeyinin artması fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma yüzdelerini azaltmaktadır. Hiç eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınların %43'ü fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalırken, lisans ve üzeri eğitimi olan grupta bu oran, %21'e düşmektedir.

Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı ve Doğan, (2012, s. 107) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeylerine göre %77,8'i %77.8'nin okuryazar olmadığı, %51,1'i ilkokul, %41'i lise ve dengi, %35,1'i yüksekokul, %29,3'ü lisans ve %15,8'i mezun derece veya üstü şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Şiddete maruz kalma eğitim düzeyine göre değişmektedir. Hangi grupların değişkenlik gösterdiğine bakıldığında, okuma yazma bilmeyen öğrencilerin şiddete maruz kalma oranlarının ilkokul, lise ve dengi, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve yükseköğretime göre daha yüksek olduğu, İlkokul mezunlarının şiddete maruz kalma oranı, lise veya dengi, ortaokul, ön lisans, yüksek lisans ve yüksek eğitime göre daha fazla bulunduğu, lise ve dengi okul mezunlarının lisans, yüksek lisans ve yükseköğretim mezunlarına göre daha yüksek şiddete maruz kalma oranlarına sahip olduğunu ortaya koydu. Eğitim seviyesi yükseldikçe şiddete uğrama durumlarının azaldığı görülmüştür. Altınay ve Arat (2008, s. 179) tarafından yapılan çalışmada, eğitim seviyesi arttıkça, genel olarak fiziksel şiddete maruz kaldığını bildiren kadınların yüzdesinin azaldığı, okuma yazma bilmeyen kadınlar grubunda en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirenlerin oranı %43 iken, yükseköğrenim görmüş kadınlar grubunda bu oran %12'dir. Üç çalışmanın analiz sonuçları da bu çalışmanın analiz sonuçlarını destekler niteliktedir.

Tablo 13: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve eş eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Eş şiddetine maruz kalma	***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Evet	78	31.2	25.768	3	.000
Hayır	172	68.8			
Toplam	**250**	**100**			

Eş eğitim durumunun eş şiddetine maruz kalma davranışıyla ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılan chi-square analizi sonucunda 4 hücrede (%28.6) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşıldığından kategorilerin birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. *"Okur - yazar değil", "okur – yazar"* ve "*ilkokul* kategorileri birleştirilerek *"ilkokul ve altı"* kategorisi; "*lisans*" ve "*lisansüstü*" kategorileri birleştirilerek *"lisans ve üstü"* kategorisi oluşturulmuştur. Yeni kategorilerle yapılan ve Tablo 13'te sunulan sonuçlar incelendiğinde eşten şiddet görme davranışının *eş eğitim durumu* değişkeni grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (*sd*=3, *n*=250) =25.768; p< .05 olarak saptanmıştır. Eş eğitim durumu gruplarına bakıldığında eşin eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcıların eş şiddetine maruz kalma durumunun azaldığı görülmektedir. Eşleri, ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip olan katılımcıların (*n*=76) 40'ının eş şiddetine maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu oran söz konusu grubun %53'üne tekabül etmektedir. Dolayısıyla eşin eğitim düzeyinin eşe şiddet gösterme davranışı ile ters orantılı olduğu, eşin eğitim düzeyi yükseldikçe eşine şiddet gösterme düzeyinin de düştüğü yorumu yapılabilir. Ayrıca bu bulgularla katılımcıların eğitim durumu arasında da paralellik bulunduğu görülmektedir.

Tablo 14: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve eş meslek değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Eş şiddetine maruz kalma	***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Evet	78	31.2	11.340	3	.010
Hayır	172	68.8			
Toplam	**250**	**100**			

Tablo 14 incelendiğinde, eşten şiddet görme davranışının *eş meslek* değişkeni ile ilişkisinin bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square/Ki-Kare) testi sonucunda eş meslek grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (*sd*=3, *n*=250) =11.340; p< .05 olarak saptanmıştır. Katılımcıların eşlerinin mesleklerine bakıldığında en az şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların eşlerinin kamu görevlisi (*n*=36) olduğu

görülmektedir. Eşleri kamu görevlisi olan eşlerin sadece 4 tanesi eş şiddetine maruz kaldıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Eşleri esnaf olan katılımcıların ise %40'ı eş şiddetine maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Bu oran meslek grupları arasındaki en yüksek şiddete maruz kalma oranıdır.

Tablo 15: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve gelir düzeyi değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Eş şiddetine maruz kalma	***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Evet	78	31.2	9.852	2	.007
Hayır	172	68.8			
Toplam	**250**	**100**			

Gelir düzeyinin, eş şiddetine maruz kalma davranışıyla ilişkisinin incelenmesi amacıyla yapılan chi-square analizi sonucunda 2 hücrede (%25.00) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşıldığından kategorilerin birleştirilmesi yoluna gidilmiştir. Oluşturulan yeni kategoriye *"5401 TL ve üzeri"* adı verilmiştir. Yeni kategorilerle yapılan ve Tablo 15'te sunulan sonuçlar incelendiğinde eşten şiddet görme davranışının *gelir düzeyi* değişkeni grupları arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (sd=2, n=250) =9.852; p< .05 olarak saptanmıştır. Gelir düzeyi gruplarına bakıldığında gelir düzeyi yükseldikçe katılımcıların eş şiddetine maruz kalma durumunun azaldığı görülmektedir. Gelir düzeyleri daha düşük olan diğer iki grupta (1801-3600 TL arası ve 3601-5400 TL arası) eş şiddetine maruz kaldığını ifade edenlerin oranları birbirine yakın düzeydedir (%28). Dolayısıyla gelir düzeyinin eş şiddetine maruz kalma durumu ile ters orantılı olduğu, hane geliri yükseldikçe eş şiddetine maruz kalma düzeyinin de düştüğü yorumu yapılabilir.

Tablo 16: Eş şiddetine maruz kalma durumu ve akraba evliliği değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Eş şiddetine maruz kalma	*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Evet	78	31.2	9.422	1	.002
Hayır	172	68.8			
Toplam	**250**	**100**			

Tablo 16 incelendiğinde, eşten şiddet görme davranışının *akraba evliliği* değişkeni ile ilişkisinin bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda eşin akraba olup olmaması açısından gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (*sd*=1, *n*=250) =9.422; p< .05 olarak saptanmıştır. Eşleriyle akraba olduklarını ifade eden katılımcıların (*n*=73) %45'inin eş şiddetine maruz kaldıkları; eşleriyle akraba olmadıklarını ifade eden katılımcıların (*n*=177) ise %25'inin eş şiddetine maruz kaldıkları saptanmıştır. Dolayısıyla akraba evliliği yapan katılımcıların daha fazla eş şiddetine maruz kaldıkları söylenebilir. Ayrıca aynı değişken 2x2 çapraz tablosuna sahip olduğu için etki büyüklüğü hesaplaması amacıyla *"risk oranı (odds ratio)"* ve "*Cramer's V"* hesaplamaları yapılmıştır. Risk oranı hesaplamasının sonucu *"2.42"* olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre *"eşi akraba olanların şiddete maruz kalma durumları eşleriyle akraba olmayanlara göre 2.42 kat daha fazladır"* şeklinde ifade edilebilir. Cramer's V değerine ait hesaplama sonucunda ise *etki büyüklüğü ".19"* olarak tespit edilmiştir.

Tablo 17: En son şiddet görme zamanı

Son şiddet görme zamanı	*f*	%
Bu ay içinde	2	3
12 Ay içinde	9	11.5
12 Aydan daha fazla zamanda	67	85.5
Toplam	**78**	**100**

Tablo 17 incelendiğinde, eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların (*n*=78) 2'sinin (%3) son ay içerisinde, 9'unun (%11.5) son 1 yıl

içerisinde ve 67'sinin (%85.5) ise 1 yıldan daha uzun süre önce şiddete maruz kaldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 18: Şiddet görme sıklığı

Şiddet Görme Sıklığı	*f*	%
Evliliğimiz boyunca sadece bir defa	14	18
Evliliğimiz boyunca birkaç defa	48	61.5
Yılda birkaç defa	9	11.5
Birkaç ay arayla	5	6
Ayda en az bir kez	2	3
Toplam	**78**	**100**

Tablo 18 incelendiğinde, eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların (*n*=78) 14'ünün (%18) evlilik hayatı boyunca 1 defa, 48'inin (%61.15) evlilik hayatı boyunca birkaç defa, 9'unun (%11.5) yılda birkaç defa, 5'inin (%6) birkaç ay arayla ve 2'sinin (%3) ise ayda en az bir defa eş şiddetine maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. 2013 yılında 3.500 kadın ile gerçekleştirilen "kadına yönelik şiddet algısı-kadın ve erkek bakış açılarıyla" isimli çalışmaya katılan kadınların 1007' sinin (%28.8)'i eş şiddetine maruz kaldıkları ve maruz kaldıkları sıklık sorulduğunda, 725 (%72)'i ara sıra, 187 (%18.6)'si da sık sık, 95 (%9.4)'i, her zaman şiddete maruz kaldığı anlaşılmıştır (Şenol ve Yıldız, 2013, s. 23). Çalışmanın analiz sonuçlarının da bu çalışmanın analiz sonuçlarını destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır

Tablo 19: Maruz kalınan şiddet türleri

Şiddet türü	*f*	%
Sözel/duygusal	2	3
Fiziksel	62	79
Sözel ve fiziksel	7	9
Fiziksel ve cinsel	2	3
Fiziksel ve ekonomik	5	6
Toplam	**78**	**100**

Tablo 19 incelendiğinde, eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların (*n*=78) 3'sinin (%3) sözel/duygusal, 62'sinin (%79) fiziksel, 7'sinin

(%9) sözel ve fiziksel, 2'sinin (%3) ve 5'inin (%6) fiziksel ve ekonomik şiddete uğradığı anlaşılmaktadır. Bulgulara göre en fazla görülen şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu söylenebilir.

2009 yılında yapılan "Türkiye'de aile içi şiddet" isimli çalışmaya katılan 12795 kişi ve 10798 evli kadın üzerinden yapılan çalışmada 4243(%39.3)'ü fiziksel, 1652(%15.3)'si cinsel, 4524(41.9)'ü fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Bu çalışmanın devamı niteliğinde 2014 yılında 7462 kadın ve evli 6287 kadına yönelik yapılan çalışmada, 2263(%36) 'ü fiziksel, 754(%12) 'ü cinsel 2389(%38) hem fiziksel hem cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmıştır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009, s.47; Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014, s.8-9). Dolayısıyla en fazla görülen şiddet türünün fiziksel şiddet olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 20: Erkeğin şiddet uygulama nedenleri

Şiddet nedenleri	*f*	*%*
Ekonomik sebepler	18	23
Alkol/madde bağımlılığı	7	8.9
Eşimin ailesinden kaynaklı nedenler	31	40
Benim ailemden kaynaklanan sebepler	1	1.3
Çocuklarla ilgili sorunlar	5	6.4
Eşimin psikolojik sorunları	5	6.4
Özel bir nedeni yok	9	11.5
Bilmiyorum	2	100
Toplam	**78**	**100**

Tablo 20 incelendiğinde, eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların (*n*=78) 18'inin (%23) ekonomik sebeplerle, 7'sinin (%8.9) alkol/madde bağımlılığıyla, 31'inin (%40) eşin ailesinden kaynaklı sebeplerle, 1'inin (%1.3) kendi ailesinden kaynaklanan sebeplerle, 5'inin (%6.4) çocuklarla ilgili sebeplerden, 5'inin (%6.4) eşin psikolojik sorunlarından kaynaklanan sebeplerle şiddet gördüklerini; 9'unun (%11.5) gördüğü şiddetin özel bir nedeni olmadığını ve 2'sinin (%2.5) neden şiddet gördüğünü bilmediğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Eşin ailesinden kaynaklanan şiddet oranının yüksekliği göze çarpmaktadır. Bu

duruma, bölgenin sosyolojik bir gerçeği olan ve daha çok erkek tarafıyla oluşan güçlü akrabalık ilişkilerinin yol açmış olabileceği düşünülmektedir.

Yaşanan fiziksel şiddetin kadına göre nedenlerinin yer aldığı 4552 evli kadın ile yapılan çalışmada 988'nin (%21,7) ekonomik, 1142'sinin (%31,7) erkeğin ailesi kaynaklı, 427 (%9,4)'si erkeğin kötü alışkanlıkları, 974'nün (%21,4) erkekle ilgili, 833'nün (%18,3) kadınla ilgili, 127'sinin(%2,8) kadının ailesi, 573'ünün (%12,6) çocuklarla ilgili, 409'unun(%9), özel nedenin olmadığı, 50'sinin (%1,1) bilmiyor, 514'ünün (%11,3) diğer nedenler olduğu anlaşılmaktadır. (KSGM, 2009, s. 84). Yaşanan fiziksel şiddetin kadına göre nedenlerinin yer aldığı 6287 evli kadın ile yapılan çalışmada 1697'sinin (%27) ekonomik, 2074'ünün (%33) erkeğin ailesi kaynaklı, 754'ünün (%12) erkeğin kötü alışkanlıkları, 1760'ının (%28) erkekle ilgili, 1508'inin (%24) kadınla ilgili, 629'unun (%10) çocuklarla ilgili, 754'ünün (%12) özel nedenin olmadığı, 50'sinin (%1,1) bilmiyor, nedenler olduğu anlaşılmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014, s. 24). Başka bir çalışmada kadınların %19,2'si eşinin ailevi sebeplerden, %16,4'ü sebepsiz yere ve sevgisizlikten, %13,7'si kıskançlık ve maddi sebeplerden, %9,6'sı alkolden, %4,1'i başka kadının varlığı (aldatma), %2,1'i ev işleri ve çocuklar, %1,4'ü inanç farklılığı, %0,7'si kendi aileleri ve %0,4'ü eğitim ve kültürel farklılıklar gibi sebeplerden ötürü eş şiddetine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Ağçay, 2009, s. 98).Eşin ailesinden kaynaklanan şiddet oranının üç çalışmada yüksekliği olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 21: Şiddete maruz kaldığında kolluk kuvvetlerine başvurma durumu

Kolluk kuvveti başvurusu	***f***	***%***
Evet	5	4
Hayır	73	96
Toplam	**78**	**100**

Tablo 21 incelendiğinde, eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların (*n*=78) 5'inin (%4) şiddete maruz kaldıktan sonra kolluk kuvvetlerine başvurdukları, 73'ü (%96) gibi büyük bir oran kolluk kuvvetlerine başvurmadıkları

anlaşılmaktadır. Bu durumun bölgenin sosyal yapısından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Sonuçlara bakıldığında eş şiddetine maruz kalan kadınların yaşamış oldukları şiddet karşısında çeşitli sebeplerden dolayı başkalarından yardım almayı tercih etmemektedirler. Kadınların sosyo-ekonomik durumları, eğitim düzeyleri, bölgenin sosyo-kültürel yapısı ve bu yapının kadınlar üzerinde oluşturduğu psikolojik baskının kolluğa başvurmama nedenlerinden en önemlileri olduğu düşünülmektedir.

Şiddete maruz kaldığını ifade eden 4.881 kadının 234'ü (%4,8) şiddete maruz kaldıktan sonra kolluk kuvvetlerine başvurdukları, 4481'inin (%91,8) gibi büyük bir oranın herhangi bir kurum ve kuruluşa başvurmadıkları anlaşılmaktadır(Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009, s. 226). Şiddete maruz kaldığını ifade eden 2072 kadının 166'sı (%8) şiddete maruz kaldıktan sonra kolluk kuvvetlerine başvurdukları, 1844'ünün (%89) gibi büyük bir oranın herhangi bir kurum ve kuruluşa başvurmadıkları anlaşılmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014, s. 26).

Herhangi bir kurum ve kuruluşa ve kolluk kuvvetlerine başvuru yapan kadınların, her iki çalışmada başvuru oranlarının düşük olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 22: Kolluk kuvvetlerine başvurma nedeni

Kolluk Kuvvetlerine başvurma nedeni	***f***	***%***
Daha fazla tahammül edemedim.	1	0.4
Barınma talebi.	3	1.2
Korunma talebi	1	0.4
Toplam	**5**	**2**

Tablo 22 incelendiğinde, Şiddete maruz kalıp kolluğa başvuran katılımcılardan 1'inin şiddete daha fazla tahammül edemediği, 1'inin korunma talebiyle ve 3'ünün ise barınma talebiyle başvurdukları anlaşılmaktadır.

Şiddete maruz kaldığını ifade eden 4.881 kadının 369'u herhangi bir kurum ve kuruluşa başvuru yapmıştır. Bu kadınların 14'ü (%3.9) barınma talebiyle, 151'inin

(%41) daha fazla tahammül edemediği, 107'sinin (%29) korunma talebiyle başvurdukları anlaşılmaktadır (KSGM 2009, s. 228). Bu çalışma da başvuru oranlarının düşük olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır**.**

Tablo 23: Şiddete maruz kalmasına rağmen kolluk kuvvetlerine başvurmama nedeni

Kolluğa başvurmama nedeni	*f*	*%*
Ailem/akrabalarım karşı çıktı.	3	4.3
Ayıplanmaktan korktum.	26	37.7
Duyulmasını istemedim.	24	34.8
Bir işe yarayacağını düşünmüyorum.	4	5.8
Diğer (Bilgisi yok, huzur kaçmasın)	12	17.4
Toplam	**69**	**100**

Tablo 23 incelendiğinde şiddet gördüğü halde kolluğa başvurmayan (*n*=69) katılımcıların 3'ünün (%4.3) aile/akrabaların karşı çıkması, 26'sının (%37.7) ayıplanmaktan korktuğu, 24'ünün (%34.8) duyulmasını istemediği, 4'ünün (%5.8) bir işe yaramayacağını düşündüğü için ve 12'sinin (%17.4) ise diğer muhtelif nedenlerle kolluğa başvurmadıklarını ifade etmişlerdir. En büyük orana sahip ''ayıplanmaktan korktum, duyulmasını istemedim'' iki nedene bakıldığında bölgenin sosyo-kültürel yapısı ve bu yapının kadınlar üzerinde oluşturduğu psikolojik baskının kolluğa başvurmama nedenlerinden en önemlileri olduğu düşünülmektedir.

Tablo 24: Şiddete maruz kalma durumunda tepki verme durumu

Şiddete tepki türü	*f*	*%*
Tepki vermedim/vermem.	47	18.8
Ağladım/ağlarım.	88	35.2
Küstüm/küserim.	42	16.8
Sözel olarak karşılık verdim/veririm	7	2.8
Eşimin ailesine anlattım/anlatırım	6	2.4
Kendi aileme anlattım/anlatırım.	11	4.4
Evi terk ettim/ederim.	22	8.8
Kolluk kuvvetlerine şikâyet ettim/ederim.	27	10.8
Toplam	**250**	**100**

Tablo 24 incelendiğinde, katılımcıların 47'sinin (%18.8) tepkisiz kaldığını/kalacağını, 88'inin (%35.2) ağladığını/ağlayacağını, 42'sinin (%16.8) küstüğünü/küseceğini, 7'sinin (%2.8) sözlü karşılık verdiğini/vereceğini, 6'sının (%2.4) eşinin ailesine anlattığını/anlatacağını, 11'inin (%4.4) kendi ailesine anlattığını/anlatacağını, 22'sinin (%8.8) evi terk ettiğini/edeceğini ve 27'sinin (%10.8) kolluk kuvvetine başvurduğunu/başvuracağını ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı ve Doğan, (2012, s. 108) tarafından yapılan çalışmada Şiddet karşısında %49,9'unun sessiz kaldığı, %18,6'sının evden ayrıldığı, %37,5'inin özür dilediği ve %6,5'inin karakolu aradığı belirlendi. Başka bir çalışmada şiddet gören kadınların %13'ünün eşinden şikâyetçi olduğu, %87'sinin ise eşinden şikâyetçi olmadığı belirlenmiştir. Şikâyetçi kadınların %89,5'i şikâyet sürecinde zorluk yaşadıklarını, %52,9'u aile baskısından, %29,4'ü yasal süreçten ve %17,6'sı koca baskısından kaynaklandığını belirtmiştir. Yapılan çalışmada bulgular sonucu ortaya çıkan veriler sonucunda şikâyet sürecinde karşılaşılan yüksek zorluk düzeyi, kadına yönelik şiddetin aile içinde veya yasal süreçte şikâyet edilmemesi gerektiğine dair geleneksel uygulamadan kaynaklandığı düşündürmüştür. Kadınların, büyük çoğunluğunun şiddet karşısında hiçbir şey yapmadığı görülmektedir (Ağçay, 2009, s. 99). Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşa, kolluk kuvvetlerine, adli mercilere başvuru yapan kadınların, üç çalışmada görüldüğü üzere başvuru oranlarının düşük olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Söz konusu sorunun şiddet görenler ve görmeyenler açısından değerlendirilebilmesi amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda 5 hücrede (%31.3) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşılmıştır. Şiddete maruz kalanlar ve kalmayanlara ilişkin karşılaştırma tablosu Tablo 25'te sunulmuştur.

Tablo 25: Şiddet görme durumuna göre şiddete tepki verme durumunun karşılaştırılması

Tepki türü	Şiddet Gördüm			
	Evet		Hayır	
	f	%	*f*	%
Tepki vermedim/vermem.	26	10.4	21	8.4
Ağladım/ağlarım.	31	12.4	57	22.8
Küstüm/küserim.	10	4	32	12.8
Sözel olarak karşılık verdim/veririm	2	.8	5	2
Eşimin ailesine anlattım/anlatırım	1	.25	5	2
Kendi aileme anlattım/anlatırım.	0	-	11	4.4
Evi terk ettim/ederim.	4	1.6	18	7.2
Kolluk kuvvetlerine şikâyet ettim/ederim.	4	1.6	23	9.2
Toplam	**78**	**31.25**	**172**	**68.8**

Tablo 25 incelendiğinde, hem daha önce şiddete maruz kalmış olan katılımcıların (*n*=78) hem de hiç şiddete maruz kalmamış katılımcıların (*n*=172) en fazla gösterdikleri/gösterecekleri tepki türü *"ağladım/ağlarım"* maddesi olmuştur (*n*=88, %35.2). Daha önce şiddete maruz kalmış olan katılımcıların 4 tanesi (şiddete maruz kalanların %5'i) kolluk kuvvetlerine başvurduklarını ifade etmişlerdir. Bu bulgu Tablo 21'deki bulgularla örtüşmektedir. Daha önce şiddete maruz kalmamış katılımcıların ise 23'ü (%13) kolluk kuvvetlerine başvuracaklarını ifade etmişlerdir. Bu madde kapsamında şiddete maruz kalmış olanlarla olmayanlar arasında oransal olarak yüksek fark bulunduğu anlaşılmaktadır. En yüksek oranda cevap alan tepki türlerine bakıldığında katılımcı kadınların benzer tepkilerde bulundukları /bulunacakları yorumu yapılabilir.

Tablo 26: Şiddete maruz kalma durumunda yardım istenilecek kişiler

Yardım istenecek kişiler	*f*	%
Eşimin ailesinden	24	9.6
Kendi ailemden	93	37.2
Arkadaşlarım/Komşularım	1	.4
Kolluk kuvvetlerinden	40	16
Kimseye anlatmadım/anlatmam	92	36.8
Toplam	**250**	**100**

Tablo 26 incelendiğinde şiddete maruz kalındığında yardım istenilen/istenilecek olan adres olarak katılımcıların 24'ü (%9.6) eşinin ailesinden, 93'ü (%37.2) kendi ailesinden, 1'i (% .4) arkadaşlarından/komşularından, 40'ı (%16) kolluk kuvvetlerinden ve 92'si (36.8) kimseye anlatmadığını/anlatmayacağını ifade ettiği anlaşılmaktadır. 2013 yılında 3500 kadın ile gerçekleştirilen "kadına yönelik şiddet algısı-kadın ve erkek bakış açılarıyla" isimli çalışmaya katılan kadınların 1007' sinin (%28.8)'i eş şiddetine maruz kaldıkları, maruz kalınan şiddet karşısında 290'nının yardım talebinde bulunduğu, 128'inin (%44,1) akrabalarından, 58'i (%20) kolluk kuvvetlerinden, 60'ı (%20,7) komşularından yardım isteyeceklerini ifade etmişlerdir (Şenol ve Yıldız, 2013, s. 29). Bu çalışmadaki veriler çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Tablo 27: Kadınların annesinin eş şiddetine maruz kalma durumu

Annenin şiddete maruz kalma durumu	***f***	**%**
Evet	109	43,6
Hayır	141	56,4
Toplam	**250**	**100**

Tablo 27 incelendiğinde katılımcıların 109'unun (%43.6) annesinin şiddete maruz kaldığı, 141'inin (%56.4) annesinin şiddete maruz kalmadığı anlaşılmaktadır. 2009 yılında 10335 katılımcı ile yapılan "Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet" isimli çalışmada 6282 kadının annelerinin %19'unun fiziksel şiddet yaşadığı, % 76.3'ünün hiç fiziksel şiddet yaşamadığı, 4053 kadının annelerinin %37.2'sinin en az bir kez fiziksel şiddet yaşadığı, %56.1'inin en az bir kez fiziksel şiddet yaşamadığı anlaşılmaktadır (KSGM, 2009, s.217).

Türkiye'nin 51 ilinde 24.048 hanede yapılan bir araştırmada en az bir kez şiddet görmüş kadınların %37'sinin, hiç şiddet yaşamamış kadınların %19'unun annesi de şiddet görmüş. Diğer bir deyişle, kendi ailesinde şiddete tanık olan kadınların, tanık olmayan kadınlara göre şiddet yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir. (Bedir ve ark, 2017, s.193). Bu çalışmadaki veriler çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır**.**

Söz konusu sorunun şiddet görenler ve görmeyenler açısından değerlendirilebilmesi amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda daha önce şiddet görenler ile görmeyenler arasında istatistiksel açıdan anlamlı fark bulunduğu anlaşılmaktadır. Buna göre χ^2 (*sd*=1, *n*=250) =40.059; p< .05 olarak saptanmıştır. Bulgular Tablo 28'de sunulmuştur.

Tablo 28: Annenin şiddete maruz kalıp/kalmama durumunun şiddete maruz kalmış ve kalmamış katılımcılar açısından karşılaştırılması

Annenin şiddete maruz kalma durumu	**Şiddet Gördüm**						
	Evet		Hayır				
	f	***%***	***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Evet	57	22.8	21	8.4	40.059	1	.000
Hayır	52	20.8	120	48			
Toplam	**78**	**31.25**	**172**	**68.8**			

Aynı değişken 2x2 tablosuna sahip olduğu için etki büyüklüğü hesaplaması amacıyla *"risk oranı (odds ratio)"* ve "*Cramer's V"* hesaplamaları yapılmıştır. Risk oranı hesaplamasının sonucu *"6.22"* olarak tespit edilmiştir. Bu sonuca göre *"anneleri şiddete maruz kalmış olanların kendilerinin de şiddete maruz kalma durumları anneleri şiddete maruz kalmamış olanlara göre 6.22 kat daha fazladır"* şeklinde ifade edilebilir. Cramer's V değerine ait hesaplama sonucunda ise *etki büyüklüğü ".40"* olarak tespit edilmiştir.

Yukarıdaki bulgulara göre annesi şiddete maruz kalmış olan katılımcıların 57'sinin şiddete maruz kaldığı 21'inin ise şiddete maruz kalmadığı dolayısıyla şiddete maruz kalmış olan katılımcıların annelerinin de geçmişinde şiddete maruz kalma durumunun bulunduğu anlaşılmaktadır. Anneleri şiddete maruz kalmamış olan katılımcıların ise büyük oranda (*n=120*) kendilerinin de şiddete maruz kalmadıkları anlaşılmaktadır.

3.4. KADINLARIN ŞİDDET ALGISI

Katılımcı kadınların şiddet algılarının betimlenebilmesi için toplam 26 ifadeden oluşan maddeler sunulmuş ve bu maddelerin şiddet türü olarak algılanma oranı tespit edilmeye çalışılmıştır. Söz konusu 26 madde daha sonra ana tema kapsamında 4 şiddet türü olarak betimlenerek ayrı ayrı tablolar halinde sunulmuştur.

Tablo 29: Kadınların psikolojik şiddet türüne ilişkin algıları

Psikolojik Şiddet		Evet	Hayır
Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir.	*f*	96	154
	%	38.4	61.6
Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir.	*f*	213	37
	%	85.2	14.8
Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir.	*f*	76	174
	%	30.4	69.6
Eşimin beni kıskanması şiddettir.	*f*	53	197
	%	21.2	78.8
Eşimin kıyafetlerime karışması şiddettir.	*f*	63	187
	%	25.2	74.8
Eşimin benim başka erkeklerle konuştuğumda sinirlenmesi şiddettir.	*f*	67	183
	%	26.8	73.2
Eşimin sokağa çıkarken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.	*f*	57	193
	%	22.8	77.2
Eşimin hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir	*f*	89	161
	%	35.6	64.4
Eşimin kaba davranması şiddettir.	*f*	212	38
	%	84.8	15.2
Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir.	*f*	223	27
	%	89.2	10.8
Eşimin beni küçümsemesi şiddettir.	*f*	210	40
	%	84	16
Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir.	*f*	172	78
	%	68.8	31.2

Tablo 29 incelendiğinde, katılımcı kadınların aileleriyle görüşmelerinin kısıtlanması (*n*=213; %85.2) dışında diğer sosyal ilişkilerinin kısıtlanmasını psikolojik şiddet olarak görmedikleri; kişiliklerine ilişkin (kabalık, küçümseme,

sevgi göstermeme vb.) olumsuz davranışları büyük oranda şiddet olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 30: Psikolojik şiddet ve yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Psikolojik Şiddet		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir.	Evet	96	38.6	26.611	6	.000*
	Hayır	153	61.4			
	Toplam	249	100			
Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir.	Evet	212	85.1	34.397	4	.000*
	Hayır	37	14.9			
	Toplam	249	100			
Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir.	Evet	76	30.5	20.282	6	.002*
	Hayır	173	69.5			
	Toplam	249	100			
Eşimin beni kıskanması şiddettir.	Evet	53	21.3	7.617	4	.107
	Hayır	196	78.7			
	Toplam	249	100			
Eşimin kıyafetlerime karışması şiddettir.	Evet	63	25,3	6.468	6	.373
	Hayır	186	74.7			
	Toplam	249	100			
Eşimin benim başka erkeklerle konuştuğumda sinirlenmesi şiddettir.	Evet	67	26.9	9.141	6	.166
	Hayır	182	73.1			
	Toplam	249	100			
Eşimin sokağa çıkarken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.	Evet	57	22.9	5.852	4	.210
	Hayır	192	77.1			
	Toplam	249	100			
Eşimin hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir	Evet	89	35.7	8.230	6	.222
	Hayır	160	64.3			
	Toplam	249	100			
Eşimin kaba davranması şiddettir.	Evet	211	84.7	35.217	4	.000*
	Hayır	38	15.3			
	Toplam	249	100			
Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir.	Evet	223	89.6	37.224	4	.000*
	Hayır	26	10.4			
	Toplam	249	100			
Eşimin beni küçümsemesi şiddettir.	Evet	210	84.3	31.348	4	.000*
	Hayır	39	15.7			
	Toplam	249	100			
Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir.	Evet	172	69.1	71.073	6	.000*
	Hayır	77	30.9			
	Toplam	249	100			

*** <.01**

Tablo incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları psikolojik şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen

cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde bazı sorulara verilen cevaplarda yaş grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Yaş grupları açısından aralarında anlamlı farklılık bulunan ifadeler şöyledir: Buna göre; *"Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=6, *n*=249) =26.611; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında 26-30 yaş grubunda bulunan katılımcı kadınlardan 31'inin (%52.7), 31-36 yaş gurundaki kadınlardan 20'sinin (%46,6) ve 37-40 yaş grubunda bulunan kadınlardan ise 14'ünün (%51,9) soruya *evet* cevabını verdikleri; 41 yaş ve üstünde bulunan kadınlardan 5'inin (%9.6) bu soruya hayır cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgular ışığında, söz konusu davranışın psikolojik şiddet olarak görülme oranının orta yaş üstüne çıkıldıkça azaldığı şeklinde yorumlanabilir. "*Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir"* ifadesi χ^2 (*sd*=4, *n*=249) =34.397; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında yaş ilerledikçe bu soruya evet cevabı verenlerin oranının azaldığı anlaşılmaktadır. Söz konusu davranışın psikolojik şiddet olarak gören en yüksek yaş grubu ise 26-30 yaş grubudur (59 kişi %98.3). Bu bulgular ışığında, söz konusu davranışın psikolojik şiddet olarak görülme oranının yaş ilerledikçe azaldığı şeklinde yorumlanabilir. "*Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=6, *n*=249) =20.282; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında en genç yaş grubu olan 18-25 yaş grubu (26 kişi %38.8) ve en yaşlı yaş grubu olan 41 yaş ve üstü grubunun (3 kişi %5.8) en düşük evet cevabını verdiği anlaşılmaktadır. İki zıt yaş grubunda bulunan kadınların bu soruya yakın cevaplar vermesi önemli görülmektedir. "*Eşimin kaba davranması şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=4, *n*=249) =35.217; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında en genç yaş grubu olan 18-25 yaş grubunda 66 kişi (%98.5), 31-36 yaş grubunda 40 kişi (%93) bu soruya evet cevabını vermiştir. 41 yaş ve üstü grupta ise 33 kişi (%63.5) evet cevabı vererek en düşük orana sahip olmuştur. "*Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=4, *n*=249) =37.224; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında 18-25, 26-30 ve 31-36 yaş gruplarında bu soruya evet cevabını verenlerin oranı %92'nin üstündedir. 41 yaş ve üstü grupta ise bu oran %67.3'tür. Dolayısıyla yaş arttıkça bu soruya evet cevabını verenlerin oranlarının düştüğü söylenebilir. "*Eşimin beni küçümsemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=4, *n*=249)

=31.348; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında bir önceki soruda olduğu gibi 18-25, 26-30 ve 31-36 yaş gruplarında bu soruya evet cevabını verenlerin oranı %92'nin üstündedir. 41 yaş ve üstü grupta ise bu oran %67.3'tür. Dolayısıyla yaş arttıkça bu soruya evet cevabını verenlerin oranlarının düştüğü söylenebilir. "*Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=6, *n*=249) =71.073; p< .01 olarak saptanmıştır. Yaş gruplarına bakıldığında en genç yaş gurubu olan 18-25 yaş grubundaki kadınlardan 61 kişinin (%91) bu soruya evet verdiği ve diğer tüm yaş gruplarına göre yüksek oranda farklı olduğu anlaşılmaktadır. En yaşlı grup olan 41 yaş ve üstünde ise bu oranın tam zıttı olarak 12 kişi (%23.1) evet cevabını vermiştir. Diğer üç yaş grubunda ise birbirine yakın oranlarda (%74-78) evet cevabı gelmiştir. Bu ifadenin psikolojik şiddet olarak görülmesinin yeni nesil ile eski nesil tarafından farklı yorumlandığı söylenebilir. Yukarıdaki tüm ifadeler göz önüne alındığında en yüksek evet oranına sahip olan ifadenin "*Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir"* ifadesi olduğu; en düşük evet oranına sahip olan ifadenin ise "*Eşimin beni kıskanması şiddettir"* ifadesi olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 31: Psikolojik şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Psikolojik Şiddet		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir.	Evet	96	38.4	47.768	5	.000**
	Hayır	154	61.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir.	Evet	213	85.2	24.610	5	.000**
	Hayır	37	14.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir.	Evet	76	30.4	35.168	5	.000**
	Hayır	174	69.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin beni kıskanması şiddettir.	Evet	53	21.2	13.210	5	.021*
	Hayır	197	78.8			
	Toplam	249	100			
Eşimin kıyafetlerime karışması şiddettir.	Evet	63	25,2	9.332	5	.097
	Hayır	187	74.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin benim başka erkeklerle konuştuğumda sinirlenmesi şiddettir.	Evet	67	26.8	8.214	5	.145
	Hayır	183	73.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin sokağa çıkarken kendisinden izin	Evet	57	22.8	8.882	5	.114

almamı istemesi şiddettir.	Hayır	193	77.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.	Evet	89	35.6	16.988	5	.005**
	Hayır	161	64.4			
	Toplam	250	100			
Eşimin kaba davranması şiddettir.	Evet	212	84.8	42.537	5	.000**
	Hayır	38	15.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir.	Evet	223	89.2	41.376	5	.000**
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin beni küçümsemesi şiddettir.	Evet	172	68.8	42.017	5	.000**
	Hayır	78	31.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir.	Evet	172	69.1	71.396	5	.000**

* < .05 ** < .01

Tablo 31 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları psikolojik şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde bazı sorulara verilen cevaplarda *eğitim durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Eğitim durumu grupları açısından aralarında anlamlı farklılık bulunan ifadeler şöyledir: Buna göre; *"Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =47.768; p< .01; "*Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir"* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =24.610; p< .01; . "*Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =35.168; p< .01; "*Eşimin beni kıskanması şiddettir."* İfadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =13.210; p< .05; "*Eşimin hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir."* İfadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =16.988; p< .01; "*Eşimin kaba davranması şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =42.537; p< .01; "*Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =41.376; p< .01; "*Eşimin beni küçümsemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =42.017; p< .01 ve son olarak "*Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=5, *n*=250) =71.396; p< .01 olarak saptanmıştır. İki ifade dışında tüm ifadelerde Lisans mezunu olanlardan daha düşük seviye eğitim durumuna sahip olanlara doğru evet cevabında doğrusal bir düşüş olduğu anlaşılmaktadır. *"Eşimin benim başka erkeklerle konuştuğumda sinirlenmesi şiddettir."* ifadesi (%44.4) ile "*Eşimin*

Hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir."ifadesinde (%55.6) okur-yazar grubunda bulunan kadınların en yüksek oranda evet cevabını verdikleri anlaşılmaktadır. Diğer kayda değer bulgu ise lisans mezunu olan katılımcıların tamamının *"Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir.", "Eşimin bana Sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir."*, *"Eşimin beni Küçümsemesi şiddettir."* ve *"Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir."* ifadelerine evet cevabı vermiş olmalarıdır. Belirtilen istisnalar dışında tüm ifadelerde evet cevabını verme oranının eğitim durumu arttıkça doğrusal olarak arttığı söylenebilir.

Tablo 32: Psikolojik şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Psikolojik Şiddet		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir.	Evet	96	38.4	25.191	2	.000**
	Hayır	154	61.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir.	Evet	213	85.2	4.699	2	.095
	Hayır	37	14.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir.	Evet	76	30.4	6.587	2	.037*
	Hayır	174	69.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin beni kıskanması şiddettir.	Evet	53	21.2	1.762	2	.414
	Hayır	197	78.8			
	Toplam	249	100			
Eşimin kıyafetlerime karışması şiddettir.	Evet	63	25,2	.434	2	.804
	Hayır	187	74.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin benim başka erkeklerle konuştuğumda sinirlenmesi şiddettir.	Evet	67	26.8	1.087	2	.581
	Hayır	183	73.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin sokağa çıkarken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.	Evet	57	22.8	7.514	2	.023*
	Hayır	193	77.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.	Evet	89	35.6	7.435	2	.024*
	Hayır	161	64.4			
	Toplam	250	100			
Eşimin kaba davranması şiddettir.	Evet	212	84.8	7.527	2	.025*
	Hayır	38	15.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir.	Evet	223	89.2	8.420	2	.015*
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin beni küçümsemesi şiddettir.	Evet	210	84.0	9.741	2	.008**
	Hayır	40	16.0			

	Toplam	250	100			
Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir.	Evet	172	68.8	21.318	2	.008**
	Hayır	78	31.2			
	Toplam	250	100			

* < .05 ** < .01

Tablo 32 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları psikolojik şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde bazı sorulara verilen cevaplarda *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Gelir durumu grupları açısından aralarında anlamlı farklılık bulunan ifadeler şöyledir: Buna göre; *"Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir."* ifadesi $\boldsymbol{\chi^2}$ (*sd*=2, *n*=250) =25.191; p< .01; "*Eşimin her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir."* ifadesi $\boldsymbol{\chi^2}$ (*sd*=2, *n*=250) =6.587; p< .05; *"Eşimin sokağa çıkarken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir." ifadesi* $\boldsymbol{\chi^2}$ (*sd*=2, *n*=250) =7.514; p< .05; "*Eşimin hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir."* İfadesi χ^2 (*sd*=2, *n*=250) =7.435; p< .05; "*Eşimin kaba davranması şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=2, *n*=250) =7.527; p< .05; "*Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=2, *n*=250) =8.420; p< .05; "*Eşimin beni küçümsemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=2, *n*=250) =9.741; p< .01 ve son olarak "*Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir."* ifadesi χ^2 (*sd*=2, *n*=250) =21.318; p< .01 olarak saptanmıştır. Aralarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunan bu ifadelerden 3'ü hariç tamamında evet cevabı oranı, gelir durumu arttıkça doğrusal olarak artış göstermiştir. "*Eşimin kaba davranması şiddettir."* "*Eşimin bana sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir."* ve "*Eşimin beni küçümsemesi şiddettir."* ifadelerinde 7001 TL ve üzerinde gelire sahip olan kadınlar en yüksek evet oranına; ikinci en yüksek evet cevabı oranına sahip olan grup en düşük gelir grubundaki kadınlar ve orta gelir diye tabir edilebilecek olan 3601-5400 TL gelire sahip gruptaki kadınlar ise en düşük evet deme oranına sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Tablo 33: Kadınların ekonomik şiddet türüne ilişkin algıları

Ekonomik Şiddet		Evet	Hayır
Eşimin para vermemesi şiddettir.	*f*	194	56
	%	77.6	22.4
Eşimin çalışmamı engellemesi şiddettir.	*f*	171	79
	%	68.4	31.6
Eşimin meslek öğrenmemi veya ilgili eğitimleri almamı engellemesi şiddettir.	*f*	165	85
	%	66	34
Eşimin kazandığım parayı zorla benden alması şiddettir.	*f*	167	83
	%	66.8	33.2

Tablo 33 incelendiğinde katılımcı kadınların büyük oranda *"eşlerinin para vermemesini"* (*n*=194; *%*77.6), "*çalışmalarını engellemesini"* (*n*=171; *%*68.4), *"meslek ve diğer eğitimlerinin engellenmesini"* (*n*=165; *%*66), kazandıkları paraların kendilerinden zorla alınmasını" (*n*=167; *%*66,8) şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 34: Ekonomik şiddet ve yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Ekonomik Şiddet		*f*	*%*	χ^2	*sd*	*p*
Eşimin para vermemesi şiddettir.	Evet	193	77.5	28.760	4	.000*
	Hayır	56	22.5			
	Toplam	249	100			
Eşimin çalışmamı engellemesi şiddettir.	Evet	171	68.7	49.425	6	.000*
	Hayır	78	31.3			
	Toplam	249	100			
Eşimin meslek öğrenmemi veya ilgili eğitimleri almamı engellemesi şiddettir.	Evet	165	66.3	60.794	6	.000*
	Hayır	84	33.7			
	Toplam	249	100			
Eşimin kazandığım parayı zorla benden alması şiddettir.	Evet	167	67.1	72.204	6	.000*
	Hayır	82	32.9			
	Toplam	249	100			

* < .01

Tablo 34 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları ekonomik şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde tüm ifadelerde yaş grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. *"Eşimin para vermemesi şiddettir."* ifadesinde yaş arttıkça evet cevabı oranının

düştüğü anlaşılmaktadır. *"Eşimin çalışmamı engellemesi şiddettir."* İfadesinde ise 18-25 yaş grubunun %85.1'i ile 37-40 yaş grubunun %81.5'i en yüksek evet cevabı verme oranına sahip gruptur. Bir önceki sorudaki doğrusal artışın bu soruda farklı yaş grupları açısından benzerlik göstermesi önemli görülmektedir. 51-55 yaş grubundaki katılımcılar ise %19'luk evet cevabı oranıyla en düşük orana sahip grup olarak tespit edilmiştir. "*Eşimin meslek öğrenmemi veya ilgili eğitimleri almamı engellemesi şiddettir."* İfadesine verilen cevaplarda da yaş gruplarına göre doğrusal olmayan evet deme oranları dikkat çekmektedir. 18-25 yaş grubu %86.6 ile önceki sorularla benzer bir evet deme oranına sahiptir. Bu yaş grubu dışında kalan yaş gruplarının bu soruya evet deme oranları 37-40 yaş grubu için %77.8; 26-30 grubu için %75; 31-36 yaş grubu için %67.4; 46-50 yaş grubu için %35.7; 51-55 yaş grubu için %19 ve son olarak en düşük orana sahip olan 41-45 yaş grubu için %17.6 olarak tespit edilmiştir. Bu bulgular ışığında yaş gruplarının meslek öğrenmenin engellenmesine ilişkin farklı algılara sahip olduğu söylenebilir. *"Eşimin kazandığım parayı zorla benden alması şiddettir."* ifadesi incelendiğinde tıpkı 1. Soruda olduğu gibi yaşın artmasına paralel olarak evet deme oranının düştüğü anlaşılmaktadır. Daha genç kadınların kazandıkları paranın eşleri tarafından zorla alınmasını ekonomik şiddet olarak algılarken (18-25 yaş grubu %88.1) daha yaşlı grupta bulunan kadınların (51-55 yaş grubu %14.3) bu davranışı çok daha az oranda şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır. Bu noktada kuşak farkının dikkate değer olduğu düşünülmektedir.

Tablo 35: Ekonomik şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Ekonomik Şiddet		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşimin para vermemesi şiddettir.	Evet	194	77.6	40.322	5	.000*
	Hayır	56	22.4			
	Toplam	250	100			
Eşimin çalışmamı engellemesi şiddettir.	Evet	171	68.4	63.687	5	.000*
	Hayır	79	31.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin meslek öğrenmemi veya ilgili eğitimleri almamı engellemesi şiddettir.	Evet	165	66.0	61.582	5	.000*
	Hayır	85	34.0			
	Toplam	250	100			
Eşimin kazandığım parayı zorla benden alması şiddettir.	Evet	167	66.8	72.614	5	.000*
	Hayır	83	33.2			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 35 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları ekonomik şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde tüm ifadelerde eğitim durumu grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. İfadelere verilen evet cevaplarında eğitim seviyesi yükseldikçe doğrusal olarak evet deme oranının da arttığı görülmektedir. Lisans seviyesinde eğitim durumuna sahip kadınların tamamının (%100) dört soruya da evet cevabı vermiş olması dikkate değer bir bulgu olarak görülmektedir.

Tablo 36: Ekonomik şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Ekonomik Şiddet		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşimin para vermemesi şiddettir.	Evet	194	77.6	11.974	2	.003*
	Hayır	56	22.4			
	Toplam	250	100			
Eşimin çalışmamı engellemesi şiddettir.	Evet	171	68.4	15.494	2	.000*
	Hayır	79	31.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin meslek öğrenmemi veya ilgili eğitimleri almamı engellemesi şiddettir.	Evet	165	66.0	24.314	2	.000*
	Hayır	85	34.0			
	Toplam	250	100			
Eşimin kazandığım parayı zorla benden alması şiddettir.	Evet	167	66.8	26.870	2	.000*
	Hayır	83	33.2			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 36 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları ekonomik şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde tüm ifadelerde gelir durumu grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. İfadelere verilen evet cevaplarında 3601-5400 TL gelir grubu ($\bar{x}$= %63,52) ile 5401-7200 TL gelir gruplarındaki katılımcıların (($\bar{x}$= %60,7) birbirine çok yakın oranda evet cevabı verdikleri; en yüksek gelir grubu olan 7201 TL ve üzeri gelir grubundaki kadınların ise %95.4'lük evet cevabı oranıyla diğer iki gruptan anlamlı derecede ayrıldığı anlaşılmaktadır.

Tablo 37: Kadınların sözel şiddet türüne ilişkin algıları

Sözel Şiddet		Evet	Hayır
Eşimin benimle alay etmesi şiddettir.	*f*	201	49
	%	80.4	19.6
Eşimin benim eksiklerimi yüzüme vurması şiddettir.	*f*	208	42
	%	83.2	16.8
Eşimin bana bağırması şiddettir.	*f*	216	34
	%	86.4	13.6
Eşimin aileme hakaret etmesi şiddettir.	*f*	233	17
	%	93.2	6.8
Eşimin bana kaba söz söylemesi şiddettir.	*f*	237	13
	%	94.8	5.2
Eşimin bana lakap takması şiddettir.	*f*	228	22
	%	91.2	8.8
Eşimin başkalarının yanında beni eleştirmesi şiddettir.	*f*	223	27
	%	89.2	10.8
Eşimin başkalarının yanında benimle alay etmesi şiddettir.	*f*	224	26
	%	89.6	10.4
Eşimin benim fiziksel özelliklerimle dalga geçmesi şiddettir.	*f*	223	27
	%	89.2	10.8

Tablo 37 incelendiğinde katılımcı kadınların büyük oranda (en düşük *n*=201; *%*80.4) *"alay etme, eksiklerin yüze vurulması, bağırma, hakaret, kaba söz, lakap takma, başkalarının yanında eleştirilme, alay edilme, fiziksel özelliklerle dalga geçilmesi"* ifadelerini şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 38: Sözel şiddet ve yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Sözel Şiddet		*f*	*%*	χ^2	*sd*	*p*
Eşimin benimle alay etmesi şiddettir.	Evet	200	80.3	51.984	4	.000*
	Hayır	49	19.7			
	Toplam	249	100			
Eşimin benim eksiklerimi yüzüme vurması şiddettir.	Evet	207	83.1	44.245	4	.000*
	Hayır	42	16.9			
	Toplam	249	100			
Eşimin bana bağırması şiddettir.	Evet	216	86.7	8.966	4	.062
	Hayır	33	13.3			
	Toplam	249	100			
	Hayır	183	73.2			
	Toplam	250	100			

Eşimin başkalarının yanında beni eleştirmesi şiddettir.	Evet	222	89.2	30.386	4	.000*
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	249	100			
Eşimin başkalarının yanında benimle alay etmesi şiddettir.	Evet	224	90.0	26.399	4	.000*
	Hayır	25	10.0			
	Toplam	249	100			
Eşimin benim fiziksel özelliklerimle dalga geçmesi şiddettir.	Evet	223	89.6	30.917	4	.000*
	Hayır	26	10.4			
	Toplam	249	100			

* < .01

Sözel şiddet başlığı altında sorulan soruların yaş değişkeni açısından analizi esnasında *"Eşimin Aileme hakaret etmesi şiddettir.", "Eşimin bana kaba söz söylemesi şiddettir."* ve *"Eşimin bana lakap takması şiddettir."* ifadeleri için grup birleştirme yapıldığı halde gruplarda beklenen değerlerin 5'in altında olduğu %20'den fazla değer bulunması sebebiyle bu üç soru analize dâhil edilmemiştir.

Tablo 38 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları sözel şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *"Eşimin bana bağırması şiddettir."* ifadesi χ^2 (sd=4, n=249) =8.966; p> .05 dışında kalan tüm ifadelerde yaş grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. 51-55 yaş grubu dışında kalan yaş gruplarındaki kadınların birbirine yakın oranlarda evet cevabı verdikleri görülürken 51-55 yaş gurubundaki kadınların diğer dört gruba göre daha düşük oranlarda ($\bar{x}$= *%64,6*) evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu analizle ilgili önemli görülen bir diğer bulgu ise önceki şiddet türlerine göre sözel şiddete ilişkin sorulan sorularda katılımcıların yüksek oranda ($\bar{x}$= *%80,3*) evet cevabını verdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 39: Sözel şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Sözel Şiddet		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşimin benimle alay etmesi şiddettir.	Evet	201	80.4	41.117	5	.000**
	Hayır	49	19.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin benim eksiklerimi yüzüme vurması şiddettir.	Evet	208	83.2	52.826	5	.000**
	Hayır	42	16.8			
	Toplam	250	100			

Eşimin bana bağırması şiddettir.	Evet	216	86.4	11.149	5	.049*
	Hayır	34	13.6			
	Toplam	250	100			
	Hayır	183	73.2			
	Toplam	250	100			
Eşimin başkalarının yanında beni eleştirmesi şiddettir.	Evet	223	89.2	47.178	5	.000**
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin başkalarının yanında benimle alay etmesi şiddettir.	Evet	224	89.6	37.328	5	.000**
	Hayır	26	10.4			
	Toplam	250	100			
Eşimin benim fiziksel özelliklerimle dalga geçmesi şiddettir.	Evet	223	89.2	41.376	5	.000**
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	250	100			

* < .05 ** < .01

Sözel şiddet başlığı altında sorulan soruların *eğitim durumu* değişkeni açısından analizi esnasında *"Eşimin Aileme hakaret etmesi şiddettir.", "Eşimin bana kaba söz söylemesi şiddettir."* ve *"Eşimin bana lakap takması şiddettir."* ifadeleri için grup birleştirme yapıldığı halde gruplarda beklenen değerlerin 5'in altında olduğu %20'den fazla değer bulunması sebebiyle bu üç soru analize dahil edilmemiştir.

Tablo 39 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları sözel şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde tüm ifadelerde *eğitim durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. *okur – yazar değil* grubu dışında kalan eğitim durumu gruplarındaki kadınların birbirine yakın oranlarda evet cevabı verdikleri görülürken sadece okur-yazar değil gurubundaki kadınların diğer dört gruba göre daha düşük oranlarda ($\bar{x}$= *%44,9*) evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bunun yanı sıra lisans grubunda bulunan kadınların tüm sorulara %100 oranında evet cevabı verdikleri; lise grubunda bulunan kadınların ise *"Eşimin Benimle alay etmesi şiddettir.", "Eşimin benim eksiklerimi yüzüme vurması şiddettir."* ve *"Eşimin bana bağırması şiddettir."* soruları dışında kalan diğer tüm sorulara %100 oranında evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 40: Sözel şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Sözel Şiddet		*f*	*%*	χ^2	*sd*	*p*
Eşimin benimle alay etmesi şiddettir.	Evet	201	80.4	13.667	2	.001**
	Hayır	49	19.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin benim eksiklerimi yüzüme vurması şiddettir.	Evet	208	83.2	11.132	2	.004**
	Hayır	42	16.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin bana bağırması şiddettir.	Evet	216	86.4	7.207	2	.027*
	Hayır	34	13.6			
	Toplam	250	100			
Eşimin aileme hakaret etmesi şiddettir.	Evet	233	93.2	6.502	2	.040*
	Hayır	17	6.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin bana lakap takması şiddettir.	Evet	228	91.2	9.228	2	.010**
	Hayır	22	8.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin başkalarının yanında beni eleştirmesi şiddettir.	Evet	223	89.2	8.420	2	.015*
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	250	100			
Eşimin başkalarının yanında benimle alay etmesi şiddettir.	Evet	224	89.6	8.989	2	.011*
	Hayır	26	10.4			
	Toplam	250	100			
Eşimin benim fiziksel özelliklerimle dalga geçmesi şiddettir.	Evet	223	89.2	8.420	2	.015*
	Hayır	27	10.8			
	Toplam	250	100			

* < .05 ** < .01

Sözel şiddet başlığı altında sorulan soruların *gelir durumu* değişkeni açısından analizi esnasında *"Eşimin bana kaba söz söylemesi şiddettir."* ifadesi için grup birleştirme yapıldığı halde gruplarda beklenen değerlerin 5'in altında olduğu %20'den fazla değer bulunması sebebiyle bu soru analize dâhil edilmemiştir.

Tablo 40 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşlerinden gördüğü hangi davranışları sözel şiddet olarak algıladıklarına yönelik sorulan sorulara verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde analize dâhil edilen tüm ifadelerde *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında en yüksek evet oranına sahip olan grubun yüksek gelir grubunda (7200 TL ve üzeri) bulunan kadınlar olduğu, daha sonra düşük gelir grubunda (3601-5400

TL) bulunan kadınlar olduğu ve en az evet diyen grubun orta gelir grubu (5401-7200 TL) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 41: Kadınların cinsel şiddet türüne ilişkin algıları

Cinsel Şiddet		**Evet**	**Hayır**
Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir.	***f***	231	19
	%	92.4	7.6

Tablo 41 incelendiğinde katılımcı kadınlara bu şiddet türüne ilişkin verilen tek ifade olan *"Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir."* ifadesini büyük oranda (*n*=231; *%*92.4) cinsel şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

Tablo 42: Cinsel şiddet ve eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Cinsel Şiddet		***f***	***%***
Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir.	Evet	231	92.4
	Hayır	19	7.6
	Toplam	250	100

Cinsel şiddet başlığı altında sorulan tek sorunun *yaş* ve *eğitim durumu* değişkenleri açısından analizi esnasında grup birleştirme yapıldığı halde gruplarda beklenen değerlerin 5'in altında olduğu %20'den fazla değer bulunması sebebiyle bu soru bu iki değişken açısından analiz edilmemiştir. Yaş arttıkça bu soruya evet cevabı verme oranının düştüğü görülmektedir ancak bu oranların tüm gruplarda çok yüksek bir oranda olduğu (en düşük: %80.8 – en yüksek: %98.5) anlaşılmaktadır. Dolayısıyla tüm yaş gruplarındaki kadınların –büyük oranda- rızaları olmadan eşlerinin kendilerini cinsel ilişkiye zorlamalarını cinsel şiddet olarak gördükleri yorumu yapılabilir. Yine eğitim seviyesi arttıkça bu soruya verilen evet cevaplarının arttığı görülmektedir. Okur-yazar değil grubu en az evet cevabı oranın sahiptir (%80,8). Lise ve lisans eğitim seviyesine sahip kadınların ise evet cevabı oranı %100'dür.

Tablo 43: Cinsel şiddet ve gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Cinsel Şiddet		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir.	Evet	231	92.4	9.164	2	.001*
	Hayır	19	7.6			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 43 incelendiğinde, katılımcı kadınların *"Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir."* ifadesini cinsel şiddet olarak algılayıp algılamadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında en yüksek evet oranına sahip olan grubun yüksek gelir grubunda (7200 TL ve üzeri) bulunan kadınlar olduğu (%100), daha sonra düşük gelir grubunda (3601-5400 TL) bulunan kadınlar olduğu (%93.5) ve en az evet diyen grubun orta gelir grubu (5401-7200 TL) olduğu (%85.7) anlaşılmaktadır.

3.5. YASAL HAKLARIN BİLİNİRLİĞİ

Katılımcı kadınların yasal haklarından haberdar olup olmadıklarına ilişkin betimsel istatistikler ve bu istatistiklerin farklı değişkenlerle ilişkisi bu başlık altında sunulmuştur.

Tablo 44: Eşiniz tarafından şiddet uygulandığında yasal haklarının bilgisine sahip olma durumu

Yasal hakların bilinmesi	*f*	%
Evet	124	49.6
Hayır	126	50.4
Toplam	**250**	**100**

Tablo 44 incelendiğinde katılımcıların 124'ünün (%49.6) yasak haklarının ne olduğunu bildiğini; 126'sının (%50.4) ise yasal haklarının ne olduğunu bilmediğini ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Dolayısıyla yasal hakların bilinip bilinmemesi hususunda birbirine yakın değerlerin söz konusu olduğu söylenebilir. Söz konusu sorunun, eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler açısından değerlendirilebilmesi amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda 2 hücrede (%50) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bundan dolayı çapraz tabloların 2x2 olması nedeniyle *"Fisher's Exact Test"* değerine bakılmıştır. Bu değere göre eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu ($p<.05$) anlaşılmaktadır.

Altınay ve Arat (2007) tarafından yapılan araştırma, kadınların %57'sinin Aile Koruma Kanunu'ndan haberdar olduğunu, %43'ünün ise bilmediğini ortaya koymuştur. Ağçay (2009) tarafından yapılan araştırmada kadınların %39,8'i Aile Koruma Kanunu'nu bildiğini, %35,8'i bilmediğini ve %24,4'ü bilmediğini belirtmiştir. Bu çalışmalardaki verilerin çalışmanın bulgularını destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır**.**

Tablo 45: Şiddet görme durumunda yasal hakların bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Yasal Haklar		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşiniz tarafından size şiddet uygulandığınızda yasal haklarınızın neler olduğunu biliyor musunuz?	Evet	124	49.8	28.645	6	.000*
	Hayır	125	50.2			
	Toplam	249	100			

* < .01

Tablo 45 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde yasal haklarını bilip bilmediklerine yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *yaş* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında 46-50 ve 51-55 yaş grubu dışındaki tüm yaş gruplarının

birbirine yakın oranlarda evet cevabını verdikleri (en düşük: %52.9 – en yüksek: %60.5); 46-50 yaş grubundaki kadınların %14.3 ve 51-55 yaş grubundaki kadınların ise %4.8 gibi çok düşük bir oranda evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgular ışığında orta yaş ve üzerinde olan kadınların şiddete karşı yasal haklarından yeterli oranda haberdar olmadıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 46: Şiddet görme durumunda yasal hakların bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Yasal Haklar		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşiniz tarafından size şiddet uygulandığınızda yasal haklarınızın neler olduğunu biliyor musunuz?	Evet	124	49.6	52.929	5	.000*
	Hayır	125	50.4			
	Toplam	249	100			

* < .01

Tablo 46 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde yasal haklarını bilip bilmediklerine yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *eğitim durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında sırasıyla okur yazar değil grubu (%15.4), okur-yazar grubu (%55.6), ilkokul grubu (%44.1), ortaokul grubu (%50,7), lise grubu (%76.9) ve son olarak lisans grubu (%100) oranlarında evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Okur – yazar grubu istisna olmak üzere eğitim seviyesi yükseldikçe sahip olunan haklardan haberdar olma oranının anlamlı derecede arttığı söylenebilir.

Tablo 47: Şiddet görme durumunda yasal hakların bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Yasal Haklar		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Eşiniz tarafından size şiddet uygulandığınızda yasal haklarınızın neler olduğunu biliyor musunuz?	Evet	124	49.6	34.426	2	.000*
	Hayır	125	50.4			
	Toplam	249	100			

* < .01

Tablo 47 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde yasal haklarını bilip bilmediklerine yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında sırasıyla 3601-5400 TL arası gruptaki kadınların (%36.3), 5400-7200 TL arası gruptaki kadınların (%48.1) ve 7201 TL ve üzeri grupta bulunan kadınların (%85.7) oranlarında evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgulara göre gelir düzeyi yükseldikçe sahip olunan haklardan haberdar olma oranının anlamlı derecede arttığı söylenebilir.

Tablo 48: Yasal hakların bilinmesi ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması

Yasal haklarımı biliyorum	**Eşimi şikâyet ettim**				
	Evet		Hayır		
	f	***%***	***f***	***%***	***p***
Evet	5	6.4	18	23	.002
Hayır	0	-	55	70.6	
Toplam	**5**	**6.4**	**73**	**93.6**	

Tablo 48 incelendiğinde yasal haklarını bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 18'inin (%23) yasal haklarını bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Yasal haklarını bilmeyen katılımcıların ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve yasal haklarından haberdar olmayan katılımcıların (*n*=55, %70.6) çoğunlukta olduğu ve şiddete maruz kaldıkları halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 49: Şiddetle mücadelede destek kurumları hakkında bilgi sahibi olma durumu

Şiddetle mücadele uygulaması	***f***	***%***
155	143	57.2
Sadece 1* ve 4**	81	32.4
Sadece 1 ve 3***	26	10.4
Toplam	**250**	**100**

* 155 ** Kadın Sığınma Evi *** ŞÖNİM

Tablo 49 incelendiğinde katılımcıların 143'ünün (%57.2) şiddetle mücadele kanalı olarak 155'i, 81'inin (%32.4) 155 ve Kadın Sığınma Evini ve 26'sının (%10.4) ise 155 ve Şiddet Önleme ve İzleme Merkezlerini (ŞÖNİM) bildikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların diğer seçenekler arasında olan *"Alo 183, 6284 Sayılı Kanun, Aile Mahkemeleri"*ni bilmedikleri anlaşılmaktadır. Polis Çağrı Merkezinin numarası olan 155'i ise tüm katılımcıların bildikleri anlaşılmaktadır.

Tablo 50: Şiddete karşı yasal hakların bilinirliği

Eşimin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibiyim	***f***	***%***
Evet	125	50
Hayır	125	50
Toplam	**250**	**100**

Tablo 50 incelendiğinde, katılımcıların yarı yarıya eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi olup/olmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Söz konusu sorunun, eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler açısından değerlendirilebilmesi amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda 2 hücrede (%50.00) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bundan dolayı çapraz tabloların 2x2 olması nedeniyle *"Fisher's Exact Test"* değerine bakılmıştır. Bu değere göre eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu ($p<.05$) anlaşılmaktadır. Analize ilişkin bulgular tablosu Tablo 51'de sunulmuştur.

Tablo 51: Şiddet uygulaması halinde eşin alabileceği cezaların bilinmesi ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması

Eşimin alabileceği cezaları biliyorum	**Eşimi şikâyet ettim**				
	Evet		Hayır		
	f	***%***	***f***	***%***	***p***
Evet	5	6.4	18	23	.001
Hayır	0	-	55	70.6	
Toplam	**5**	**6.4**	**73**	**93.6**	

Tablo 51 incelendiğinde eşlerinden şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezaları bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 17'sinin (%21.8) eşlerinin alabileceği cezaları bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Eşlerinin alabileceği cezaları bilmeyen katılımcıların ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve eşlerinin alabileceği cezalardan haberdar olmayan katılımcıların (*n*=56, %71.8) çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır. Bu analiz sonuçlarıyla Tablo 48'deki analiz sonuçlarının neredeyse aynı oldukları görülmektedir. Dolayısıyla bir zincir gibi yasal hakların bilinip/bilinmemesi ve eşlerin alabileceği cezaların bilinip/bilinmemesinin birbirine bağlı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 52: Şiddet görme halinde eşinin ceza alacağının bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Yasal Haklar		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Şiddet uygulaması durumunda eşinizin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi misiniz?	Evet	125	50.2	30.222	6	.000*
	Hayır	124	49.8			
	Toplam	249	100			

* < .01

Tablo 52 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalardan haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *yaş* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezaları bildiklerini ifade eden yaş grupları arasında 26-30 yaş grubu (%61.7) ile 31-36 yaş grubu (%60.5) kadınlarının en yüksek evet cevabı oranına sahip oldukları anlaşılmaktadır. 46-50 yaş grubundaki kadınların %21.4 ve 51-55 yaş grubundaki kadınların ise %4.8 gibi çok düşük bir oranda evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgular ışığında orta yaş ve üzerinde bulunan kadınların şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalardan yeterli oranda haberdar olmadıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 53: Şiddet görme halinde eşinin ceza alacağının bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Yasal Haklar		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Şiddet uygulaması durumunda eşinizin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi misiniz?	Evet	125	50.0	69.503	5	.000*
	Hayır	125	50.0			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 53 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalardan haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *eğitim durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezaların bilinme oranının doğrusal olarak ve anlamlı derecede arttığı söylenebilir (en düşük: %9.6 – en yüksek %100).

Tablo 54: Şiddet görme halinde eşin ceza alacağının bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Yasal Haklar		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Şiddet uygulaması durumunda eşinizin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi misiniz?	Evet	125	50.0	41.609	2	.000*
	Hayır	125	50.0			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 54 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalardan haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında sırasıyla 3601-5400 TL arası gruptaki kadınların (%35.5), 5400-7200 TL arası gruptaki

kadınların (%48.1) ve 7201 TL ve üzeri grupta bulunan kadınların (%89.8) oranlarında evet cevabı verdikleri anlaşılmaktadır. Bu bulgulara göre gelir düzeyi yükseldikçe şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi olma oranlarının anlamlı derecede arttığı söylenebilir. Bu bulgularla katılımcı kadınların yasal haklardan haberdar olma sorusuna verdikleri cevaplara ilişkin bulguların örtüştüğü anlaşılmaktadır.

Tablo 55: Şiddete maruz kalma durumunda ücretsiz avukat tutma hakkına ilişkin bilgi sahibi olma durumu

Ücretsiz avukat hakkında bilgi sahibi olma durumu	***f***	***%***
Evet	62	24.8
Hayır	188	75.2
Toplam	**250**	**100**

Tablo 55 incelendiğinde, katılımcıların 62'sinin (%24.8) şiddete maruz kalma durumunda ücretsiz avukat hakkının bulunduğunu bildiğini; 188'inin (%75.2) ise böyle bir haklarının olduğunu bilmediklerini ifade etmişlerdir. Söz konusu sorunun, eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler açısından değerlendirilebilmesi amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda 2 hücrede (%50.00) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bundan dolayı çapraz tabloların 2x2 olması nedeniyle *"Fisher's Exact Test"* değerine bakılmıştır. Bu değere göre eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu ($p<.05$) anlaşılmaktadır. Analize ilişkin bulgular tablosu Tablo 56'da sunulmuştur.

Tablo 56: Ücretsiz avukat hakkının bilinmesi durumu ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması

Ücretsiz avukat hakkımı biliyorum	**Eşimi şikâyet ettim**				
	Evet		Hayır		
	f	***%***	***f***	***%***	***p***
Evet	5	6.4	18	23	.000
Hayır	0	-	55	70.6	
Toplam	**5**	**6.4**	**73**	**93.6**	

Tablo 56 incelendiğinde eşlerinden şiddet görmeleri halinde ücretsiz avukat tutma haklarının olduğunu bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 11'inin (%14.1) bu haklarını bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Ücretsiz avukat tutma haklarının olduğunu bilmeyen katılımcıların (*n*=62, %79.5) ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve bu haklarından haberdar olmayan katılımcıların çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 57: Şiddet görme halinde ücretsiz avukat hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Ücretsiz Avukat Hakkı		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Şiddete maruz kalmanız durumunda ücretsiz avukat tutma hakkınız olduğunu biliyor musunuz?	Evet	62	24.9	9.083	6	.167
	Hayır	187	75.1			
	Toplam	249	100			

Tablo 57 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde ücretsiz avukat tutma haklarından haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *yaş* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı anlaşılmaktadır. 26-30 yaş grubundaki kadınlar (%31.7) ile 31-36 yaş grubunda bulunan kadınların (%32.6) en yüksek oranda evet cevabını verdikleri anlaşılmaktadır. %4.8'lik oranla 51-55 yaş grubundaki kadınların en düşük evet cevabı oranına sahip oldukları görülmektedir.

Tablo 58: Şiddet görme halinde ücretsiz avukat hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Ücretsiz Avukat Hakkı		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Şiddete maruz kalmanız durumunda ücretsiz avukat tutma hakkınız olduğunu biliyor musunuz?	Evet	62	24.8	40.960	5	.000*
	Hayır	188	75.2			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 58 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde ücretsiz avukat tutma haklarından haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *eğitim durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında eğitim seviyesi yükseldikçe şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezaların bilinme oranının doğrusal olarak ve anlamlı derecede arttığı söylenebilir [en düşük: %9.6 (okur-yazar değil grubu) – en yüksek %83.3 (lisans grubu)]. Eğitim durumu değişkeninde dikkat çeken diğer bir bulgu ise lisans grubunun evet deme oranı %83.3 iken lisans grubuna en yakın evet deme oranına sahip lise grubunun yüzdelik oranının %42.3 olmasıdır. Dolayısıyla üniversite eğitiminin anlamlı farkı açıkladığı söylenebilir.

Tablo 59: Şiddet görme halinde ücretsiz avukat hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Ücretsiz Avukat Hakkı		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Şiddete maruz kalmanız durumunda ücretsiz avukat tutma hakkınız olduğunu biliyor musunuz?	Evet	62	24.8	35.968	2	.000*
	Hayır	188	75.2			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 59 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde ücretsiz avukat tutma haklarından haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında gelir seviyesi yükseldikçe şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezaların bilinme oranının doğrusal olarak ve anlamlı derecede arttığı söylenebilir. 3601-5400 TL arası gelir grubunda bulunan kadınlar %13.7; 5401-7200 TL arası gelir grubunda olan kadınlar %22.1 ve son olarak 7201 TL ve üzeri gelir grubunda bulunan kadınların evet deme oranı %57.1 olarak tespit edilmiştir. Yine bu değişken özelinde

bakıldığında diğer yasal haklara kıyasla avukat tutma hakkının bulunduğundan haberdar olma oranının daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 60: Şiddete maruz kalma durumunda kendisi ve çocuklarının koruma altına alınacağı hakkında bilgi sahibi olma durumu

Devlet korumasından haberdar olup/olmamama durumu	***f***	***%***
Evet	120	48
Hayır	130	52
Toplam	**250**	**100**

Tablo 60 incelendiğinde, katılımcıların 120'sinin (%48) şiddete maruz kalma durumunda devlet tarafından kendilerine ve çocuklarına koruma sağlanacağından haberdar oldukları, 130'unun (%52) ise bu haktan haberdar olmadıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Söz konusu sorunun, eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler açısından değerlendirilebilmesi amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi sonucunda 2 hücrede (%50.00) beklenen değerlerin 5'in altında olduğu ve dolayısıyla gerekli varsayımların sağlanmadığı anlaşılmıştır. Bundan dolayı çapraz tabloların 2x2 olması nedeniyle *"Fisher's Exact Test"* değerine bakılmıştır. Bu değere göre eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet edenler ve etmeyenler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunduğu ($p<.05$) anlaşılmaktadır. Analize ilişkin bulgular tablosu Tablo 61'de sunulmuştur.

Tablo 61: Devlet korumasının bilinip-bilinmemesi durumu ile eşini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmiş ve etmemiş katılımcılar açısından karşılaştırılması

Devlet korumasından haberdarım	**Eşimi şikâyet ettim**				
	Evet		Hayır		
	f	***%***	***f***	***%***	***p***
Evet	5	6.4	18	23	.001
Hayır	0	-	55	70.6	
Toplam	**5**	**6.4**	**73**	**93.6**	

Tablo 61 incelendiğinde eşlerinden şiddet görmeleri halinde hem kendilerinin hem de çocuklarının devlet tarafından koruma altına alınacağını bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 15'inin (%19.2) bu haklarını bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Devlet korumasına sığınabileceği haklarının olduğunu bilmeyen katılımcıların (*n*=58, %74.4) ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve bu haklarından haberdar olmayan katılımcıların çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır. Bu analiz sonuçlarıyla Tablo 34, 37 ve 39'daki analiz sonuçlarının birbirine yakın oldukları görülmektedir. Her 4 tablonun analizleri bir arada değerlendirildiğinde şiddet gördükleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmeyen katılımcıların şiddete karşı devlet tarafından sağlanan haklarından büyük çoğunlukla haberdar olmadıkları yorumu yapılabilir.

Tablo 62: Şiddet görme halinde devlet koruması hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile yaş değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Devlet Koruması		***f***	***%***	χ^2	***sd***	***p***
Şiddete maruz kaldığınızda devlet tarafından siz ve çocuklarınızın kadın sığınma evlerinde koruma altına alınacağını biliyor musunuz?	Evet	120	48.2	31.336	6	.000*
	Hayır	129	51.8			
	Toplam	249	100			

* < .01

Tablo 62 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde kendilerinin ve çocuklarının kadın sığınma evlerinde koruma altına alınma haklarından haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *yaş* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *yaş* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. 26-30 yaş grubundaki kadınlar (%61.7) ile en yüksek evet deme oranına sahip gruptur. 18-25 yaş grubunda bulunan kadınlar ise (%56.7) ile en yüksek ikinci evet deme oranına sahip grup olmuştur. Sonraki yaş gruplarında yaşla doğru orantılı bir şekilde evet cevabı oranlarında düşüş görülmektedir. 51-55 yaş grubundaki kadınların evet cevabı oranı %4.8 ile anlamlı şekilde düşüktür.

Tablo 63: Şiddet görme halinde devlet koruması hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile eğitim durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Devlet Koruması		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Şiddete maruz kaldığınızda devlet tarafından siz ve çocuklarınızın kadın sığınma evlerinde koruma altına alınacağını biliyor musunuz?	Evet	120	48.0	71.517	5	.000*
	Hayır	130	52.0			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 63 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde kendilerinin ve çocuklarının kadın sığınma evlerinde koruma altına alınma haklarından haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen cevaplarda *eğitim durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *eğitim durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında eğitim seviyesi yükseldikçe devlet koruması hakkının bilinme oranının doğrusal olarak ve anlamlı derecede arttığı söylenebilir [en düşük: %9.6 (okur-yazar değil grubu) – en yüksek %100 (lisans grubu)]. Bu değişkende lise grubunun da evet deme oranının yüksek olduğu (%80.8) olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 64: Şiddet görme halinde devlet koruması hakkının bilinip-bilinmemesi durumu ile gelir durumu değişkenine ilişkin Ki-Kare analizi

Devlet Koruması		*f*	%	χ^2	*sd*	*p*
Şiddete maruz kaldığınızda devlet tarafından siz ve çocuklarınızın kadın sığınma evlerinde koruma altına alınacağını biliyor musunuz?	Evet	120	48.0	49.263	2	.000*
	Hayır	130	52.0			
	Toplam	250	100			

* < .01

Tablo 64 incelendiğinde, katılımcı kadınların eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde kendilerinin ve çocuklarının kadın sığınma evlerinde koruma altına alınma haklarından haberdar olup olmadıklarına yönelik sorulan soruya verilen

cevaplarda *gelir durumu* değişkeni açısından anlamlı farklılık bulunup bulunmadığının anlaşılması amacıyla yapılan χ^2 (chi-square) testi neticesinde *gelir durumu* grupları açısından istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunduğu anlaşılmaktadır. Kadınların verdikleri cevaplara bakıldığında gelir seviyesi yükseldikçe şiddet görmeleri halinde devlet korumasından faydalanma haklarının bilinme oranının doğrusal olarak ve anlamlı derecede arttığı söylenebilir. 3601-5400 TL arası gelir grubunda bulunan kadınlar %33.1; 5401-7200 TL arası gelir grubunda olan kadınlar %44.2 ve son olarak 7201 TL ve üzeri gelir grubunda bulunan kadınların evet deme oranı %91.8 olarak tespit edilmiştir.

SONUÇ

Kadına yönelik şiddet olgusu, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan ve sadece Türkiye'de değil, tüm dünyada uzun süredir mücadele edilen bir toplumsal sorun olup kadınlar, yaş, meslek, ekonomik durum, etnik kimlik, sosyal statü gözetmeksizin şiddete maruz kalmaktadırlar. Bu çalışmada şiddetin kuramsal yönü ele alınıp kavramsal tanımlamalar yapılmış ve bu doğrultuda şiddete maruz kalan ve kalmayan kadınlarla anket gerçekleştirilmiştir. Şanlıurfa/Hilvan İlçesinde yaşayan, şiddete uğramış veya uğramamış kadınların kadına yönelik şiddet algısını ve yasal mücadele yöntemlerinin bilinirliğini tespit etmek amacıyla 18-55 yaş arası 250 kadın çalışmaya katılmıştır. Çalışmaya katılan kadınların %100'ü evli ve ev hanımıdır. Kadınların 197'sinin (%78.8) görücü usulü, 73'ünün (%29.2) akraba evliliği yaptığı anlaşılmaktadır. Geçmişi çok eski olan görücü usulü evliliğinin yaygın olmasının en büyük nedeni aile büyükleri ve çevrenin etkisi olduğu düşünülmektedir. Eş şiddetine maruz kalma durumu incelendiğinde katılımcıların 78'inin (%31.2) eşleri tarafından şiddete uğradıkları, 172'sinin ise (%68.8) eş şiddetine maruz kalmadıkları belirtilmiştir. 2009 yılında yapılan "Türkiye'de Aile İçi Şiddet" isimli çalışmaya katılan 12.795 kadının 5.028'inin (%39.3)'ü yaşamlarının belli bir döneminde bir kez de olsa şiddete maruz kaldıkları anlaşılmaktadır (KSGM, 2009, s. 46). 2013 yılında 3.500 kadın ile gerçekleştirilen "Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın Ve Erkek Bakış Açılarıyla" isimli çalışmaya katılan kadınların 1.007' sinin (%28.8)'i eş şiddetine maruz kaldıkları anlaşılmaktadır (Şenol ve Yıldız, 2013, s. 25). 2014 yılında yapılan 2009 yılında yapılan çalışmanın devamı niteliğinde olan "Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması" isimli çalışmaya katılan 7.462 kadının 2.072'sinin (%36)'sı eş şiddetine maruz kaldıkları anlaşılmaktadır (KSGM, 2014, s. 7).Bu çalışmaların sonuçları yapılan çalışmanın analiz sonuçlarını destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Eşten şiddet görme davranışının yaş değişkenine bakıldığında yaş arttıkça eşten şiddet görme durumunun da arttığı anlaşılmaktadır. Eşinden şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların 37'si (%47) 41 yaş ve üzerinde olan katılımcılar olup bu sayı, söz konusu yaş grubunun %70'ine tekabül etmektedir. Dolayısıyla yaşı 41 ve

üzeri olan katılımcıların büyük oranda eşlerinden şiddet gördükleri anlaşılmıştır. 2012 yılında 900 kişi ile yapılan çalışmada, %37.2'nin 18-28 yaş, %40.9'nun 29-39 yaş, %50.2'nin 40-50 yaş, %50.6'nın 51-61 yaş, %61.8'nın 62 ve üstü yaş gruplarının şiddete uğradığı tespit edilmiştir. Şiddete uğrama durumu yaş gruplarına göre anlamlı farklılık gösterdiği, 40-50, 51-61, 62 ve üstü yaş kategorisinde olanların 18-28 yaş grubuna, 40-50, 62 ve üstü yaştaki kişilerin 29-39 yaş grubuna göre daha fazla şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Yaş oranı arttıkça şiddete maruz kalma oranın arttığı görülmektedir (Yanık, Hanbaba, Soygür, Ayaltı ve Doğan, 2012, s. 107). Bu çalışmanın sonuçları da tezdeki bulguları destekler niteliktedir.

Eşten şiddet görme eğitim değişkenine bakıldığında eşin eğitim düzeyi yükseldikçe katılımcıların eş şiddetine maruz kalma durumunun azaldığı görülmektedir. Eşleri, ilkokul ve altı eğitim durumuna sahip olan katılımcıların 40'ının eş şiddetine maruz kaldığı anlaşılmaktadır. Bu oran söz konusu grubun %53'üne tekabül etmektedir. Dolayısıyla eşin eğitim düzeyinin eşe şiddet gösterme davranışı ile ters orantılı olduğu, eşin eğitim düzeyi yükseldikçe eşine şiddet gösterme düzeyinin de düştüğü anlaşılmaktadır. Kadınların yaşadıkları sosyal çevreler, eğitim düzeyleri, ekonomik durumları her ne kadar birbirinden farklı olsa da yaşamlarının bir dönemlerinde şiddet türlerinden herhangi birine maruz bırakılmış ve bırakılmaya devam edilmektedirler. Kadınların bu noktada gerek eğitim seviyeleri gerek ekonomik düzeyleri arttıkça maruz kalınan şiddeti kabullenmeme oranı da artmaktadır.

Gelir düzeyi arttıkça fiziksel şiddete maruz kaldığını bildiren kadınların oranı azalmaktadır. Geliri olmadığını veya 250 YTL'den az olduğunu bildiren en az bir kez eşinden fiziksel şiddet görmüş kadınların oranı %43, aile geliri 2500 YTL'yi geçince bu oran %23'e düşmektedir (Altınay ve Arat, 2008, s. 84). Hacettepe Nüfus Enstitüsü tarafından yapılan bir çalışmada (2008, s. 11), eğitim seviyesinin artması fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma oranını azaltmıştır. Eğitimi olmayan/ilkokulu bitirmemiş kadınların %56'sı fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmaktadır. Cinsel şiddet, lise ve üstü eğitimliler ise fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalmış ve bu grupta bu oran % 27'ye düşmüştür. Hacettepe Nüfus Enstitüsü (2015, s. 17) tarafından yapılan çalışmada, eğitim düzeyinin artması fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalma yüzdelerini azaltmaktadır. Hiç eğitimi olmayan/ilkokulu

bitirmemiş kadınların %43'ü fiziksel veya cinsel şiddete maruz kalırken, lisans ve üzeri eğitimi olan grupta bu oran, %21'e düşmektedir.

Yanık vd. (2012, s. 107) tarafından yapılan çalışmada eğitim düzeylerine göre %77.8'nin okuryazar olmadığı, %51,1'i ilkokul, %41'i lise ve dengi, %35,1'i yüksekokul, %29,3'ü lisans ve %15,8'i mezun derece veya üstü şiddete maruz kaldığı belirlenmiştir. Şiddete maruz kalma eğitim düzeyine göre değişmektedir. Hangi grupların değişkenlik gösterdiğine bakıldığında, okuma yazma bilmeyenlerin şiddete maruz kalma oranlarının ilkokul, lise ve dengi, ön lisans, lisans, yüksek lisans ve yükseköğretime göre daha yüksek olduğu, ilkokul mezunlarının şiddete maruz kalma oranı, lise veya dengi, ortaokul, ön lisans, yüksek lisans ve yüksek eğitime göre daha fazla bulunduğu, lise ve dengi okul mezunlarının lisans, yüksek lisans ve yükseköğretim mezunlarına göre daha yüksek şiddete maruz kalma oranlarına sahip olduğunu ortaya koymuştur. Eğitim seviyesi yükseldikçe şiddete uğrama durumlarının azaldığı görülmüştür. Altınay ve Arat (2008, s. 179) tarafından yapılan çalışmada da eğitim seviyesi arttıkça, genel olarak fiziksel şiddete maruz kaldığını bildiren kadınların oranlarının azaldığı, okuma yazma bilmeyen kadınlar grubunda en az bir kez fiziksel şiddete maruz kaldığını bildirenlerin oranı %43 iken, yükseköğrenim görmüş kadınlar grubunda bu oran %12'dir. Dört çalışmanın analiz sonuçları da bu çalışmanın analiz sonuçlarını destekler niteliktedir.

Çalışmaya katılan kadınların fiziksel şiddeti, sözel/duygusal şiddeti, cinsel ve ekonomik şiddeti şiddet olarak tanımladıkları anlaşılmıştır. Eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların 3'ünün (%3) sözel/duygusal, 62'sinin (%79) fiziksel, 7'sinin (%9) sözel ve fiziksel, 2'sinin (%3) ve 5'inin (%6) fiziksel ve ekonomik şiddete uğradığı anlaşılmaktadır. Bulgulara göre en fazla görülen şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu söylenebilir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere kadınların şiddet denilince ilk akla gelen ve maruz kalınan şiddet türünün fiziksel şiddet olduğu anlaşılmaktadır. Genellikle fiziksel şiddetle birlikte görülen sözel/duygusal şiddette en az fiziksel şiddet kadar kadınları etkileyen, canını yakan şiddet türü olmuştur.

2013 yılında 3.500 kadın ile gerçekleştirilen "Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın ve Erkek Bakış Açılarıyla" isimli çalışmaya katılan kadınların 1007' sinin

(%28.8)'i eş şiddetine maruz kaldıkları ve maruz kaldıkları sıklık sorulduğunda, 725 (%72)'i ara sıra, 187 (%18.6)'si da sık sık, 95(%9.4)'i, her zaman şiddete maruz kaldığı anlaşılmıştır (Şenol ve Yıldız, 2013, s. 23). 2008 yılında yapılan "Türkiye'de aile içi şiddet" isimli çalışmaya katılan 12.795 kişi ve 10798 evli kadın üzerinden yapılan çalışmada 4.243 (%39.3)'ü fiziksel, 1.652 (%15.3)'si cinsel, 4.524 (41.9)'ü fiziksel ve cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmıştır. Bu çalışmanın devamı niteliğinde 2014 yılında 7.462 kadın ve evli 6.287 kadına yönelik yapılan çalışmada, 2.263 (%36) 'ü fiziksel, 754 (%12) 'ü cinsel 2.389 (%38) hem fiziksel hem cinsel şiddete maruz kaldıkları anlaşılmıştır (KSGM, 2009, s. 47; KSGM, 2014, s. 8-9). Dolayısıyla en fazla görülen şiddet türünün fiziksel şiddet olması çalışmanın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Eş şiddetine maruz kaldığını ifade eden katılımcıların şiddet görmelerinin sebeplerinin başında 18'inin (%23) ekonomik sebeplerle, 7'sinin (%8.9) alkol/madde bağımlılığıyla, 31'inin (%40) eşin ailesinden kaynaklı sebeplerle, 1'inin (%1.3) kendi ailesinden kaynaklanan sebeplerle, 5'inin (%6.4) çocuklarla ilgili sebeplerden, 5'inin (%6.4) eşin psikolojik sorunlarından kaynaklanan sebeplerle şiddet gördüklerini; 9'unun (%11.5) gördüğü şiddetin özel bir nedeni olmadığını ve 2'sinin (%2.5) neden şiddet gördüğünü bilmediğini ifade ettikleri anlaşılmıştır. Eşin ailesinden kaynaklanan şiddet oranının yüksekliği göze çarpmaktadır. Bu duruma, bölgenin sosyolojik bir gerçeği olan ve daha çok erkek tarafıyla oluşan güçlü akrabalık ilişkilerinin yol açmış olabileceği söylenilebilir.

Yaşanan fiziksel şiddetin kadına göre nedenlerinin yer aldığı 4.552 evli kadın ile yapılan çalışmada 988'nin (%21,7) ekonomik, 1.142'sinin (%31,7) erkeğin ailesi kaynaklı, 427 (%9,4)'si erkeğin kötü alışkanlıkları, 974'nün (%21,4) erkekle ilgili, 833'nün (%18,3) kadınla ilgili, 127'sinin (%2,8) kadının ailesi, 573'ünün (%12,6) çocuklarla ilgili, 409'unun (%9), özel nedenin olmadığı, 50'sinin (%1,1) bilmiyor, 514'ünün (%11,3) diğer nedenler olduğu anlaşılmaktadır. (KSGM, 2009, s. 84). Yaşanan fiziksel şiddetin kadına göre nedenlerinin yer aldığı 6.287 evli kadın ile yapılan çalışmada 1.697'sinin (%27) ekonomik, 2.074'ünün (%33) erkeğin ailesi kaynaklı, 754'ünün (%12) erkeğin kötü alışkanlıkları, 1.760'ının (%28) erkekle ilgili, 1.508'inin (%24) kadınla ilgili, 629'unun (%10) çocuklarla ilgili, 754'ünün (%12)

özel nedenin olmadığı, 50'sinin (%1,1) bilmiyor, nedenler olduğu anlaşılmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014, s. 24). Başka bir çalışmada kadınların %19,2'si eşinin ailevi sebeplerden, %16,4'ü sebepsiz yere ve sevgisizlikten, %13,7'si kıskançlık ve maddi sebeplerden, %9,6'sı alkolden, %4,1'i başka kadının varlığı (aldatma), %2,1'i ev işleri ve çocuklar, %1,4'ü inanç farklılığı, %0,7'si kendi aileleri ve %0,4'ü eğitim ve kültürel farklılıklar gibi sebeplerden ötürü eş şiddetine maruz kaldıklarını belirtmişlerdir (Ağçay, 2009, s. 98). Eşin ailesinden kaynaklanan şiddet oranının üç çalışmada yüksekliği olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmanın sonuçlarına bakıldığında eş şiddetine maruz kalan kadınların yaşamış oldukları şiddet karşısında çeşitli sebeplerden dolayı başkalarından yardım almayı tercih etmedikleri görülmüştür. Eşten şiddet gördüğünü ifade eden katılımcıların sadece 5'inin (%4) şiddete maruz kaldıktan sonra kolluk kuvvetlerine başvurdukları, 73'ü (%96) kolluk kuvvetlerine başvurmadıkları anlaşılmaktadır. Bu durumun bölgenin sosyal yapısından kaynaklandığı söylenilebilir. Şiddet gördüğü halde kolluk kuvvetlerine başvurmayan katılımcıların 3'ünün (%4.3) aile/akrabaların karşı çıkması, 26'sının (%37.7) ayıplanmaktan korktuğu, 24'ünün (%34.8) duyulmasını istemediği, 4'ünün (%5.8) bir işe yaramayacağını düşündüğü için ve 12'sinin (%17.4) ise diğer muhtelif nedenlerle kolluk kuvvetlerine başvurmadıklarını aktarılmıştır. En büyük orana sahip iki nedene bakıldığında kadınların sosyo-ekonomik durumları, eğitim düzeyleri, bölgenin sosyo-kültürel yapısı ve bu yapının kadınlar üzerinde oluşturduğu psikolojik baskının kolluk kuvvetlerine başvurmama nedenlerinden en önemlileri olduğu anlaşılmaktadır.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü (2009, s. 226) tarafından yapılan çalışma da şiddete maruz kaldığını ifade eden 4.881 kadının 234'ü (%4,8) şiddete maruz kaldıktan sonra kolluk kuvvetlerine başvurdukları, 4.481'inin (%91,8) gibi büyük bir oranın herhangi bir kurum ve kuruluşa başvurmadıkları anlaşılmaktadır. Şiddete maruz kaldığını ifade eden 2.072 kadının 166'sı (%8) şiddete maruz kaldıktan sonra kolluk kuvvetlerine başvurdukları, 1.844'ünün (%89) herhangi bir kurum ve kuruluşa başvurmadıkları anlaşılmaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2014, s. 26).

Yanık vd. (2012, s. 108) tarafından yapılan çalışmada şiddet karşısında %49,9'unun sessiz kaldığı, %18,6'sının evden ayrıldığı, %37,5'inin özür dilediği ve %6,5'inin karakolu aradığı belirlenmiştir. Başka bir çalışmada ise şiddet gören kadınların %13'ünün eşinden şikâyetçi olduğu, %87'sinin ise eşinden şikâyetçi olmadığı belirlenmiştir. Şikâyetçi kadınların %89,5'i şikâyet sürecinde zorluk yaşadıklarını, %52,9'u aile baskısından, %29,4'ü yasal süreçten ve %17,6'sı koca baskısından kaynaklandığını belirtmiştir. Yapılan çalışmada bulgular sonucu ortaya çıkan veriler sonucunda şikâyet sürecinde karşılaşılan yüksek zorluk düzeyi, kadına yönelik şiddetin aile içinde veya yasal süreçte şikâyet edilmemesi gerektiğine dair geleneksel uygulamadan kaynaklandığı düşündürmüştür. Kadınların, büyük çoğunluğunun şiddet karşısında hiçbir şey yapmadığı görülmektedir (Ağçay, 2009, s. 99). Herhangi bir kamu kurum ve kuruluşuna, kolluk kuvvetlerine, adli mercilere başvuru yapan kadınların, üç çalışmada görüldüğü üzere başvuru oranlarının düşük olması bu çalışmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Şikâyetçi kadınların %89,5'i şikâyet sürecinde zorluk yaşadıklarını, %52,9'u aile baskısından, %29,4'ü yasal süreçten ve %17,6'sı koca baskısından kaynaklandığını belirtmiştir (Ağçay, 2009, s. 99). Yapılan çalışmada bulgular sonucu ortaya çıkan veriler sonucunda şikâyet sürecinde karşılaşılan yüksek zorluk düzeyi, kadına yönelik şiddetin aile içinde veya yasal süreçte şikâyet edilmemesi gerektiğine dair geleneksel uygulamadan kaynaklandığı düşündürmüştür. Kadınların, büyük çoğunluğunun şiddet karşısında hiçbir şey yapmadığı görülmektedir.

KSGM'nin (2009, s. 228) yaptığı çalışmada şiddete maruz kaldığını ifade eden 4.881 kadının 369'u herhangi bir kurum ve kuruluşa başvuru yapmıştır. Bu kadınların 14'ü (%3.9) barınma talebiyle, 151'inin (%41) daha fazla tahammül edemediği, 107'sinin (%29) korunma talebiyle başvurdukları anlaşılmaktadır. Şiddete maruz kaldığını ifade eden 4.881 kadının şiddet gördüğü halde herhangi bir kurum ve kuruluşa başvurmayan 4.497 kadının 724'ünün (%16,1) suçlanmaktan korktuğu, 193'ünün(%4,3) yardım alabileceğine inanmadığı, 409'unun (%9,1) muhtelif nedenlerle başvurmadıklarını ifade etmişlerdir (KSGM, 2009, s. 229). Bu çalışmada başvuru oranlarının düşük olması çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır**.**

Şiddete maruz kalındığında yardım istenilen/istenilecek olan adres olarak katılımcıların 24'ü (%9.6) eşinin ailesinden, 93'ü (%37.2) kendi ailesinden, 1'i (% .4) arkadaşlarından/komşularından, 40'ı (%16) kolluk kuvvetlerinden ve 92'si (36.8) kimseye anlatmadığını/anlatmayacağını ifade ettiği anlaşılmaktadır. 2013 yılında 3.500 kadın ile gerçekleştirilen "Kadına Yönelik Şiddet Algısı-Kadın Ve Erkek Bakış Açılarıyla" isimli çalışmaya katılan kadınların 1.007'sinin (%28.8)'i eş şiddetine maruz kaldıkları, maruz kalınan şiddet karşısında 290'ının yardım talebinde bulunduğu, 128'inin (%44,1) akrabalarından, 58'i (%20) kolluk kuvvetlerinden, 60'ı (%20,7) komşularından yardım isteyeceklerini ifade etmişlerdir (Şenol ve Yıldız, 2013, s.29). Bu çalışmadaki bulgular araştırma bulgularıyla örtüşmektedir.

Çalışmaya katılan kadınların 78'inin (%31,2) eş şiddetine maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Katılımcıların 109'unun (%43.6) annesinin şiddete maruz kaldığı, 141'inin (%56.4) annesinin şiddete maruz kalmadığı anlaşılmaktadır. Bu bulgulara göre annesi şiddete maruz kalmış olan katılımcıların 57'sinin (%22,8) şiddete maruz kaldığı 21'inin (%20,8) ise şiddete maruz kalmadığı dolayısıyla şiddete maruz kalmış olan katılımcıların annelerinin de geçmişinde şiddete maruz kalma durumunun bulunduğu anlaşılmaktadır. Anneleri şiddete maruz kalmamış olan katılımcıların ise büyük oranda kendilerinin de şiddete maruz kalmadıkları anlaşılmaktadır. Türkiye'de yapılan kapsamlı bir araştırmada kadınların %52'si annelerinin babaları tarafından dövüldüğünü söylerken, %24'ü annelerinin değil kocaları tarafından dövüldüğünü yani küçük yaşta şahit olunan şiddet, erkeklerin şiddet uygulama ihtimalini artırmakla birlikte kadınlarında şiddet görme ihtimalini iki kat artırmaktaydı. Türkiye'nin 51 ilinde 24.048 hanede yapılan bir araştırmada en az bir kez şiddet görmüş kadınların %37'sinin, hiç şiddet yaşamamış kadınların %19'unun annesi de şiddet görmüş. Diğer bir deyişle, kendi ailesinde şiddete tanık olan kadınların, tanık olmayan kadınlara göre şiddet yaşama olasılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir. (Bedir ve ark, 2017, s.193). Bu çalışmadaki bulgular tezin bulguları ile benzerlik göstermektedir.

Katılımcı kadınların şiddet algılarının betimlenebilmesi için 4 şiddet türü ayrı ayrı betimlenerek sunulmuştur. Katılımcı kadınların aileleriyle görüşmelerinin kısıtlanması 213'ü (%85.2) dışında diğer sosyal ilişkilerinin kısıtlanmasını psikolojik şiddet olarak görmedikleri; kişiliklerine ilişkin (kabalık, küçümseme, sevgi

göstermeme vb.) olumsuz davranışları büyük oranda şiddet olarak değerlendirdikleri anlaşılmaktadır.

Katılımcı kadınların büyük oranda "eşlerinin para vermemesini" 194'ü(%77.6) "çalışmalarını engellemesini" 171'i (%68.4), "meslek ve diğer eğitimlerinin engellenmesini" 165'i (%66) , kazandıkları paraların kendilerinden zorla alınmasını" 167'si (%66,8) şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcı kadınların büyük oranda 201'i (%80.4) "alay etme, eksiklerin yüze vurulması, bağırma, hakaret, kaba söz, lakap takma, başkalarının yanında eleştirilme, alay edilme, fiziksel özelliklerle dalga geçilmesi" ifadelerini şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

Katılımcı kadınlara bu şiddet türüne ilişkin verilen tek ifade olan "Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir." ifadesini büyük oranda 231'i (%92.4) cinsel şiddet olarak algıladıkları anlaşılmaktadır.

2018 yılında 350 kadın ile yapılan bir çalışmada, kadınların şiddet olarak kabul ettiği davranışların %89.14'ü tokat atma, %80'i itip kakma, %79,42'si başkalarının önünde küçük düşürme olarak şiddeti algıladıkları saptanırken en düşük oranda şiddet olarak algılanan davranışlar ise sırası ile yasaklar koyma %30,85, cinsel doyumu önemsememe %37,71, bağırma %48.85, para vermeme %56,57, azarlama %60.85, söz hakkı vermeme %61.71 olarak tespit edilmiştir (Gencer, Ağırman ve Arıca, s. 21). Bedir vd. (2017, s. 193) yapmış olduğu çalışmada, kadınların şiddetin bir göstergesi olarak; sözlü, cinsel, sosyal, ekonomik, duygusal ve fiziksel şiddetin her türlüsünün farkında olduklarını bildirenlerin oranı %53.7 olarak tespit edilmişti. %21.6'sı da fiziksel şiddeti şiddet belirtisi olarak gördüklerini ifade etmiştir. Bu çalışmalardaki veriler çalışmamızın analizini destekler nitelikte olduğu anlaşılmaktadır**.**

Katılımcı kadınların yasal haklarından haberdar olup olmadıklarına ilişkin bulgular değerlendiğinde katılımcıların 124'ü (%49.6) yasal haklarının ne olduğunu bildiğini söylerken, 126'sı (%50.4) ise yasal haklarının ne olduğunu bilmediğini ifade etmişlerdir. Yasal haklarını bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 18'inin (%23) yasal haklarını bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri

görülmektedir. Yasal haklarını bilmeyen katılımcıların ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve yasal haklarından haberdar olmayan katılımcıların 55'inin (%70.6) çoğunlukta olduğu ve şiddete maruz kaldıkları halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri anlaşılmaktadır. Altınay ve Arat (2007) tarafından yapılan araştırma, kadınların %57'sinin Aile Koruma Kanunundan haberdar olduğunu, %43'ünün ise bilmediğini ortaya koymuştur. Ağçay (2009) tarafından yapılan araştırmada kadınların %39,8'inin Aile Koruma Kanununu bildiğini, %35,8'inin bilmediğini ve %24,4'ünün bilmediğini belirtmiştir. Bu çalışmalardaki veriler bu çalışmanın da bulgularını desteklemektedir.

Katılımcıların 143'ünün (%57.2) şiddetle mücadele kanalı olarak 155'i, 81'inin (%32.4) 155 ve Kadın Sığınma Evini ve 26'sının (%10.4) ise 155 ve ŞÖNİM'i bildikleri anlaşılmaktadır. Katılımcıların diğer seçenekler arasında olan "Alo 183, 6284 Sayılı Kanun, Aile Mahkemelerini bilmedikleri anlaşılmaktadır. Polis Çağrı Merkezinin numarası olan 155'i ise tüm katılımcıların bildikleri anlaşılmaktadır.

Katılımcıların 125'i (%50) eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi oldukları, 125'inin (%50) eşleri tarafından şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezalar konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmadıklarını ifade ettikleri görülmektedir. Bulgular incelendiğinde eşlerinden şiddet görmeleri halinde eşlerinin alabileceği cezaları bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 17'sinin (%21.8) eşlerinin alabileceği cezaları bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Eşlerinin alabileceği cezaları bilmeyen katılımcıların ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve eşlerinin alabileceği cezalardan haberdar olmayan katılımcıların 56'sının (%71.8) çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır. Dolayısıyla bir zincir gibi yasal hakların bilinip/bilinmemesi ve eşlerin alabileceği cezaların bilinip/bilinmemesinin birbirine bağlı olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların 62'sinin (%24.8) şiddete maruz kalma durumunda ücretsiz avukat hakkının bulunduğunu bildiğini; 188'inin (%75.2) ise böyle bir haklarının olduğunu bilmediklerini ifade etmişlerdir. Eşlerinden şiddet görmeleri halinde

ücretsiz avukat tutma haklarının olduğunu bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 11'inin (%14.1) bu haklarını bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Ücretsiz avukat tutma haklarının olduğunu bilmeyen katılımcıların 62'si (%79.5) ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve bu haklarından haberdar olmayan katılımcıların çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır.

Katılımcıların 120'sinin (%48) şiddete maruz kalma durumunda devlet tarafından kendilerine ve çocuklarına koruma sağlanacağından haberdar oldukları, 130'unun (%52) ise bu haktan haberdar olmadıklarını ifade ettikleri anlaşılmaktadır. Eşlerinden şiddet görmeleri halinde hem kendilerinin hem de çocuklarının devlet tarafından koruma altına alınacağını bildiğini ifade eden katılımcıların 5'inin (%6.4) eşlerini kolluk kuvvetlerine daha önce şikâyet ettikleri, katılımcıların 15'inin (%19.2) bu haklarını bildikleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri görülmektedir. Devlet korumasına sığınabileceği haklarının olduğunu bilmeyen katılımcıların 58'inin (%74.4) ise hiçbirinin eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmedikleri ve bu haklarından haberdar olmayan katılımcıların çoğunlukta olduğu anlaşılmaktadır. Şiddet gördükleri halde eşlerini kolluk kuvvetlerine şikâyet etmeyen katılımcıların şiddete karşı devlet tarafından sağlanan haklarından büyük çoğunlukla haberdar olmadıkları anlaşılmaktadır.

Kadına yönelik şiddet alanında yapılan araştırmalar da kadınların hayatlarının bir döneminde şiddetin çeşitli biçimlerini yaşadıklarını göstermektedir. Bu şiddet daha çok yakın akrabaları olan erkekler tarafından uygulanmaktadır. Çalışmalar arasında geçen süre kadına yönelik şiddette önemli bir azalma göstermemiş, aksine şiddet olaylarının sayısında önemli bir artış göstermiştir. Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütünün (OECD) 2019 verilerine göre Türkiye'de kadına yönelik şiddet oranı %38 olup yaklaşık 10 kadından 4'ü yaşamları boyunca erkek şiddetine maruz kalmaktadır (Kronos Gazetesi, 08.03.2022, s. 1).

Şanlıurfa ili Hilvan ilçesinde yapılan çalışmada görüldüğü üzere kadına yönelik şiddet istatistikleri %31,2 ile Türkiye ortalamasının altındadır. Şiddet istatistiklerinin düşük olması her zaman şiddetin olmadığı anlamına gelmemektedir. Bu durumun gerçek nedeninin kadınların aile içinde şiddete maruz kalmamalarından

mı yoksa şiddeti algılama biçimleri veya şiddet karşısında sahip oldukları yasal hakların bilincinde olmamalarından mı kaynaklandığı soruları irdelenmesi amacıyla 250 kadın katılımcının 78'i (%31,2) şiddete maruz kaldığı, katılımcıların 124'ünün (%49.6) yasal haklarının ne olduğunu bildiğini, katılımcıların 3'ünün (%3) sözel/duygusal, 62'sinin (%79) fiziksel, 7'sinin (%9) sözel ve fiziksel, 2'sinin (%3) ve 5'inin (%6) fiziksel ve ekonomik şiddete uğradığı tespit edilmiş olup şiddet istatistiklerinin Türkiye ortalamasının atında olmasının en büyük nedeni 78'inin eş şiddetine maruz kalmasına rağmen kolluk kuvvetlerine başvuru yapan kadın sayısının sadece 5 kişi ile sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır. Kolluk kuvvetlerine başvurunun bu kadar düşük olmasının sebepleri ise; görücü usulü evliliklerin yaygın olması, kadınların eğitim ve ekonomik seviyelerinin düşük olması, toplum içerisinde ayıplanma korkusu, şiddetin duyulması yayılması korkusu, bölgenin sosyo-kültürel yapısı ve bu yapının kadınlar üzerinde oluşturduğu psikolojik baskının kolluk kuvvetlerine başvurmama nedenleri arasında olduğu anlaşılmaktadır. Literatürde kadına yönelik aile içi şiddet ve şiddet algısı konularında oldukça fazla sayıda çalışma bulunmasına rağmen yasal farkındalık konularında yeterli çalışma bulunmamaktadır. Aile içi şiddetle mücadelede kişilerin şiddete maruz kaldıklarında yasal haklarının ne kadar bilincinde olduklarının açığa çıkarılması Türkiye için ciddi toplumsal sorunlardan biri olan kadına yönelik aile içi şiddetle mücadelede yeni yollar açabilir. Bu çalışmanın devamı niteliğinde yapılacak nicel araştırmaların konunun derinlemesine incelenmesini katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Ağçay, G. (2009). *Sakarya ilindeki kadınların aile içi şiddete uğrama durumları*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Aile İçi Şiddetle Mücadele El Kitabı. (2008). T.*C. Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü*. https://turkey.unfpa.org/sites/default/files/pub-pdf/aismelkitabi.pdf adresinden edinilmiştir.

Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2022). *Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü*. https://www.aile.gov.tr//sss/kadinin-statusu-genel-mudurlugu/ adresinden erişilmiştir.

Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. (2012). *T.C. Resmi Gazete*, 6284, 08.03.2012.

Akgül, A. ve Uğurlu, Ö. (2021). Kadına Yönelik Şiddetin, Şiddeti Uygulayan ve Mekân Bağlamında İncelenmesi: Katledilmiş Kadınlar Örneği. *Planlama*, 31(1), 128-140. https://planlamadergisi.org/jvi.aspx?un=PLAN-50490&volume=31&issue=1 adresinden edinilmiştir.

Akın, A. ve Hodoğlıgil, N. (1999). *Cinsiyet Eşitliği, Barış ve Gelişme Yolunda Pekin+5 Sonuçları ve Türkiye'de Durum*. http://www.huksam.hacettepe.edu.tr/Turkce/SayfaDosya/cinsiyet_esitligi.pdf adresinden edinilmiştir.

Akkaş, İ. ve Uyanık, Z. (2016). Kadına yönelik şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli University Journal of ISS*, 6(1), 32-42. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/184934 adresinden edinilmiştir.

Akkaya Şahin, G. (2010). *Aile içi şiddet kavramı ve aile içi şiddetin uluslararası ve ulusal hukuki belgelerdeki düzenlemesi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Altınay, A. ve Arat, Y. (2008). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. İstanbul: Metis Yayıncılık

Álvarez, D.; Aranda, B. E. ve López Huerto, J. A. (2015). Gender and cultural effects on perception of psychological violence in the partner. *Psicothema*, 27(4): 381-387. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.psicothema.com/pdf/4278.pdf adresinden edinilmiştir.

Arslan, A. (2010). Türk Aile Mahkemelerinin yapısı ve yargılama usulü. *Ankara Barosu,* 68(1), 187-204. https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33777/374081 adresinden edinilmiştir.

Arslan, Ş. (2014). *Kamu yönetiminin halkla ilişkiler anlayışı ve yönetişim: Kadına yönelik şiddetle mücadelede alternatif halkla ilişkiler stratejileri*. (Yayınlanmamış doktora tezi), Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Aslan, M. M. (2019*). Bir iletişim sorunu olarak şiddetin kökenleri ve aile içi şiddet*. Çizgi Kitabevi: Ankara.

Aşkın, E. Ö. ve Aşkın, U. (2020). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: Aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. *Kapadokya Akademik*, 1(2), 16-37. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/394586 adresinden edinilmiştir.

Avrupa Konseyi, .(2011). *Kadına yönelik şiddet ve aile içi şiddetin önlenmesi ve bunlarla mücadeleye dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi*. https://www.rm.coe.int/1680462545 adresinden edinilmiştir.

Ayrancı, Ü., Günay, Y. ve Ünlüoğlu, İ. (2002). Hamilelikte aile içi eş şiddeti: Birinci basamak sağlık kurumuna başvuran kadınlar arasında bir araştırma. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3, 75-87. (Stark E, Flifcraft AH: Spouse abuse. M Rosenberg, J Mercy (eds): Violence in America: A Public Health Approach'ta, New York, Oxford University Press, 1991.//Hilberman E, Munson K: Sixty battered women. Int J Victimol 1978; 2:460-470.). https://app.trdizin.gov.tr/makale/TVRZNE5ESXk/hamilelikte-aile-ici-es-siddeti-birinci-basamak-saglik-kurumuna-basvuran-kadinlar-arasinda-bir-arastirma adresinden edinilmiştir.

Bakırcı, K. (2015). İstanbul Sözleşmesi. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 134-204. https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33839/374687 adresinden edinilmiştir.

Barutçu, E. ve Çöllü, B. C. (2020). Öğrenilmiş çaresizlik ile motivasyon arasındaki ilişki: Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma. *Süleyman Demirel*

Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 25(1), 1-13. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1009662 adresinden edinilmiştir.

Başar, F. ve Demirci, N. (2015). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi,* 2(1), 41-52. https://dergipark.org.tr/tr/pub/kashed/issue/22285/239034 adresinden edinilmiştir.

Bedir, N. ve ark. (2017). Sakarya'da yaşayan bir grup kadının şiddet algı durumları ve bunu etkileyen faktörler. *Sakarya Tıp Dergisi,* 7(4), 188-196.

Bora, A. (2015). *Evlilikte kadına yönelik şiddet: tutum, yaşantı ve yasal farkındalık açısından cinsiyetler arası karşılaştırma*. (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Bourdieu, P. (2015). *Eril Tahakküm*. Bağlam: İstanbul.

Bugay, A. ve Delevi, R. (2012). Türkiye'de kadın rol ve haklarına yönelik tutum ve fiziksel şiddet. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu 27-28 Nisan 2012, Ankara. https://www.academia.edu/31022521/Kad%C4%B1na_ve_Cocuga_Siddet_Sempozyumu_CILT-I.doc adresinden edinilmiştir.

Canver, N. (t.y.). Hayatta Kalacağım (I Shall Suvive) Pratik El Kitabı, *Haringey'de Aile İçi Şiddet Danışma ve Tavsiye El Kitabı*. https://docplayer.biz.tr/1386208-Hayatta-kalacagim-haringey-de-aile-ici-siddet-danisma-ve-tavsiye-el-kitabi-i-shall-suvive-turkish.html adresinden edinilmiştir.

Contreras, J. M.; Bott, S.; Guedes, A.; Dartnall, E. (2010) *Sexual violence in Latin America and the Caribbean*: A desk review.

Çağrı, Z. (2022) Kadına yönelik şiddet: Türkiye OECD ülkeleri arasında zirvede. *Kronos,* 3(8). https://kronos36.news/tr/kadina-siddet-en-cok-hangi-ulkelerde-turkiye-oecd-ulkeleri-arasinda-zirvede/ adresinden edinilmiştir.

Çakır, H. (2020). Kadına yönelik şiddetin kavramsal incelemesi: Yozgat örneği. *İmgelem*, 4(6), 41-62. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1195542 adresinden edinilmiştir.

Çalışkan, H. ve Çevik, E. İ. (2018). Kadına yönelik şiddetin belirleyicileri: Türkiye örneği. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. 7(14), 218-233. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/516329 adresinden edinilmiştir.

Demirel, B. ve Buko, G. (2016). *Kadına yönelik aile içi şiddet algısı*. (Edt. Şayan Ulusan ve Shurubu Kayhan). Türk Dünyasında Kadın Algısı içinde (s.s. 433-442). Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları: Manisa. http://kitaplar.cbu.edu.tr/docs/yayin17.pdf adresinden edinilmiştir.

Demirkır Ünlü, M.(2013). *İstanbul Sözleşmesi'nin (Kadına Yönelik Şiddet ve Aile-İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi) Ulusal Hukuk Açısından Değerlendirilmesi*. Legal Yayınları: İstanbul.

Dumrul, C. ve Karabacak Danacı, H. (2015). Kadın ve kız çocuklarına karşı işlenen cinsel şiddet suçlarında cezasızlık sorunu raporu. *Ankara Barosu Dergisi*, 4, 255-291. https://dergipark.org.tr/tr/pub/abd/issue/33839/374691 adresinden edinilmiştir.

Dündar, Ö. (2021). Kadına karşı şiddete sosyoekonomik faktörlerin etkisi: Teorik bir araştırma. *Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi*, 1(2), 154-164. http://cdn.hitit.edu.tr/hepdergi/files/64664_220102201516.pdf adresinden edinilmiştir.

Ediz, A. ve Altan, Ş. (2017). Türkiye'de kadına yönelik şiddet üzerine bir alan araştırması. *Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 0(2017), 397-410. https://app.trdizin.gov.tr/publication/paper/detail/TWpjek5qVXlNZz09 adresinden edinilmiştir.

Ekin, Ş. (2011). *Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önlemede 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Değerlendirilmesi*. (Uzmanlık Tezi). T.C Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü: Ankara.

Filiz, O. (2011). Türkiye'de Aile Mahkemeleri uygulaması ve uygulamanın değerlendirilmesi üzerine bir araştırma, *Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi,* 12(7), 73-96. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198035 adresinden edinilmiştir.

Gencer, M., Ağırman, E. ve Arıca, Ş. (2019). İstanbul ilinde kadına yönelik şiddet sıklığı ve kadınların şiddet algısı. *Ahi Evran Tıp Dergisi*, 3(1), 18-25. https://dergipark.org.tr/tr/pub/aemj/issue/44872/492208 adresinden edinilmiştir.

Genç, Y., Altıparmak, İ. B. ve Ustabaşı Gündüz, D. (2019). Kadına yönelik şiddetin erkekler tarafından değerlendirilmesi: Sakarya örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408). https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/748013 adresinden edinilmiştir.

Gökkaya, V. B. (2011). Türkiye'de kadına yönelik ekonomik şiddet. *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 12(2), 101-112. https://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423875057.pdf adresinden edinilmiştir.

Görgün Baran, A., Tuba Sarıtaş, C. ve Şahin Kütük, B. (2017). Medyada kadına yönelik şiddet haberlerinin içerik ve sunum açısından analizi: Beyazgazete.com örneği. *Sosyoloji Konferansları*, 55(1), 107-132. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/331110 adresinden edinilmiştir.

Güleç, G. ve Kaptanoğlu, C. (2011). Şiddetin psikodinamik ve bilişsel kökenleri. *Türkiye Klinikleri*, 4(2). 14-20. https://www.researchgate.net/publication/281637266_Siddetin_Psikodinamik_ve_Bilissel_Kokenleri_The_Psychodynamic_and_Cognitive_Orgins_of_Violence adresinden edinilmiştir.

Güleker Törer, E. (2020). *Kadına yönelik şiddet: Diyarbakır il örneği* (yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sivas.

Gündoğmuş, R. (2020). *Kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddetin ilgili uluslararası sözleşmeler ve 6284 sayılı kanun çerçevesinde değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Kadir Has Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü: İstanbul.

Gürsoy, M. ve Kocadaş, B. (2017). Sosyoloji öğrencilerinin aile içi şiddet algısı. *Diyalektolog Ulusal Sosyal Bilimler Dergisi*, Yaz(15), 51-64. https://diyalektolog.com/DergiTamDetay.aspx?ID=113 adresinden edinilmiştir.

Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2014). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması özet rapor*. http://aihmiz.org.tr/aktarimlar/dosyalar/1428409374.pdf adresinden edinilmiştir.

Hacettepe Nüfus Etütleri Enstitüsü. (2015). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması.* http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/23338/

KKSA-TRAnaRaporKitap26Mart.pdf?sequence=1&isAllowed=y adresinden edinilmiştir.

Haylı, Ç. M. ve Gökdoğan, M. R. (2019). Aile içi şiddet. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi,* 12(63), 631-635. https://www.researchgate.net/publication/333035602_AILE_ICI_SIDDET_DOMESTIC_VIOLENCE adresinden edinilmiştir.

İlkkaracan Ajas, İ., (2008). Birleşmiş Milletler CEDAW Sürecinde Sivil Toplum Örgütleriyle Savunuculuk ve Lobicilik, Türkiye Gölge Raporları: 1997 ve 2005 Deneyimleri. *Kadının İnsan Hakları Yeni Çözümler Derneği*, ArtPress, İstanbul.

İnci, R. (2019). Çalışan kadınlarda şiddet algısı ve bu algıda ekonomik şiddetin yeri. *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(3), 189-206. https://dergipark.org.tr/tr/pub/mana/issue/54373/594761 adresinden edinilmiştir.

Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetin Nedenleri, Sonuçları, Alınacak Önlemler. (2012). T.*C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü.* https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYAIS.pdf adresinden edinilmiştir.

Kadına Yönelik Şiddet ve Aile İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadeleye Dair Avrupa Konseyi Sözleşmesi. (2011). Avrupa Konseyi Sözleşmeler Dizisi (No. 210). https://rm.coe.int/1680462545 adresinden edinilmiştir.

Karal, D. ve Aydemir, E. (2012). *Türkiye'de Kadına Yönelik Şiddet*. Ankara: USAK Yayınları.

Kareem, O.(2020). *Türk Ceza Kanununda ve ailenin korunması ve kadına karşı şiddetin önlenmesine dair kanun ışığında kadına yönelik şiddet* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Konya.

Karhan, S. (2010). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetin hukuk sosyolojisi açısından analizi.* (Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Karınca, E (2008). *Sorularla kadına yönelik aile içi şiddet*. Ankara: Şen Matbaa.

Karslı, N. (2016). Psiko-sosyal açıdan şiddet ve çözüm yolları. *Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi*. 16(3), 63-89). https://app.trdizin.gov.tr/makale/TWpFMU1qTTJOZz09/psiko-sosyal-acidan-siddet-ve-cozum-yollari adresinden edinilmiştir.

Kıran, E. (2017). Toplumsal cinsiyet rolleri bağlamında Türkiye'de çocuk gelinler. *Balkan Sosyal Bilimler Dergisi*. ICOMEP 2017 Özel Sayısı, 1-8. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/399340 adresinden edinilmiştir.

Kurtoğlu A. ve Bayrakçeken G. ve Ülker G. (2014). *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Mekanizması İzleme Modeli*. Ankara: Ceid Yayınları.

Levent, G. (2019). *Aile içi şiddeti önlemede yasaların önemi: 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun örneği.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Niğde Ömer Halis Demir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Niğde.

Memiş, M. (2010). Çalışan kadına yönelik aile içi şiddet. (Yayınlanmamış tezsiz yüksek lisans), Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sakarya.

Moroğlu, N. (2012). Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi 6284 sayılı Yasa ve İstanbul Sözleşmesi*, Türkiye Barolar Birliği Dergisi*, 357-380. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1169 adresinden edinilmiştir.

Moroğlu, N. (2019). İstanbul Sözleşmesi. İstanbul Barosu Kadın Hakları Merkezi içinde s.s. 7-9. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.istanbulbarosu.org.tr/files/docs/khum/KH2019.pdf adresinden edinilmiştir.

Öğrencilerin Şiddet Algısı. (2008). *T.C. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı*. Ankara. https://www.meb.gov.tr/earged/earged/siddet_algisi.pdf adresinden edinilmiştir.

Özaşçılar, M. (2016). Şiddet davranışının nedenlerini açıklamada biyolojik temelli kuramların rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 19 (Özel Sayı), 16-28. https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120160000m000044.pdf adresinden edinilmiştir.

Özbey, O. (2012). Kadına yönelik şiddet-şiddetin temelleri. *Hukuk Gündemi Dergisi*. 1, 37-39.

Özcan, Ö. (2009). *Partneri tarafından duygusal ve fiziksel şiddete uğramış ve uğramamış kadınların umutsuzluk düzeylerinin incele*nmesi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Maltepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Özçatal, E. Ö. (2011).Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve kadının çalışma yaşamına katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*. 1(1), 21-39. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/382051 adresinden edinilmiştir.

Özen, F. ve Hendekçi, E.A. (2016). Türkiye'de eğitim denetimi alanında 2005– 2015 yılları arasında yayımlanan makale ve tezlerin betimsel analizi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi,* 6(11), 619-650. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/221421 adresinden edinilmiştir.

Özgür, G., Yörükoğlu, G. ve Baysan Arabacı, L. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60. https://jag.journalagent.com/phd/pdfs/PHD_2_2_53_60.pdf adresinden edinilmiştir.

Özmen, S.(2017). *Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM)*. (Yayınlanmamış tezsiz yüksek lisans projesi), Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Öztürk, A. B. (2015). *Kadınlarla eğitici eğitimi el kitabı*. https://siginaksizbirdunya.org/wp-content/uploads/2022/02/kadinlarla-egitici-egitimi.pdf.

Öztürk, E. (2008). *Türkiye'de aile içi şiddet kadın sığınma evleri ve din* (Yayınlanmamış doktora tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Öztürk, Ö. (2011). *Türkiye'de kadına yönelik şiddet*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul.

Padem, H., Göksu, A., Konaklı, Z. (2012). *Araştırma Yöntemleri: SPSS Uygulamalı*. International Burch University Publication: Sarajevo.

Page, A, ve İnce, M.(2008). Aile İçi Şiddet Konusunda Bir Derleme. *Türk Psikoloji Yazıları,* 11(22), 81-94. chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.psikolog.org.tr/tr/yayinlar/dergiler/1031828/tpy1301996120080000m000151.pdf adresinden edinilmiştir.

Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1), 15-34. https://dergipark.org.tr/tr/pub/maruhad/issue/27591/290653 adresinden edinilmiştir.

Radford, J. ve Russell, D. E. H. (1992). *Femicide: the politics of women killing*. Twayne Publishers: Woodbridge.

Sağlık Çalışanları Kılavuzu. (2016). *Aile İçi Şiddetle Mücadele Projesi*. http://www.ceidizleme.org/ekutuphaneresim/dosya/573_1.pdf adresinden edinilmiştir.

San Sungunay, S. (2018). Kadına yönelik şiddet haberlerinin söylem analizi. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Sancar, S. (2009). *Erkeklik: imkânsız iktidar ailede, piyasada ve sokakta erkekler*. Metis: İstanbul.

Sargın, A. (2012). *Kadın ve kadın sivil toplum kuruluşlarının güçlendirilmesi projesi kamu kurumları ve kadın sivil toplum örgütleri için kadına yönelik şiddet ile mücadele ve şiddete uğrayan kadınlara destek mekanizmaları*. https://www.kalkinmakutuphanesi.gov.tr/dokuman/kadin-ve-kadin-sivil-toplum-kuruluslarinin-guclendirilmesi-projesi-kamu-kurumlari-ve-kadin-sivil-toplum-orgutleri-icin-kadina-yonelik-siddet-ile-mucadele-ve-siddete-ugrayan-kadinlara-destek-mekanizmalari/1702 adresinden edinilmiştir.

Sarı Karhan, S. (2010). *Türkiye'de kadına yönelik aile içi şiddetin hukuk sosyolojisi açısından analizi*. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Sarı, C. (2010). *Ailenin Korunmasına Dair Kanun ve Aile Mahkemeleri bağlamında kadına yönelik aile içi şiddet*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.

Sezgin, D. ve Özcan, H. (2020). Gebelikteki şiddetin maternal-fetal etkileri. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*. 10(1), 92-107. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1057923 adresinden edinilmiştir.

Solmaz, A. (2014). *Kadına yönelik şiddetin medyada sunum şekli ve şiddet gören kadınların yasal farkındalığı: nitel bir çalışma*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Erzurum.

Sosyal Hizmetler Kanunu. (1983). *T.C. Resmi Gazete*, 2828, 24.05.1983.

Sönmez, V. ve Alacapınar, F. G. (2018). *Örneklendirilmiş Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.

Swan, C.; Gambone, L. J.; Caldwell, J. E.; Sullivan, T. P.; Snow, D. L. ve Vict, V. (2008). A Review of research on women's use of violence with male intimate partners. *Violence Vict*, 23(3): 301-314. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/18624096/ adresinden edinilmiştir.

Şahin, H. (2022). *The debate on the İstanbul Convention in Turkey and its unilateral cancellation: Twitter example*. (Ed. Salih Yıldız) International Scientific Research Series New Approaches in Social Sciences içinde s.s. 79-98. Ankara: Gazi Kitabevi.

Şenol, D. ve Dinç, A. (2019). Kadınların gözünden kadına yönelik aile içi şiddet. *17. Uluslararası Türk Dünyası Sosyal Bilimler Kongresi.* (30 Ekim-1 Kasım 2019). İstanbul.

Şenol, D., ve Yıldız, S.(2013). *Kadına yönelik şiddet algısı-kadın ve erkek bakış açılarıyla-.* Ankara: Mutlu Çocuklar Derneği Yayınları.

T.C Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2008). *Kadın sığınma evleri kılavuzu*. Ankara.

T.C Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2012). *Türkiye'de kadının durumu.* Ankara.

T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu. (1995). *Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Başkanlığı.* Ankara.

T.C. Başbakanlık, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Kadına yönelik aile içi şidde*t. Ankara.

T.C. Başbakanlık, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2011). *Türkiye'de kadının durumu raporu.* Ankara.

T.C. Başbakanlık, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü. (2014). *Kadına yönelik şiddet araştırması.* Ankara.

T.C. Başbakanlık, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, (2007-2010). *Kadına yönelik aile içi şiddetle mücadele ulusal eylem planı*. Ankara.

Taşkın, L. (2004). Uluslararası sözleşmeler ışığında kadının durumu. *Hemşirelik Meslek Yüksekokulu Dergisi,* 8(2), 16-22.

Taştan, C. ve Küçüker Yıldız, A. (2019). *Dünyada ve Türkiye'de kadın cinayetleri: 2016-2017-2018 verileri ve analizler*. Polis Akademisi Yayınları: 68.

Tatlıoğlu, S. S. (2021). Öğrenmeye sosyal-bilişsel bir bakış: Albert Bandura. *Sosyoloji Notları*, 5(1), 15-30. https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/1622510 adresinden edinilmiştir.

Tercan, E. (2003). Türk Aile Mahkemeleri. *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 52(3), 20-53. https://dergipark.org.tr/tr/pub/auhfd/issue/42660/514410 adresinden edinilmiştir.

Tortamış, B. (2009*). Sığınma evinde kalan kadınlarda şiddet öyküsü açısından travma sonrası stres bozukluğu benlik saygısı ve beden algısının değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ankara Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü: Ankara.

Törer, E. (2020). Kadına yönelik şiddet: Diyarbakır il örneği. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Sivas.

TÜİK. (2019). *Ceza İnfaz Kurumu İstatistikleri*. https://tuikweb.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=33625 adresinden edinilmiştir.

TÜİK (2021). *Toplumsal cinsiyet istatistikleri 2020*. https://www.tuik.gov.tr/media/announcements/toplumsal_cinsiyet_istatistikleri_2020.pdf adresinden edinilmiştir.

Türk Ceza Kanunu. (2004). *T.C. Resmi Gazete*, 25611, 12.10.2004.

Türk Medeni Kanunu. (2001). *T.C. Resmi Gazete*, 24607, 08.12.2001.

Türkiye Büyük Millet Meclisi. (2015). *Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara ve Çocuklara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Meclis Araştırması Komisyonu Raporu, 1. Cilt (Komisyon Çalışmaları ve Rapor Girişi).* https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss.717-bolum-1.pdf adresinden edinilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası. (1981). *T.C. Resmi Gazete*, 17863, 09.11.1982.

Türkoğlu Üstün, K. (2020). Kadının ücretsiz bakım emeğinin azaltılması kapsamında kurumsal çocuk bakım hizmetlerine erişim (kreş) hakkı. *Çalışma ve Toplum*. 3, 1557-1590. https://www.calismatoplum.org/makale/kadinin-ucretsiz-bakim-emeginin-azaltilmasikapsaminda-kurumsal-cocuk-bakim-hizmetlerine-erisim-kres-hakki adresinden edinilmiştir.

Uçar, A. (2016). İstatistiki verilerle ulusal basında kadına karşı şiddet. *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 7(2), 315-364. https://dergipark.org.tr/tr/pub/inuhfd/issue/22944/291306 adresinden edinilmiştir.

Uluocak, Ş., Gökulu, G., Bilir, O., Etizer Karacık, N. ve Özbay, D. (2014). *Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ve kadına yönelik şiddet: Çanakkale örneği ve Çanakkale'de kadın hakları konusundaki sosyal hizmet çalışmalarının kısa tarihçesi*. Paradigma Akademi: Ankara.

UNHCR. (2019). *UNHCR Policy on the prevention of, risk mitigation, and response to gender-based violence*. https://www.unhcr.org/5fa018914/unhcr-policy-prevention-risk-mitigation-response-gender-based-violence adresinden edinilmiştir.

UNHCR. (t.y.). *Gender-based violence*. https://www.unhcr.org/gender-based violence.html#:~:text=Gender%2DBased%20violence%20refers%20to,threatening%20health%20and%20protection%20issue adresinden edinilmiştir.

United Nations [UN]. (t.y.). What is domestic abuse? https://www.un.org/en/coronavirus/what-is-domestic-abuse adresinden edinilmiştir.

Uzuner Akçıl, B. ve Gedik, E. (2020). Çalışan bekâr kadınların şiddet algısı: Yozgat örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 63, 228-245. https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/51845/651046 adresinden edinilmiştir.

Ünal, G. (2005). Aile içi şiddet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2(9). chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/198147 adresinden edinilmiştir.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları*. 35, 29-56. https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/100951 adresinden edinilmiştir.

WHO. (2012). *Understanding and addressing violence against women: ıntimate partner violence*. https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/77432/WHO_RHR_12.36_eng.pdf adresinden edinilmiştir.

WHO. (2013). *Global and regional estimates of violence against women: prevalence and health effects of intimate partner violence and non-partner sexual violence*. https://www.who.int/publications/i/item/9789241564625 adresinden edinilmiştir.

WHO. (2019). *Preventing violence against women*. https://www.who.int/publications/i/item/WHO-RHR-18.19 adresinden edinilmiştir.

World Healt Organisation (WHO). (2002). *World report on violence and health: summary*. Geneva. https://www.who.int/violence_injury_prevention/violence/world_report/en/summary_en.pdf adresinden edinilmiştir.

Yalçın, Ö. ve Erdoğan, A. (2013). Şiddet ve agresyonun nörobiyolojik, psikososyal ve çevresel nedenleri. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 5(4), 388-419. https://dergipark.org.tr/en/pub/pgy/issue/11148/133326 adresinden edinilmiştir.

Yanık, A. ve vd. (2014). Kadına Yönelik Şiddet Davranışlarının Değerlendirilmesi: Türkiye'den Kanıt. *Electronic Journal of Vocational Colleges* 6(1), 104-111. https://dergipark.org.tr/tr/pub/ejovoc/issue/5396/73203 adresinden edinilmiştir.

Yavuz, K. (2018). *Kadına yönelik şiddeti önleme "şiddet önleme ve izleme merkezi" (ŞÖNİM) ve "kadın konukevinin" rolü -Trabzon ili örneği.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gümüşhane Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Gümüşhane.

Yılmaz, S. (2018). Toplumsal cinsiyet rollerinin günlük hayattaki yansımaları: Çorum/Alaca örneği. *İmgelem*. 2(2), 59-79. https://dergipark.org.tr/tr/pub/imgelem/issue/38228/415425 adresinden edinilmiştir.

Yiğitcan, G. (2013). *Kadına yönelik şiddet-Kırıkkale örneği.* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Kırıkkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü: Kırıkkale.

Yörük, S. (2010). *Kadına yönelik şiddet: Antalya örneği* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Antalya.

Yüksel, S. (2017). *Kadına Yönelik Şiddetin Boyutlarının Ab Ve Türkiye Açısından Karşılaştırmalı Analizi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İzmir.

EKLER

EKLER

EK 1: Anket Soruları

1. Yaşınız: ……

2. Eğitim Durumunuz:

a. Okur-yazar değil
b. Okur-yazar
c. İlkokul
d. Ortaokul
e. Lise
f. Lisans
g. Lisansüstü

3. Eşinizin Eğitim Durumu ……

4. Eşinizin Mesleği ……

5. Kişisel geliriniz var mı?

a. Evet **b.** Hayır

6. Hanenizin aylık toplam geliri:

a. 1801-3600 TL arası
b. 3601-5400 TL arası
c. 5401-7200 TL arası
d. 9001 TL ve üzeri

7. Çocuğunuz var mı?

a. Yok
b. 1
c. 2
d. 3
e. 4
f. 5 ve üzeri

8. Kaç yıllık evlisiniz: ……

9. Eşinizle nikah biçiminiz:

a. Sadece resmi nikah
b. Sadece dini nikah
c. Hem resmi hem dini nikah
d. Yok

10. Eşinizle akrabalık ilişkiniz var mı?

a. Var **b.** Yok

11. Evlilik Biçiminiz Nedir?

a. Görücü usulü
b. Berdel
c. Görüşüp tanışarak
d. Flört ederek

12. Hayatınızın herhangi bir döneminde eşinizin şiddetine maruz kaldınız mı?

a. Evet (14. Soruya geçiniz)
b. Hayır (27. Soruya geçiniz)

13. En son ne zaman eşinizden şiddet gördünüz?

a. Bu hafta içinde
b. Bu ay içinde
c. 6 ay içinde
d. 12 ay içinde
e. 12 aydan daha fazla zamanda

14. Ne sıklıkla eşinizden şiddet görürsünüz?

a. Evliliğimiz boyunca sadece bir defa
b. Evliliğimiz boyunca birkaç defa
c. Yılda birkaç kez
d. Birkaç ay arayla
e. Ayda en az bir kez
f. Haftada en az bir kez
g. Her gün
h. Alkol, uyuşturucu vb. madde alınca

15. Eşiniz siz ne tür şiddet uygulamaktadır? (Birden fazla seçenek işaretleyebilirsiniz)

a. Sözel/duygusal
b. Fiziksel
c. Cinsel
d. Ekonomik
e. Diğer (……..)

16. Eşinizin size şiddet uygulama nedeni nedir?

a. Kıskançlık

b. Ekonomik sebepler
c. Alkol/madde bağımlılığı
d. Eşimin ailesinden kaynaklı nedenler
e. Benim ailemden kaynaklı nedenler
f. Çocuklarla ilgili sorunlar
g. Eşimin psikolojik sorunları
h. Özel bir nedeni yok
i. Bilmiyorum
j. Diğer…….

17. Eşinizi hiç kolluk kuvvetlerine şikayet ettiniz mi?

a. Evet (19. Soruya geçiniz)
b. Hayır (20. Soruya geçiniz)

18. Eşinizi kolluk kuvvetlerine şikayet etme nedeniz nedir? (21. Soruya geçiniz?

a. Şiddete taviz vermem.
b. Daha fazla tahammül edemedim.
c. Ailem/arkadaşlarım teşvik etti.
d. Yaralandım.
e. Ölüm tehlikesi yaşadım.
f. Hukuki destek almak için.
g. Maddi destek almak için.
h. Barınma talebi.
i. Korunma talebi
j. Diğer

19. Şiddete maruz kalmanıza rağmen neden eşinizi kolluk kuvvetlerine şikayet etmediniz?

a. Tekrar şiddete maruz kalmaktan korktum.
b. Eşimin beni öldürmesinden korktum.
c. Ailem/akrabalarım karşı çıktı.
d. Gidecek yerim yok.
e. Ayıplanmaktan korktum.
f. Duyulmasını istemedim.
g. Bir işe yarayacağını düşünmüyorum.
h. Diğer (…….)

20. Şiddete maruz kaldığınızda nasıl tepki verdiniz/şiddete maruz kalırsanız nasıl tepki verirsiniz?

a. Tepki vermedim/vermem. (Neden ……)
b. Ağladım/ağlarım.
c. Küstüm/küserim.
d. Fiziksel olarak karşılık verdim/veririm
e. Sözel olarak karşılık verdim/veririm

f. Eşimin ailesine anlattım/anlatırım
g. Kendi aileme anlattım/anlatırım.
h. Evi terk ettim/ederim.
i. Kolluk kuvvetlerine şikâyet ettim/ederim.
j. Diğer …….

21. Şiddete maruz kaldığınızda kimlerden yardım istediniz/şiddete maruz kalsanız kimlerden yardım istersiniz?

a. Eşimin ailesinden
b. Kendi ailemden
c. Arkadaşlarım/Komşularım
d. Kolluk kuvvetlerinden
e. Kimseye anlatmadım/anlatmam (Neden: ……..)

22. Anneniz hayatının herhangi bir döneminde babanızın şiddetine maruz kaldı mı?

a. Evet **b.** Hayır **c.** Bilmiyorum

23. Aşağıda verilen ifadeler sizce şiddet midir?

	Evet	**Hayır**
Eşimin arkadaşlarımı görmemi engellemesi şiddettir.		
Eşimin ailemi görmemi engellemesi şiddettir.		
Eşimşn her zaman nerede olduğumu bilmek istemesi şiddettir.		
Eşimin beni kıskanması şiddettir.		
Eşimin kıyafetlerime karışması şiddettir.		
Eşimin benim başka erkeklerle konuştuğumda sinirlenmesi şiddettir.		
Eşimin sokağa çıkarken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.		
Eşimin Hastaneye giderken kendisinden izin almamı istemesi şiddettir.		
Eşimin Kaba davranması şiddettir.		
Eşimin Para vermemesi şiddettir.		
Eşimin Benimle alay etmesi şiddettir.		
Eşimin benim eksiklerimi yüzüme vurması şiddettir.		
Eşimin bana bağırması şiddettir.		
Eşimin benim rızam olmadan cinsel ilişkiye zorlaması şiddettir.		
Eşimin Aileme hakaret etmesi şiddettir.		
Eşimin bana kaba söz söylemesi şiddettir.		
Eşimin bana lakap takması şiddettir.		
Eşimin başkalarının yanında beni eleştirmesi şiddettir.		
Eşimin başkalarının yanında benimle alay etmesi şiddettir.		
Eşimin benim fiziksel özelliklerimle dalga geçmesi şiddettir.		
Eşimin bana Sevgi ve saygı göstermemesi şiddettir.		

Eşimin beni Küçümsemesi şiddettir.		
Eşimin çalışmamı engellemesi şiddettir.		
Eşimin meslek öğrenmemi veya ilgili eğitimleri almamı engellemesi şiddettir.		
Eşimin kazandığım parayı zorla benden alması şiddettir.		
Eşimin sürekli takip etmesi, baskı altına alması, denetlemesi şiddettir.		

24. Eşiniz tarafından size şiddet uygulandığınızda yasal haklarınızın neler olduğunu biliyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır

25. Aşağıda verilen şiddetle mücadele uygulamalarından hangisi hakkında bilgi sahibisiniz?

a. 155: …….
b. ALO 183: …….
c. ŞÖNİM: …….
d. Kadın Sığınma Evleri: ……..
e. 6284 Sayılı Kanun: …….
f. Aile Mahkemeleri: …….

26. Şiddet uygulaması durumunda eşinizin alabileceği cezalar hakkında bilgi sahibi misiniz?

a. Evet **b.** Hayır

27. Şiddete maruz kalmanız durumunda ücretsiz avukat tutma hakkınız olduğunu biliyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır

28. Şiddete maruz kaldığınızda devlet tarafından siz ve çocuklarınızın kadın sığınma evlerinde koruma altına alınacağını biliyor musunuz?

a. Evet **b.** Hayır

EK 2: Etik Kurul İzin Formu

Evrak Tarih ve Sayısı: 21.01.2022-99882

T.C.
HARRAN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU

Tarih: 11.01.2022
Saat: 14: 00
Sayı: 2022/05
Konu: Hatice ŞAHİN

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun yaptığı toplantı sonucunda Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü öğrencisi **Zülfikar Fatih ERYAMAN 'nın** yürütücü, Fen Edebiyat Fakültesi öğretim elemanı **Dr. Öğretim Üyesi Hatice ŞAHİN 'nin** danışman olduğu **"Kadına Yönelik Şiddet Algısı Ve Yasal Mücadele Yöntemlerinin Bilinirliği: Hilvan Örneği"** konulu yüksek lisans tez çalışması, oy birliğiyle uygun bulunmuş ve 11 Ocak 2022 tarihinden geçerli olmak üzere onaylanmıştır.

e-imzalıdır
Doç. Dr. Mahmut KAYA
Başkan

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi. Fatma ÇAKMAK
Başkan Yardımcısı

e-imzalıdır
Prof. Dr. Mithat Arman KARASU

e-imzalıdır
Doç. Dr. Mehmet Diyaddin YAŞAR

e-imzalıdır
Doç. Dr. Özlem DEMİR

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Şenay KOÇAKOĞLU

e-imzalıdır
Dr. Öğr. Üyesi Mehmet CANÇELİK

Bu belge,güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

EK 3: Turnitin Raporu

Zülfikar Fatih ERYAMAN

ORİJİNALLİK RAPORU

%16	%15	%6	%8
BENZERLİK ENDEKSİ	İNTERNET KAYNAKLARI	YAYINLAR	ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1	acikbilim.yok.gov.tr İnternet Kaynağı	%3
2	acikerisim.harran.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	%1
3	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	%1
4	www.taa.gov.tr İnternet Kaynağı	%1
5	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<%1
6	Submitted to Hacettepe University Öğrenci Ödevi	<%1
7	www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080 İnternet Kaynağı	<%1
8	www.istanbulbarosu.org.tr İnternet Kaynağı	<%1
9	dspace.akdeniz.edu.tr İnternet Kaynağı	<%1